

วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่)
ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

นายฐานันดร พรหมปัญญา

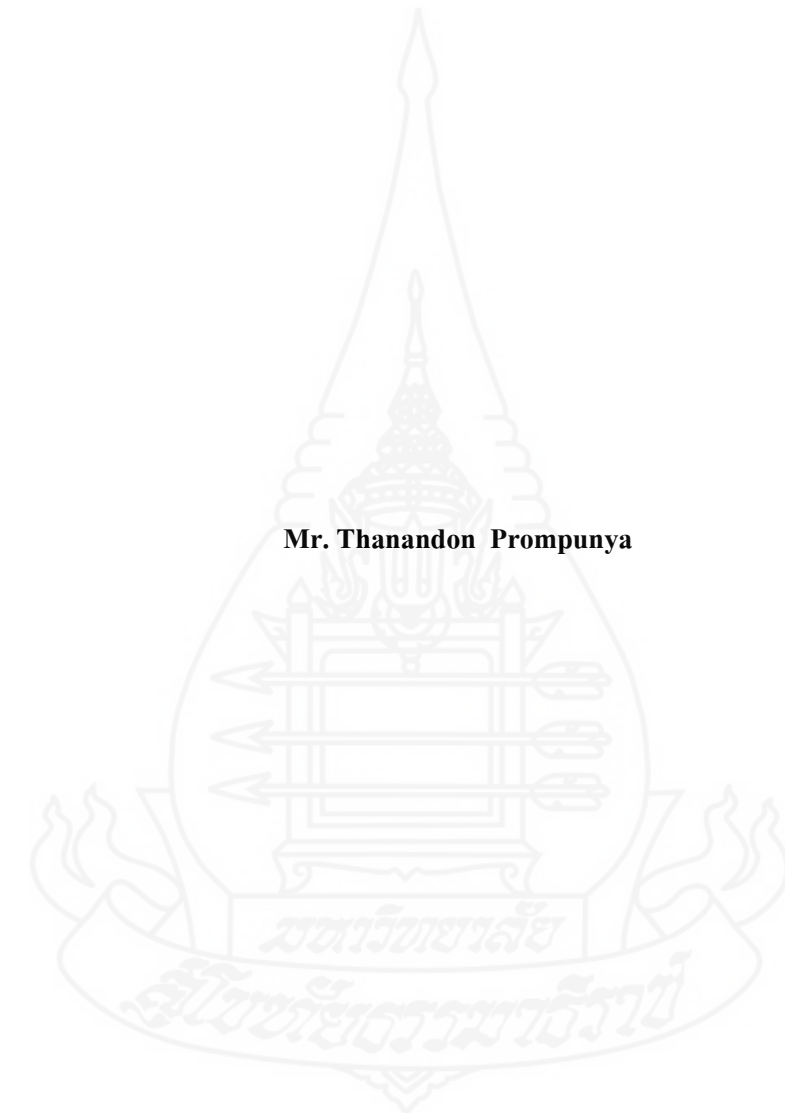


การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

Political Culture of Shan's (Tai Yai) In Meahongson Municipality Area

Mr. Thanandon Prompunya



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

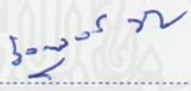
Sukhothai Thammathirat Open University

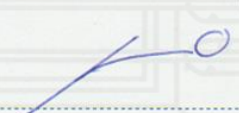
2014

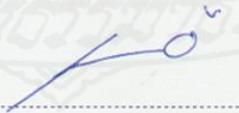
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่)
ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน
ชื่อและนามสกุล นายฐานันดร พรหมปัญญา
วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ยู่ทพร อิศรชัย)


.....
(รองศาสตราจารย์ยู่ทพร อิศรชัย)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา **คั่นคว้ออิสระ** วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่
เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ผู้ศึกษา นายฐานันดร พรหมปัญญา รหัสนักศึกษา 2558001166 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม
ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) กระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน (2) พัฒนาการทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน (3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน (4) แนวโน้มทางการเมืองของชาวไต(ไทใหญ่)ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 21 คน ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ (ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น) จำนวน 3 คน และคณะกรรมการชุมชน (ป๊อก) ทั้งหมด 6 ชุมชน (ป๊อก) ชุมชน (ป๊อก) ละ 3 คน จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลของการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนแต่เดิมเป็นแบบผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบโพร่ฟ้า ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่ขาดความสำนึกทางการเมือง ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นสังคมแบบจารีตประเพณีมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ต่อมาพัฒนาการเมือง จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบโพร่ฟ้าผสมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประชากรได้เข้ามามีส่วนร่วมและเรียนรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง มีจิตสำนึกทางการเมือง มีความสนใจทางการเมือง และเข้ามามีบทบาททางการเมือง ปัจจัยที่ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือการรื้อฟื้นวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น ส่วนแนวโน้มวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต(ไทใหญ่) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ วัฒนธรรมทางการเมือง ชาวไต (ไทใหญ่) เทศบาลเมือง แม่ฮ่องสอน

Independent Study title: Political Culture of Shan's (Tai Yai) In Meahongson Municipality Area.

Author: Mr. Thanandon Prompunya; **ID:** 2558001166; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Rungpong Jayanama, Associate Professor;

Academic year: 2014

Abstract

This research purposes to study (1) the Political Socialization of theTai Yai in the municipality of Maehongson (2) political developments of theTai Yai in the municipality of Maehongson and (3) Political participation of theTai Yai in the municipality of Mae Hong Son. (4) political trends of theTai Yai in the municipality of Maehongson.

This research is qualitative research. Selecting a specific sample.(Purposive sampling) 21 people, including research scholars as local philosopher and community board (POK) 6 community research 3 people by 18 people are used in this study. Structured interview and unstructured interviews are used for in depth interview sand observation data analysis by presenting descriptive.

The results of the study revealed that Political culture of the Tai Yai in the area of Maehongson municipality originally a combination of culture, political culture, political culture tradition ally limited narrowly political subjects. The majority of the population lacks political consciens' sand political participation in traditional society with a simple lifestyle. Transport and communication is difficult to geographic valley complex. Later, the political development is apolitical cult remixed with citizens in participle artery political culture. This population has been in solved in learning, understanding in political consciousness and has more political in Likely Factors that contribute to the political process is the encroachment of the local culture. political culture of the Tai Yai is participle story democratic political culture that has been in fluent all in the country's economic and social development affecting the be heavier of population to compete freely and social awareness.

Keywords: Political Culture, Shan's (Tai Yai), Municipality, Meahongson

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศระชัย คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ให้ความกรุณาเป็นประธานคณะกรรมการ สอบในครั้งนี้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษา ได้ศึกษาในสาขาวิชารัฐศาสตร์ จนสำเร็จตาม โครงสร้างหลักสูตรของสาขาวิชา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดวิชา องค์ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาในสถาบันแห่งนี้ ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่าง เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) ในเขต เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ขอขอบคุณ คุณจุฬาลักษณ์ คันธีสาร นักวิชาการสหกรณ์ คุณกันยารัตน์ ทิน้อย และคุณชาติยศ รัตนอรุณ เจ้าหน้าที่ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่ง ประเทศไทย ที่เป็นผู้ช่วยในการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณคุณนพดล ธนาภิจรวิสุทธิ ที่ได้คำแนะนำ ที่ดีตลอดมา ขอขอบพระคุณ นักวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลเป็น วิจัยทาน และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณบิดา คุณมารดา คุณครูบาอาจารย์ คุณเพื่อน ร่วมอุดมการณ์ทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ญาติสนิทมิตรสหาย ที่ให้การ ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ฐานันดร พรหมปัญญา

มกราคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	9
แนวคิดวัฒนธรรมย่อย	14
แนวคิดกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง	15
แนวความคิดและทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	19
แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น	21
สภาพทั่วไปข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	22
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
กลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน และความเป็นมาของชุมชน ชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	38
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	60
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	73
สรุปการวิจัย	73
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	86
ก รูปภาพและแผนที่แสดงพื้นที่อำเภอเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	87
ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาคันท้าวิสระ	90
ค รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง	100
ประวัติผู้ศึกษา	102



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ต้องศึกษาความเป็นมาของ ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความเป็นมาของบุคคลสำคัญของท้องถิ่น ค่านิยมของบุคคล ความเชื่อ ความเข้าใจ สิ่งแวดล้อม ทักษะที่แสดงออกและไม่แสดงออก ความรู้สึกต่อเพื่อนมนุษย์ และเพื่อนร่วมสังคม ความสำนึก ในความเป็นชาติพันธุ์และปฏิกริยาทั้งทางอารมณ์และกิริยาอื่นๆ ของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์หรือการกระทำใดๆ (จรรยา หยูทอง : 2553)

วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรมทั้งหมด กล่าวคือ ความรู้ทางการเมือง ความเชื่อทางการเมือง และค่านิยมทางการเมืองที่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด แบบแผนของวัฒนธรรมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรม และวัฒนธรรมเป็นแบบแผนของพฤติกรรมและการดำรงชีวิตของกลุ่มซึ่งสมาชิกเรียนรู้และถ่ายทอดสืบต่อกัน ไปด้วยการอบรม สั่งสอน ทั้งทางตรงและทางอ้อมจนมีค่านิยมและทัศนคติซึ่งถ่ายทอดกันมาด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) หรือกระบวนการกลมกลืนทางการเมือง (Political Socialization) วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นแบบแผนของ ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆของระบบการเมืองหรือวิถีชีวิต วิถีความคิด และค่านิยมของสังคมนั้นๆ เคยชินที่จะมองเห็นว่า อำนาจที่ชอบธรรมนั้นต้องสัมพันธ์กันอย่างไร วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองจึงจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบหรือบริบทต่างๆที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะพัฒนาการทางการเมือง โดยพิจารณาในแง่ที่เกี่ยวกับระบบความคิด ความเชื่อและการกระทำของประชาชนในระบบการเมืองว่าสถาบันทางการเมืองมีบทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนและสามารถเป็นกลไกในการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคมได้มากเพียงใด

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นของชาวไทย (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จึงเป็นศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง ที่แตกต่างกับวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นอื่นเพราะสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทย (ไทใหญ่) มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นหลากหลายด้าน

การศึกษากระบวนการกล่อมเกลாதองการเมือง พัฒนาการทางการเมือง และแนวโนมทางการเมือง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะศึกษาเพราะจะทำให้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่ออุดมการณ์ ค่านิยม และทัศนคติ และความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

แต่เดิมนั้นบริเวณที่ตั้งเมือง แม่ฮ่องสอนปัจจุบันนี้ เป็นเพียงสถานที่ที่มีผู้คนมาปลูกกระท่อมอาศัยอยู่ บริเวณที่ราบริมเชิงเขา เป็นทำเลที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกมาก ผู้คนที่อาศัยตามที่ราบมักจะเป็นชาวไทยใหญ่ ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่บนดอยมักจะเป็นกะเหรี่ยง ลัวะ และมุเซอ บริเวณนี้อยู่ห่างจากแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) ประมาณ 40 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดกับรัฐฉานประเทศพม่า ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2374 สมัยเจ้าหลวงพุทธวงศ์ เป็นพระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ และต้องการช้างป่าไว้ใช้งาน จึงให้เจ้าแก้วเมืองมา ซึ่งเป็นญาติพร้อมด้วยกำลังช้างต่อหมอกวาง ออกเดินทางไปสำรวจและไล่จับช้าง ปามาฝึกใช้งาน เจ้าแก้วเมืองมาจึงยกครอบครัวเดินทางรอนแรมจากเชียงใหม่ผ่านไปทางเมืองปาย ใช้เวลาหลายคืนจนบรรลุถึงป่าแห่งหนึ่ง ทางทิศใต้ริมฝั่งแม่น้ำปาย เป็นป่าดงว่างเปล่าและเป็นดินโป่ง ที่มีหมูป่าลงมากินโป่งชุกชุม เจ้าแก้วเมืองมาพิจารณาเห็นว่า ที่แถวนี้เป็นทำเลที่ดี น้ำท่าบริบูรณ์สมควรที่จะตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงหยุดพักอยู่ ณ ที่นี้ และเรียกผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมห้วย ริมเขาซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่ และกะเหรี่ยง (ยางแดง) มาประชุม ชี้แจงให้ทราบถึงความคิดที่จะตั้งบริเวณนี้ขึ้นเป็นหมู่บ้าน และบุกเบิกที่ดินที่เป็นไร่นาที่ทำมาหากินต่อไป และเจ้าแก้วเมืองมาแต่งตั้งให้ชาวไทยใหญ่ผู้หนึ่งซึ่งเป็นคนเฉลียวฉลาดและมี ความรู้ดีกว่าคนอื่นในหมู่บ้าน ชื่อว่า “พะกาหม่อง” ให้เป็น “ก้าง” (คือตำแหน่งนายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน) มีหน้าที่คอยควบคุมดูแล และให้คำแนะนำพวกลูกบ้านใน การดำเนินการต่อไป พะกาหม่องได้เป็นผู้ชักชวนเกลี้ยกล่อมพวกที่อยู่ใกล้เคียง ให้ย้ายมาอยู่รวมกัน แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นว่า “บ้านโป่งหมู” โดยถือเอาว่าที่โป่งนั้น มีหมูป่าลงมากินโป่งมากนั่นเอง ปัจจุบันหมู่บ้านนี้ เรียกว่า “บ้านปางหมู” อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 6 กิโลเมตร (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548 : 48-49)

เมื่อจัดตั้งหมู่บ้านแล้ว เจ้าแก้วเมืองมาก็ยกครอบครัวออกเดินทางตรวจชายแดน และคล้องช้างป่าต่อไป จนถึงลำห้วยแห่งหนึ่ง มีรอยช้างป่าอยู่มากมาย ก็หยุดคล้องช้างป่าได้หลายเชือก แล้วให้ตั้งคอกสอนช้างในร่องห้วย ริมห้วยนั้นเป็นพื้นที่ราบกว้างขวางพื้นดินดีกว่าบ้านโป่งหมูและมีชาวไทยใหญ่ ตั้งกระท่อมอยู่เป็นอันมาก เจ้าแก้วเมืองมาพิจารณาเห็นว่า เป็นทำเลที่เหมาะสมพอที่จะตั้งเป็นหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง จึงเรียกชาวไทยใหญ่อีกคนหนึ่งซึ่งเป็นบุตรเขยของพะกาหม่อง ชื่อ “แสน โคม” มาแนะนำชี้แจงแต่งตั้งให้เป็นก้าง ให้เป็นหัวหน้าเกลี้ยกล่อมผู้คนให้มาอยู่รวมกัน จนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ เจ้าแก้วเมืองมาตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นว่า “บ้านแม่ฮ่องสอน” ตอนหลังได้พยามมาเป็น “บ้านแม่ฮ่องสอน” โดยอาศัยที่ร่องน้ำนั้น เป็นคอกที่ฝึกสอนช้างป่า เมื่อเจ้าแก้วเมืองมาคล้อง

ช้างป่าได้พอสสมควรแล้วก็เดินทางกลับเมือง เชียงใหม่ แล้วกราบทูลให้พระเจ้ามโหตรประเทศฯ ทราบ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548 : 48-49)

เมื่อเจ้าแก้วเมืองมากลับนครเชียงใหม่ แล้วพะกาหม่องและแสนโกมบุตรเขยก็ได้พยายามชักชวนผู้คนที่อยู่ใกล้เคียง ให้อพยพครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนอยู่ท่ามาหากินจนแน่นหนา ขึ้นเป็นหมู่บ้านใหญ่ และต่อมาเห็นว่าบริเวณนั้นมีไม้สักมาก พะกาหม่องและแสนโกม เห็นว่าหากตัดเอาไม้สักนั้นไปขายประเทศพม่าโดยใช้วิธีชักลากลงลำห้วย แล้วปล่อยให้ไหลลงแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) ก็คงได้เงินมาช่วยในด้านเศรษฐกิจและการบำรุงบ้านเมือง เมื่อปรึกษาหารือกันดีแล้ว พะกาหม่องและแสนโกม จึงเดินทางเข้ามาเฝ้าพระเจ้ามโหตรประเทศฯ ที่นครเชียงใหม่ กราบทูลขออนุญาตตัดฟันชักลากไม้ไปขายแล้วจะแบ่งเงินค่าตอบแทนถวายตลอดปี พระเจ้ามโหตรประเทศฯ ก็ทรงอนุญาต พะกาหม่องและแสนโกม จึงทูลลากลับ และเริ่มลงมือทำไม้ขอนสักส่งไปขายที่เมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่าได้เงินมาก็เก็บแบ่งถวายพระเจ้ามโหตรประเทศฯ ทุกปี นอกนั้นก็ใช้ประโยชน์ส่วนตัวและบำรุงบ้านเมือง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548 : 48-49)

ครั้นถึง พ.ศ.2397 พระเจ้ามโหตรประเทศฯถึงแก่พิลาลัย เจ้ากาวิโลรสซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าหัวเมืองแก้วได้เป็นเจ้าผู้ครองนคร เชียงใหม่แทน ทรงนามว่า “พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์” ใน พ.ศ.2399 พะกาหม่อง และแสนโกม ก็ยังคงทำป่าไม้และส่งเงินไปถวายทุกปี พะกาหม่องกับแสนโกม จึงมีฐานะดีขึ้น และหมู่บ้านโป่งหมูและบ้านแม่ฮ่องสอนก็เจริญขึ้นตามลำดับ ในครั้งนั้นหัวเมืองไทใหญ่ตามแถบตะวันตกฝั่งแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) เกิดการจลาจลเกิดรบราฆ่าฟัน จึงมีชาวไทใหญ่อพยพครอบครัวเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านปางหมูหรือ โป่งหมู และบ้านแม่ฮ่องสอนมากขึ้น บางพวกก็ลงไปอาศัยอยู่ที่บ้านขุนขวม (หมู่บ้านไทใหญ่บนเขา) บางพวกอพยพเลยขึ้นไปทางเหนือ ไปอยู่ที่เมืองปาย กลุ่มพวกไทใหญ่ที่อพยพเข้ามานี้ มีผู้หนึ่งชื่อว่า “ชานกะเล” เป็นชาวเมืองจ๋ามกา เป็นคนขยันขันแข็ง ชานกะเลเข้ามาอาศัยที่บ้านปางหมู และช่วยพะกาหม่องทำไม้ด้วยความซื่อสัตย์ และตั้งใจทำงาน โดยไม่เห็นแก่เหนื่อยยาก พะกาหม่องไว้ใจและรักใคร่มาก ถึงกับยกลูกสาวชื่อนางใส ให้เป็นภรรยา นางใส มีบุตรกับชานกะเลคนหนึ่งชื่อนางคำ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548 : 49-50)

กาลเวลาผ่านไปหมู่บ้านปางหมู และบ้านแม่ฮ่องสอนก็มีผู้คนมาอาศัยหนาแน่นยิ่งขึ้น และในพ.ศ.2409 นั้นเอง มีเหตุการณ์สำคัญที่ชักนำเอาบุคคลสำคัญของชาวไทใหญ่ให้มาอพยพอยู่ใน แม่ฮ่องสอนอีกคือเจ้าฟ้าเมืองนายมีเรื่องขัดเคืองกับ เจ้าฟ้าโกหล่านเจ้าเมืองหมอกใหม่ จึงได้ยกทัพมาตีเมืองหมอกใหม่แตก เจ้าฟ้าโกหล่านเจ้าเมืองหมอกใหม่จึงพาครอบครัวอพยพเข้ามาอาศัยอยู่กับแสนโกม ที่บ้านแม่ฮ่องสอน เจ้าฟ้าโกหล่านมีภรรยาชื่อ นางเกียง มีบุตรชายชื่อเจ้าขุนหลวง มีหลาน 4 คนเป็นชาย 1 หญิง 3 ชายชื่อขุนแจ หญิงชื่อเจ้าหอม เจ้านางนุ เจ้านางเม็ยะ เมื่อเจ้าฟ้าโกหล่าน

มาอาศัยอยู่ด้วย แสนโกมได้มีหนังสือทูลให้พระเจ้ากาวิโลรสทราบ พระเจ้ากาวิโลรสจึงรับสั่งให้ส่งตัวเข้าเฝ้า แต่เจ้าฟ้าโกหล่านป่วย จึงส่งเจ้าขุนหลวงบุตรไปแทน พระเจ้ากาวิโลรสทรงโปรดเจ้าขุนหลวงทรงยกเจ้าอุบลวรรณา ผู้เป็นหลานให้เป็นภรรยาอยู่กับกันที่เชียงใหม่ จนมีบุตรคนหนึ่งชื่อเจ้าน้อยสุขเกษมและอนุญาตให้เจ้าฟ้าโกหล่านอาศัยอยู่ในเขตแดนต่อไป ต่อมานางใส ภรรยาของชานกะเลถึงแก่กรรม เจ้าฟ้าโกหล่านจึงทรงยกเจ้านางเม็ยะหลานสาวคนเล็กให้เป็นภรรยาของชานกะเล ชานกะเลได้ไปตั้งเมืองอยู่บนภูเขาอีกแห่งหนึ่งทางเหนือต้นแม่น้ำยม เรียกว่าเมืองขุนขวม ต่อมาในพ.ศ. 2417 พระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ ทรงแต่งตั้งให้ชานกะเลเป็น “พญาสิงหนาทราชา” เป็นพ่อเมืองคนแรก และยกฐานะหมู่บ้านแม่ฮ่องสอนขึ้นเป็นเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นเมืองหน้าด่านต่อไป และยกเมืองปาย เมืองขุนขวมเป็นเมืองรอง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548 : 49-50)

พญาสิงหนาทราชาได้ปกครองเมืองและพัฒนาเมืองแม่ฮ่องสอนให้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการขุดคูเมืองและสร้างประตูเมืองขึ้นอย่างมั่นคง จนถึงพ.ศ. 2427 พญาสิงหนาทราชาได้ถึงแก่กรรม เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้แต่งตั้งเจ้านางเม็ยะผู้เป็นภรรยาของพญาสิงหนาท เป็นเจ้านางเมวดีขึ้นปกครองแทน ชาวแม่ฮ่องสอนเรียกเจ้านางเมวดีว่า “เจ้านางเม็ยะ” โดยให้ปู่โทะ (พญาขันธเสมา ราชนารักษ์) เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ต่อมาพ.ศ. 2434 เจ้านางเม็ยะ ถึงแก่กรรม เจ้าอินทวิชยานนท์ผู้ปกครองนครเชียงใหม่ จึงแต่งตั้งพญาขันธเสมาราชนารักษ์ เป็นพญาพิทักษ์สยามเขต ให้ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน จนถึงพ.ศ. 2433 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระยาศรีสหเทพปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทยได้ตรวจราชการพื้นที่หัวเมืองมณฑล ตะวันตกเฉียงเหนือจึงจัดระบบการปกครองใหม่ รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนขวม เมืองปาย และเมืองขวม (แม่สะเรียง) เป็นหน่วยเดียวกันเรียกว่า “บริเวณเชียงใหม่ตะวันตก” ตั้งที่ว่าการแขวง (เทียบเท่าเมือง) ที่เมืองขุนขวม โดยแต่งตั้งนายโหมคเป็นนายแขวง (แจ้งความเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 11 กรกฎาคม ร.ศ. 119) และในปีเดียวกันนี้เมืองเชียงใหม่ได้แต่งตั้งขุนหลู่บุตรของพญาพิทักษ์สยามเขต เป็น พญาพิศาลฮ่องสอนบุรี พ.ศ. 2446 ได้ย้ายที่ว่าการแขวงจากเมืองขุนขวม ไปตั้งที่เมืองขวมแล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “บริเวณพายัพเหนือ” จนถึงพ.ศ. 2452 พญาพิทักษ์สยามเขตถึงแก่กรรม เมืองเชียงใหม่จึงแต่งตั้งพญาพิศาลฮ่องสอนบุรี ขึ้นปกครองเมืองแทน พ.ศ. 2453 รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลพายัพ ย้ายที่ว่าการแขวงจากเมืองขวมมาตั้งที่แม่ฮ่องสอนให้ชื่อว่า “จังหวัดแม่ฮ่องสอน” แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระศรีสุรราช (เปลื้อง) มาปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน ถือว่าเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548 : 73)

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เนื่องจากไม่เคยมีผู้ใดศึกษาวิจัยในด้านการเมืองการปกครองในพื้นที่ดังกล่าวมาก่อน และเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ การศึกษากระบวนการกล่อมเกลாதงการเมือง เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองหรือสังคมประกิตทางการเมือง เป็นการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนในระบบการเมือง (Almond Powell, 1966:64) โดยเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งของระบบการเมือง ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา (Almond and Powell, 1980:36)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการกล่อมเกลาทงการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

2.2 เพื่อศึกษาพัฒนาการทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

2.4 เพื่อศึกษาแนวโน้มทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดและทฤษฎีของอัลมอนด์และเวอร์บา (Almond and Verba) ในการแบ่งประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ 2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า 3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม แต่โดยทั่วไปแล้ววัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันไปตามสถานภาพของแต่ละสังคม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน จึงถือเป็นสำคัญยิ่งในการศึกษา และเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของประชาชนในท้องถิ่น ให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะประชากรชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งแบ่งเป็นป๊อกทั้งหมด 6 ป๊อก (ป๊อก หมายถึง ชุมชน) ดังนี้

1. ป๊อกจ่าตี้หรือคอนเจดีย์,ข้าวแดง
2. ป๊อกปางลื้อ
3. ป๊อกกาดเก่า
4. ป๊อกกลางเวียง
5. ป๊อกตะวันออก
6. ป๊อกหนองจองคำ หรือข้าวเผือก

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นของชาวไต (ไทใหญ่) ตั้งแต่การขยายอาณาเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจาก 1 ตารางกิโลเมตรมาเป็น 6 ตารางกิโลเมตรเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2513 จนถึงปัจจุบัน ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง
2. พัฒนาการทางการเมือง
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. แนวโน้มทางการเมือง

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง โดยเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมืองอันครอบคลุมทั้งอุดมการณ์ทางการเมือง และการดำเนินชีวิต ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในระบบการเมือง

5.2 การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพของการเรียนรู้ การสืบทอด เข้าใจ ตระหนัก อันนำไปสู่การสร้างเสริม และแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอันเหมาะสมตามวิถีประชาธิปไตย

5.3 เทศบาล หมายถึง รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในประเทศไทยในปัจจุบัน การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

5.4 เขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน หมายถึง พื้นที่ 6 ตารางกิโลเมตรตามรายละเอียด “พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2513” มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 2479 ตราไว้ ณ วันที่ 11 มีนาคม 2479

5.5 ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การรวมกันของกลุ่มคน ในรูปของกลุ่มสังคมมีการปฏิบัติต่อกันทางสังคม มีปฏิริยาและการโต้ตอบต่อกันทางสังคมมีลักษณะของความสัมพันธ์กันทางสังคม เอื้ออาทรต่อกันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยอาศัยอยู่ ณ อาณาบริเวณเดียวกันซึ่งประกอบด้วยพื้นที่สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดระเบียบทางสังคมอันเป็นการควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิก กลุ่มสังคมอาจมีขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกในกลุ่มสังคม

5.6 ชาวไต (ไทใหญ่) หมายถึง ชาวไทใหญ่ หรือ ฉาน หรือ ฉาน เป็นกลุ่มชาวไทใหญ่กลุ่มหนึ่งที่อยู่ในเขตพม่า ตอนใต้ของจีน และภาคเหนือของประเทศไทย ชาวไต (ไทใหญ่) ที่เข้ามาอยู่ในเมืองแม่ฮ่องสอนนั้น เป็นชาวไต (ไทใหญ่) ที่อพยพมาจากดินแดนทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศเมียนมาร์ ที่เรียกกันว่า “รัฐฉาน” แถบเมืองหมอกใหม่ เมืองนาย เมืองลานเคอ และเมืองอื่นๆ

5.7 อัตลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติของบุคคลหรือสิ่งของที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตน เป็นสำนึกที่บุคคลรับรู้ และรู้ตัวเขาคือใคร มีลักษณะเป็นอย่างไร มีวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ แบบแผนพฤติกรรม และลักษณะนิสัยอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่น กลุ่มอื่น สิ่งอื่นอย่างไร บุคคลอาจจะมีอัตลักษณ์หลายๆอย่างในตัวคนก็ได้ การรับรู้ว่ามีอัตลักษณ์อย่างไรพิจารณาจากการแสดงออก ผ่านทางตัวตนที่มีตัวตนในรูปของสถานะบุคคล เพศ สถานะ ตำแหน่ง หน้าที่ บทบาททางสังคม ฯลฯ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกล่อมเกลாதองการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

7.2 ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

7.3 ทำให้ทราบถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

7.4 ทำให้ทราบถึงแนวโน้มทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน



บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวลัวะ (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
2. แนวคิดวัฒนธรรมย่อย
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
5. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น
6. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ต่างๆ กัน ดังนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองนั้นมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในความสำเร็จของระบบการปกครองในแต่ละสังคม ดังนั้นการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะเข้าใจระบบการเมืองของประเทศนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น

ลูเซียน พาย (Lucian Pie อ้างถึงใน อมร รักษาสัตย์ 2544: 149) ได้ให้คำนิยามว่า วัฒนธรรมทางการเมืองคือแบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะการณ์ ความรู้สึกซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการ และมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมืองเป็นกรอบของพฤติกรรมของระบบการเมืองนั้นๆ ส่วนประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองมีทั้งอุดมคติทางการเมืองและปทัสถานในการดำเนินการของระบบการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองก็คือรูปแบบของมิติทางจิตวิทยาและจิตวิสัยของการเมืองที่ปรากฏอยู่ในระบบการเมืองแต่ละระบบ

แอลมอนด์ และเพาวเวล (Almond and Powell, 1966 : 229-230 อ้างถึงใน วิฑูรย์ วีรศิลป์ 2556 : 14) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นแบบแผนของทัศนคติหรือความ

โน้มเอียงทางการเมืองของ ปัจเจกชนแต่ละคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบบการเมือง และกล่าว
ว่าความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientation) แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive Orientation) ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจ
และความเชื่อที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆของระบบการเมือง

2) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Orientation) ซึ่งเป็นความรู้สึกที่มีต่อ
ส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองและองค์กรทางการเมือง

3) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluative Orientation) ซึ่งเป็นการ
ตัดสินใจและความคิดเห็นต่างๆ ที่มีต่อกิจการทางการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง

1.1 ความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง การที่วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วน
หนึ่งของระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ

1) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความชอบธรรมทาง
การเมือง (Political Legitimacy) ให้กับระบบการเมือง ทั้งนี้ไม่ว่าระบบการเมืองนั้นๆ จะมีลักษณะ
เป็นแบบเผด็จการหรือแบบประชาธิปไตยก็ตาม ซึ่งจะเป็นผลทำให้ระบบการเมืองนั้นๆ สามารถคง
อยู่ได้อย่างราบรื่น ประชาชนจะสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับรัฐบาล โดยการเชื่อฟังคำสั่งและ
กฎหมายต่างๆ เพื่อเป็นการรักษาระเบียบของสังคมการเมือง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเหตุว่าลักษณะ
ธรรมชาติของวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนที่เป็นอยู่ในสังคมแต่ละขณะนั้น มักจะมี
ลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในแต่ละขณะอยู่เสมอ
ดังเช่น กรณีการปฏิวัติของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการนำของเหมาเจ๋อตุง ใน ค.ศ. 1949 นั้น
เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ยึดอำนาจรัฐได้สำเร็จแล้วก็ได้ทำการปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution)
เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ที่สอดคล้องกับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ให้เป็น
วัฒนธรรมหลักของสังคมแทนที่วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม

2) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นหรือริเริ่มให้มีการ
เปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้น ในประเด็นนี้จะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ที่
ได้รับอิทธิพลจากความคิดตะวันตก ซึ่งส่วนมากมักปรากฏวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นผู้นำ
(Elite) ของสังคมที่เห็นว่า สภาพของระบบการเมืองที่เป็นอยู่ล้าสมัย ด้อยประสิทธิภาพ ไม่สามารถ
แก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ จึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงทาง
การเมืองเกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย
เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎรซึ่งล้วนเป็นผู้นำในระบบ
ราชการที่ได้รับการศึกษาจากฝรั่งเศส และยุโรป และเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 อันเป็นผลจากการ
เรียกร้องรัฐธรรมนูญ โดยผู้นำนิสิตนักศึกษาและประชาชน เกิดเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมทางการเมืองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองทั้งในแง่ของการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และในแง่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้น

1.2 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

แอลมอนด์ และเวอร์บา (Almond and Verba อ้างถึงใน พัทธราภรณ์ โรจนบุรานนท์ 2552) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นตัวแบบเชิงอุดมคติ (Ideal Type) โดยใช้ปัจจัยที่เกี่ยวกับสำนึกทางการเมือง (Political Oonsciousness) ของบุคคล/กลุ่มบุคคลและระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ดังนี้คือ

1.2.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบ (Parochial Political Culture)

หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ไม่รับรู้การปฏิบัติงานขององค์กรทางการเมือง และไม่คิดว่าตนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้แสดงว่า ประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองต่ำและขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักปรากฏในสังคมที่ล้าหลังหรือสังคมแบบจารีตประเพณี เช่น สังคมเผ่าในแอฟริกาที่มีลักษณะการปกครองที่เรียบง่าย เป็นต้น

1.2.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) หมายถึง

วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ยอมรับในอำนาจของรัฐบาล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองและระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมืองไม่ว่าในระดับใด มักปรากฏในสังคมที่มีการพัฒนาก้าวหน้ากว่าสังคมในแบบแรก

1.2.3 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture)

หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่สนใจในการเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองในทุกๆ ด้าน มีจิตสำนึกทางการเมืองสูง โดยมีความผูกพันต่อระบบการเมือง มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างน้อยเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มักปรากฏในสังคมที่มีระดับพัฒนาการทางการเมืองสูง

แต่ในความเป็นจริงนั้น ระบบการเมืองทุกระบบต่างก็มีทั้งลักษณะของความล้าหลังและความเป็นสมัยใหม่ปะปนกันไป ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมต่างๆ ปัจจุบันมักมีลักษณะเป็นตัวแบบเชิงผสมผสาน (Mixed Type) ซึ่งแอลมอนด์และเวอร์บาได้เสนอไว้ 3 ประการ คือ

1) วัฒนธรรมการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (Parochial-subject Political Culture) มักปรากฏในสังคมที่มีการพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเดิม โดยสังคมนั้นมี

รัฐบาลกลางเกิดขึ้นแทนที่ระบบสังคมนิยม และประชาชนได้หันมายอมรับอำนาจของรัฐบาลโดย
คุณภาพ แต่ประชาชนยังไม่สนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (Subject-participant political culture) มักปรากฏในสังคมที่กำลังพัฒนาทั้งหลายโดยประชาชนบางกลุ่มซึ่งเป็นส่วนน้อยและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในขณะที่คนส่วนใหญ่ไม่สนใจการเมืองเลยโดยมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าแบ่งอยู่ เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย เป็นต้น

3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบแบบมีส่วนร่วม (Parochial-participant Political Culture) มักปรากฏในสังคมที่ประกอบด้วยหลายเชื้อชาติหรือหลายเผ่าชน ซึ่งแต่ละเชื้อชาติ/เผ่าชน ต่างก็มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น จึงต้องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของเชื้อชาติหรือเผ่าของตน วัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้สามารถพบได้ในพม่า มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น

1.3 ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง

ลูเซียน พาย (Lucian Ple , 2546 อ้างถึงใน วัชรวิชัย 2548 : 28) ได้อธิบายถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ 4 ประการ คือ

1.3.1 เกี่ยวข้องกับความคิดความรู้สึก การประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ ในระบบการเมืองทั้งที่มีต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ในระบบการเมือง เช่นการที่บุคคล/กลุ่มบุคคลให้ความไว้วางใจหรือความศรัทธาต่อนักการเมืองต่างๆ หรือสถาบันรัฐสภา เป็นต้น

1.3.2 เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก การประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ภาพเชิงอำนาจ ระหว่างประชาชนในฐานะชนชั้นผู้ปกครองกับผู้นำทางการเมืองในฐานะชนชั้นผู้ปกครองซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับหรือการต่อต้านการมีอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ปกครอง

1.3.3 เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก การประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในอิสรภาพและสิทธิเสรีภาพทางการเมืองหรือยึดมั่นในหลักความสัมพันธ์แบบอำนาจอธิปไตยหรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

1.3.4 เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก การประเมินค่าของบุคคลที่มีความสอดคล้องต้องกันอันนำไปสู่การสร้างสรรคความเป็นเอกภาพ ทางการเมืองและการให้ความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองโดยรวม

ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นแบบแผนของความคิด ความรู้สึก การสร้างคุณค่า เป็นมาตรฐานทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่ส่งผลกระทบต่อทางตรงและทางอ้อมต่อเสถียรภาพของระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากการอบรมกล่อมเกลามาทาง

การเมืองในระดับต่างๆซึ่งทำให้บุคคล/กลุ่มบุคคล สังคมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยผ่านการเรียนรู้ และประสบการณ์ของตน การที่บุคคล/กลุ่มบุคคล มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดย่อมนำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป (วัชรวิชัย 2548:28)

วอลเตอร์ เอ โรเซนบาม (Walter A. Rosenbaum, 2546 : 152) ได้จำแนกมิติของวัฒนธรรมทางการเมือง หรือสถาบันทางการเมืองต่างๆเช่น ความคิดหรือความรู้สึกของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อรัฐบาล หรือนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

มิติแรก เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองหรือสถาบันทางการเมืองต่างๆ เช่น ความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลอื่น/กลุ่มบุคคล ที่มีต่อรัฐบาลหรือนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

มิติสอง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่มีต่อบุคคล/กลุ่มบุคคลอื่นๆในระบบการเมือง เช่น ความคิดหรือความรู้สึกของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่มีต่อนักการเมืองคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มอนุรักษ์ที่ต่อต้าน โครงการสร้างเขื่อน เป็นต้น มิติของวัฒนธรรมทางการเมืองในส่วนนี้เป็นมิตินี้เกี่ยวข้องกับกรสร้างเอกภาพหรือการร่วมมือของบุคคลต่างๆ ในระบบการเมืองอันจะนำไปสู่การมีเสถียรภาพทางการเมือง

มิติสาม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลนั้นในแง่ของการประเมินความสามารถ (Capacity) ทางการเมืองหรือศักยภาพทางการเมืองของตนเอง เช่น การที่บุคคล/กลุ่มบุคคล มีความคิดหรือความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองจึงมีความสำนึกทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองจึงเห็นว่าการกระทำทางการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมืองของตนเองนั้น เป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นหน้าที่ของตน

จะเห็นว่า มิติทั้งสามประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองมีความแตกต่างกันในเชิงของสาระเนื้อหา ดังนั้น หากบุคคลใด/กลุ่มบุคคลใด มีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ครบสมบูรณ์ทั้งสามมิติ ก็ย่อมส่งผลให้บุคคล/กลุ่มบุคคลนั้น มีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม

1.4 วัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษาวิจัยของแอลมอนด์และเวอร์บา (Almond and Verba , 1965 : 12) โดยการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศประชาธิปไตยใน 5 ประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมนี อิตาลี ละแม็กซิโก ทำให้แอลมอนด์และเวอร์บา เสนอรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยคือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมือง (Civic culture) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะคือ ประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองหรือสมาชิกของสังคม ที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมในทางการเมืองสูงและเป็นผู้ได้ปกครองที่เคารพเชื่อถือกฎหมายบ้านเมือง

โดยคุณศัพท์ ขณะเดียวกันประชาชนก็ยังรักษาไว้ซึ่งจารีตประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสานนี้ ปรากฏให้เห็นในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ข้อเสนอของ แอลมอนต์แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมืองมีส่วนช่วยสนับสนุนการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยให้สามารถคงอยู่อย่างมั่นคงได้

2. แนวคิดวัฒนธรรมย่อย (Sub Culture)

แนวคิดวัฒนธรรมย่อย (Sub Culture) วัฒนธรรม โดยทั่วไปหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า (The way of life) รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และ โครงสร้างเชิง สัญลักษณ์ ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิต สร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใจอยู่ในหมู่พวกของตน วัฒนธรรมจึงมีบทบาท สำคัญในสังคมทุกสังคมบน โลก ซึ่งมีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมในแต่ละชาติแต่ละท้องถิ่นจึงมีอิทธิพลอย่างมากกับรูปแบบในการดำเนินชีวิต และ พฤติกรรมในสังคมนั้น และเมื่อเวลาผ่านไปวัฒนธรรมยังต้องมีการดัดแปลง (Adaptive) เพราะ วัฒนธรรมถูกสร้างขึ้นจากบริบทของสังคมในยุคสมัยหนึ่ง ดังนั้น เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปวัฒนธรรมก็ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมใหม่ในยุคสมัยนั้นๆ จะมี วัฒนธรรมหลักของตนเอง เช่น ประเทศไทยของเราก็มีวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่เป็นแกน หลัก เช่น อาหารไทย คนตรี ซึ่งในขณะเดียวกัน สังคมทุกสังคมต่างก็ประกอบไปด้วยผู้คนที่มีมาจาก หลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา ฐานะเหล่านี้ ทำให้ในแต่ละสังคมต่างก็มีกลุ่ม วัฒนธรรมที่แยกย่อยลงไปอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการแสดงอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มนั้นๆ

Stuart Hall & Tony Jefferson, 1976 (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2549) นิยาม วัฒนธรรมย่อย ว่า เป็นวิธีการที่กลุ่มย่อยใช้จัดการกับชีวิตด้านอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ โดย มีเป้าหมาย เพื่อสร้างอัตลักษณ์ วิธีการนี้เป็นปฏิบัติการที่กลุ่มดำเนินไปอย่างมีความหมายและ มีสำนึกไม่ว่าจะเป็นวัตถุความสัมพันธ์ ระบบค่านิยม ระบบความเชื่อที่ผลิตออกมา และวิธีการผลิต ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม

ในทางสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมย่อย (Sub Culture) ใช้เรียกลักษณะของกลุ่มสังคม ที่มีการยึดถือบรรทัดฐาน และการกำหนดคุณค่าของสิ่งรูปธรรม และสิ่งนามธรรมแตกต่างกัน การพูดคุยในวัฒนธรรมย่อยเดียวกันจะพูดคุยเรื่องเดียวกัน หรือที่เรียกว่าภาษาเดียวกัน วัฒนธรรม ย่อยแบ่งออกมาจากวัฒนธรรม โดยแต่ละสังคมจะแตกต่างกันอยู่กับ อายุ ชนชาติศาสนา เพศ ความรู้ พื้นฐานทางสังคม และมุมมองต่างๆ อย่างไรก็ตามคำว่าวัฒนธรรมย่อยมีการกำหนดแตกต่าง

กัน ไป ตามนักทฤษฎีต่างๆ ลักษณะหลักที่เห็นได้ชัดของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย จะเห็นได้ว่า ความเชื่อ แนวคิด จะแตกต่างกันตามกลุ่ม อย่างจะเห็นได้ว่า กลุ่มวัยรุ่นมีการแต่งตัว รสนิยม การเลือกฟังเพลง แตกต่างจากกลุ่มผู้ใหญ่ เนื่องจากความเชื่อและการยึดถือแตกต่างกัน เปรียบเทียบ ในมุมมองของ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง การยิ้ม ให้เพศตรงข้ามที่ไม่สนิท ในวัฒนธรรมเอเชีย ถือว่าเป็น การไม่สุภาพ ในขณะที่การไม่ยิ้มให้เพศตรงข้ามถือว่าเป็นการไม่สุภาพในบางวัฒนธรรมของ สหรัฐอเมริกา

วัฒนธรรมย่อย (Sub culture) พัฒนามาจากผู้ที่ทำกิจกรรมทางสังคมต่าง ซึ่งทำให้ กลุ่ม วัฒนธรรมย่อยมีความหลากหลายและซับซ้อน เนื่องจากกลุ่มวัฒนธรรมย่อยเป็นการอธิบาย พฤติกรรมของคนที่มีวัฒนธรรมแยกจากวัฒนธรรมหลักของสังคม มากกว่าที่จะมองว่าเป็นกลุ่มที่มี วัฒนธรรมเป็นของตนเอง วัฒนธรรมย่อยจัดเป็นเสี้ยวหนึ่งของ “วัฒนธรรมชาติ” (National Culture) ที่มีการสร้างภาพลักษณ์ค่านิยม และพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มที่แตกต่างไปตามวัฒนธรรมชาติ ของคนส่วนใหญ่ Brake, (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2544)

ระบบความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อยนั้นดูไม่เป็นแบบ แผนที่ตายตัวเนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ พฤติกรรมของมนุษย์จะ เปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาเมื่อพบกับสถานการณ์ใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ ทั้งนี้แม้ว่าวัฒนธรรม หลักและวัฒนธรรมย่อยจะมีความแตกต่างกันแต่ก็มีใช้วัฒนธรรมทั้งสองจะไม่เกี่ยวข้องกัน ในทาง ตรงกันข้าม วัฒนธรรมทั้งสองนั้นต่างมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งจากวัฒนธรรมย่อยและจากวัฒนธรรมหลัก

3. กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) หรือสังคมปะกิตทาง การเมืองหรือสังคมทางการเมือง เป็นหน้าที่หนึ่งของระบบการเมืองทุกระบบจะต้องทำเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมที่เป็นการอบรม สั่งสอน สืบทอด ถ่ายทอด การศึกษา เรียนรู้และพฤติกรรมต่างๆของสมาชิกในสังคม ทั้งด้านครอบครัว เศรษฐกิจ อนามัย ศาสนา พัฒนาการ ภาษาและการสื่อสาร การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภูมิปัญญา การเมือง ฯลฯ

การกล่อมเกลาทางสังคมคือกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และฝึกฝนการเป็นสมาชิกของ สังคมและพัฒนาบุคลิกภาพ แนวความคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญมี 3 แนวคือ (อ้างถึง ใน พงศพิศาน ชุมพล 2535)

3.1 การขัดเกลาทางสังคมที่เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมระหว่างคนรุ่นหนึ่งกับอีกคนรุ่นหนึ่ง แนวความคิดนี้พิจารณาเห็นว่า บุคคลรับเอาวัฒนธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของเขอย่างตรงไปตรงมาโดยอัตโนมัติ เกิดจากการรับรู้ซ้ำๆ ซากๆ เป็นเวลานาน จนซึมซาบเข้าไป โดยเกือบที่จะไม่มีการแปรสภาพวัฒนธรรมนั้นๆ เลย แนวความคิดนี้พัฒนาขึ้นมาจากวิชา มนุษยวิทยา ซึ่งเริ่มจากการศึกษาสังคมดั้งเดิมซึ่งมีขนาดเล็ก มีเสถียรภาพสูง เปลี่ยนแปลงน้อย

3.2 การขัดเกลาทางสังคม กระบวนการควบคุมแรงคล้อยส่วนบุคคล แนวความคิดนี้ มองว่ากระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการจำกัดขอบเขตแรงกระตุ้นทางธรรมชาติของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากปล่อยให้ผลต่อพฤติกรรมโดยลำพังแล้ว อาจทำให้เกิดความระสับระส่ายในสังคมได้ กระบวนการนี้จึงทำหน้าที่หล่อหลอมให้บุคคลผันแปรพฤติกรรมซึ่งเกิดจากแรงกระตุ้นทางธรรมชาตินั้นๆ ไปในทางซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ แนวความคิดนี้มาจาก ทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์ซึ่งมองว่ามนุษย์มีความต้องการทางธรรมชาติต่างๆ ซึ่งมีมาแต่กำเนิดก่อนที่จะมาเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งหากปล่อยให้สำแดงออกโดยไม่มีการควบคุมหรือการจัดช่องทางก็จะ เป็นอันตรายต่อความเป็นอยู่ของสังคม

3.3 การขัดเกลาทางสังคมเป็นการเตรียมบุคคลเข้ารับบาทต่างๆ ในสังคม แนวความคิดนี้ มองกระบวนการขัดเกลาทางสังคมว่าเป็นกระบวนการของสังคมในอันที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลประพฤติปฏิบัติตามปทัสถานของสังคม แนวความคิดนี้เริ่มจากการมองว่า การที่สังคมดำรงสร้างของมันอยู่ได้ก็ด้วยการที่สามารถหาบุคคลต่างๆ มาสวมบทบาทต่างๆ ในสังคมได้ ทฤษฎีนี้มองว่าบุคลิกภาพของบุคคลและ โครงสร้างของสังคมเป็นระบบที่แยกต่างหากออกจากกัน กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นตัวเชื่อมให้ทั้งสองระบบไปด้วยกันได้ในระดับหนึ่ง แนวความคิดนี้เห็นว่า กระบวนการขัดเกลาของสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล และมุ่งพิจารณาผลกระทบของวัฒนธรรมต่อสังคม อีกทั้งตัวแทนในการขัดเกลาจะได้รับพิจารณาเป็นพิเศษว่ามีบทบาทสัมพันธ์กันเองอย่างไร

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการกระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง อาจเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมใดๆ ของวัฒนธรรมการเมืองของสังคมนั้นๆ หรืออาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงค่านิยมในแบบแผนของวัฒนธรรมทางการเมืองให้แตกต่างไปจากวัฒนธรรมทางการเมืองเดิม และบางกรณีอาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองก็ได้ เป็นวิธีที่สังคมผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง ได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ ปทัสถานและค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นกระบวนการเชิงพัฒนาซึ่งทำให้คนได้รับความรู้เบื้องต้นทางการเมืองและทราบถึงแผนพฤติกรรม

ทางการเมืองของตน เป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลรู้ว่าตนอยู่ในระบบการเมืองและมีความเข้าใจ หรือปฏิบัติต่อบรรยากาศทางการเมือง เกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของสังคมและความสำคัญของบุคลิกภาพและประสบการณ์ของปัจเจกชนด้วย คือการเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าการเรียนรู้นั้นจะเป็นแบบทางการหรือไม่ทางการ จะมีเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม เป็นการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกันและเป็นแนวกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ซึ่งในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง แต่สิ่งต่างๆ เหล่านั้นมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วย เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติและความรู้สึก ค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมือง เป็นการรักษาและส่งผ่านหรือการแปรรูปหรือสร้างความโน้มเอียงทางการเมืองก็ได้ คือกระบวนการการเรียนรู้ ถ่ายทอดสืบต่อแนวคิด การกระทำ พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่ส่งไปยังสมาชิกเพื่อให้เกิดการรักษา เรียนรู้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบของกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ประกอบด้วย ความรู้และประสบการณ์ทางการเมือง เช่น ความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง ค่านิยม อุดมการณ์ ความเชื่อ บรรทัดฐานทางการเมือง องค์การทางการเมือง การกระทำระหว่างกันทางสังคม ภาษา ความรักความชอบพอคือความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ให้การขัดเกลาโดยเฉพาะและสภาพแวดล้อม เช่น บุคคล ดิน ฟ้า อากาศ บรรยากาศ ช่วงเวลา

ตัวนำในการกล่อมเกลาทางการเมือง ประกอบด้วย ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชนและสถาบันทางการเมือง ทำหน้าที่ในการสืบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้

1) *สถาบันครอบครัว* เกิดจากการขัดเกลาขั้นปฐมภูมิโดยเครือญาติ เริ่มเรียนรู้ถูกฝึกตามความหมายของวัฒนธรรมนั้นๆ เรียนรู้พฤติกรรมบางประการที่เป็นแบบแผนในการแสดงบทบาทที่เหมาะสมสำหรับวัยและเพศของตน การกล่อมเกลาทางการเมืองที่เด่นชัดเกิดขึ้นน้อยมาก สร้างทัศนคติต่ออำนาจ มีพ่อแม่เป็นต้นแบบ มีองค์ประกอบทางจิตวิทยาซึ่งเป็นตัวกำหนดทัศนคติทางการเมือง สร้างปทัสถาน ค่านิยมทางการเมืองและถ่ายทอดไปยังสมาชิก จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติทางการเมืองส่วนใหญ่จะถูกหล่อหลอมในช่วงอายุ 3-13 ปี พ่อแม่เป็นแม่แบบที่สำคัญ เพราะเป็นแหล่งสนองตอบต่อความต้องการพื้นฐานทุกอย่าง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพบางอย่างได้มาจากตอนเป็นเด็ก เช่น บุคลิกภาพอำนาจนิยม บุคลิกภาพการไม่ไว้วางใจ หรือไม่ชอบบุคคลสาธารณะ การกล่อมเกลาทางการเมืองในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่เป็นทางการ บางครั้งก็ไม่รู้ตัว แต่มีผลต่อพฤติกรรมมากกว่าการตั้งใจบอกหรือสอนของพ่อแม่

2) *สถาบันการศึกษา* เป็นตัวแทนในการจัดেলাทางสังคมที่สำคัญในสังคมสมัยใหม่ ทำหน้าที่ควบคู่ไปกับตัวแทนอื่นๆ คือครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ทำหน้าที่กล่อมเกลากองการเมือง 3 ทาง คือโดยการจำลองรูปแบบสังคมทางการเมือง ในทางตรงเด็กจะได้รับการกล่อมเกลากองการเมืองโดยผ่านหลักสูตรการเรียน และในทางอ้อมคือการกล่อมเกลากองการเมืองที่ไม่ได้เกิดขึ้นทางการเรียนการสอน ได้แก่ การเล่นกีฬา ปลูกฝังให้เด็กเคารพในกติกา การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ การมีส่วนร่วมในชมรมเป็นต้น ให้ความรู้ได้จากลักษณะและวิธีการให้ความรู้ การสอนเนื้อหาโดยตรง สามารถรวบรวมคนที่กระจัดกระจายให้มารวมกันได้ เข้าถึงคนจำนวนมาก และสามารถสอนให้ชุมชน เป็นตัวเสริมนักเรียนให้เข้ากับชุมชนและชาติ มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองซับซ้อนกว่าการสร้างความรักภักดี ต่อชาติอย่างเดียว เพราะคนยิ่งเรียนมากก็ยิ่งมีความรับผิดชอบต่อชุมชนและรู้สึกว่าคุณมีอิทธิพลต่อนโยบายมากกว่าคนที่เรียนน้อย จากการศึกษาพบว่า การศึกษาของบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติทางการเมืองเป็นอย่างมาก คนที่เรียนสูงตระหนักถึงปัญหาการเมือง สนทนากองการเมือง ร่วมถกเถียงทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่เรียนต่ำ

3) *กลุ่มเพื่อน* เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะเท่าเทียมกันและมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นต่อกันเป็นตัวแทนในการจัดেলাทางสังคมชั้นปฐมภูมิอีกตัวแทนหนึ่ง ที่มีความสำคัญสำหรับบุคคลตั้งแต่วัยรุ่นขึ้นไป และมีอิทธิพลต่อไปตลอดชีวิต สังคมสมัยใหม่กลุ่มเพื่อนสำคัญมากกว่าเครือญาติ สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ดีกว่า เป็นตัวกลางในการเชื่อมบุคคลเข้ากับสถาบันทางสังคมต่างๆ ได้ดีกว่า เป็นแรงจูงใจและแรงกดดันให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่กลุ่มยอมรับ มีอิทธิพลมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากสังคมสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงเร็ว พ่อแม่ไม่อาจตอบเด็กเกี่ยวกับโลกภายนอกได้มาก เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในโรงเรียนและนอกร้านกับกลุ่มเพื่อน โรงเรียนและกลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลมากกว่าครอบครัว เพราะเด็กๆ มักเลียนแบบจากเพื่อน ในด้านการเมืองกลุ่มเพื่อนจะให้บทเรียนทางการเมืองขั้นต้นเช่นเดียวกับครอบครัว แต่สามารถเตรียมบุคคลให้พร้อมจะรับประสบการณ์ที่มีความเป็นทางการโดยเฉพาะ ได้ดีกว่าครอบครัว

4) *สถาบันเศรษฐกิจ* ได้แก่ ชวานา ชาวประมง ชาวสวน พ่อค้าแม่ค้าหรือนักธุรกิจด้านการค้าและการบริการ เป็นต้น ให้ข่าวสาร ความเชื่อ ปทัสถานของกลุ่มและการประเมินค่าทางการเมือง ชวานาเป็นกลุ่มอาชีพที่มีการสื่อสารทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มอาชีพชาวสวน ชาวประมงและนักธุรกิจเพราะราคาข้าวและวัฒนธรรมทางการเมืองของชวานามีเงื่อนไขให้เกี่ยวเนื่องข้อมูลข่าวสารทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ

5) *สถาบันสื่อสารมวลชนและสันตนาการ* ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อพื้นบ้าน และการละเล่นพื้นเมือง แลกเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมต่างๆ ความเชื่อ สร้าง

สัญลักษณ์เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันและเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีผู้มีอำนาจทางการเมืองให้สร้างความชอบธรรมในการดำรงอยู่ของตน เป็นอารยธรรมสมัยใหม่ของสังคมอุตสาหกรรม ปฏิบัติการรับรองประชาชน

6) *สถาบันทางการเมืองการปกครอง* มีความรอบรู้เกี่ยวกับการเมือง มีความสนใจทางการเมืองมีบทบาทสร้างความโน้มเอียงที่จะเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง

4. แนวความคิดและทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

4.1 *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม* (participatory democracy) หมายถึง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวท้าวหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอาจจะจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

4.1.1 *การมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น* เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอเรื่องราวหรือประชาพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางการเมือง, รวมกลุ่มเล็กๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

4.1.2 *การมีส่วนร่วมในระดับกลาง* เช่น ร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ร่วมปราศรัยในการชุมนุมเรียกร้องเรื่องราว, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอให้ฝ่ายที่มีอำนาจตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง, ร่วมอดข้าวประท้วงหรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเรียกร้อง

4.1.3 *การมีส่วนร่วมในระดับสูง* เช่น ร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา, ร่วมก่อตั้งพรรคการเมือง, ร่วมก่อตั้งรัฐบาล

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกันอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและวิธีการที่ประชาชนเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อตน

โดยที่กล่าวถึงข้างต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงหมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพล และจัดเป็นกระจายอำนาจและเปิดต่อการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปหลักการหรือองค์ประกอบสำคัญของคำว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหารเน้นการกระจายอำนาจ ในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใสและคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

แคทท์ (Catt, 1999 : 39-56) ได้เสนอไว้ว่า องค์ประกอบและเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ ทุกคนสามารถยกประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งขึ้นมา เพื่อกำหนดเป็นวาระของการประชุม สามารถเสนอทางเลือกและมีส่วนร่วมในการเลือกหรือการตัดสินใจสุดท้ายได้เป็นการประชุมที่ทุกคนสามารถพูดคุยกันได้อย่างทั่วถึง (face-to-face meeting) มีการปรึกษาหารือ หรืออภิปรายประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาพิจารณากันอย่างกว้างขวาง ทุกคนต้องการมีส่วนร่วมในการอภิปราย และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ มีแนวโน้มที่พยายามจะให้เกิดความเห็นพ้อง (consensus) ร่วมกันในประเด็นปัญหาที่พิจารณา การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ร้ายแรงที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมและช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ ของสาธารณชนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงานหากมีการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและให้ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

กล่าวโดยสรุป ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอโครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใส (Transparency) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน (Responsiveness) และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ (Accountability) อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

5. แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

คำว่า “ท้องถิ่น” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546 : 511) ให้ความหมายไว้ว่า ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเน้นถึงลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และทางธรรมชาติ ที่มีความเป็นขอบเขตเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ เป็นสำคัญและยังมีความหมายที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่ระดับย่อยตามเขตการปกครอง หรือเป็นหน่วยงานระดับรองไปจากหน่วยงานใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

คำว่าท้องถิ่น จึงขึ้นอยู่กับกำกวมขอบเขตพื้นที่ดังกล่าวแล้ว และเมื่อนำไปใช้ประกอบกับคำใด จะให้ความหมายเฉพาะเจาะจงในเรื่องนั้น เช่น ประเพณีท้องถิ่น พิธีประจำท้องถิ่น เป็นต้น

เอกรินทร์ สีมหาศาล และปรีชา นุ่มสุข (2540 : 2) กล่าวว่า “ท้องถิ่น” หมายถึงการกำหนดขอบเขตพื้นที่ ขอบเขตความรับผิดชอบหรือหน่วยงานที่ปรากฏในท้องถิ่นต่างๆ ตามสภาพสังคม ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ระดับย่อยรองไปจากสังคมใหญ่

สรุปได้ว่า “ท้องถิ่น” หมายถึงถิ่นฐานที่อยู่ของมนุษย์ที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มหรือหน่วยงานพื้นที่ย่อยลงมา ตั้งแต่บ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เทศบาล จังหวัด ในทำนองเดียวกัน

ถ้าจะกล่าวถึงท้องถิ่นในลักษณะ ที่เป็นขอบเขตชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่เราควรพิจารณา ก็คือ สภาพของท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างไร มีความเจริญก้าวหน้าหรือล้าหลังเพียงใด ภาวะการณ์ครองชีพของผู้คนในชุมชนเป็น เช่นใด ก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบพื้นฐานเฉพาะชุมชนนั้นๆ โดยคำนึงถึง

สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจและลักษณะของการเมือง การปกครอง การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมรวมทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน มีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในท้องถิ่นต่างๆ โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ มีแนวโน้มจะพัฒนาจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมให้มากขึ้น แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องเตรียมประชากรของประเทศและท้องถิ่น พร้อมทั้งจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข

คำว่า ชุมชนท้องถิ่น จึงหมายถึง การรวมกันของกลุ่มคน ในรูปของกลุ่มสังคมมีการปฏิบัติต่อกันทางสังคม มีปฏิกริยาและการโต้ตอบต่อกันทางสังคมมีลักษณะของความสัมพันธ์กันทางสังคม เอื้ออาทรต่อกันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยอาศัยอยู่ ณ อาณาบริเวณเดียวกันซึ่งประกอบด้วยพื้นที่สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดระเบียบทางสังคมอันเป็นการควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิก กลุ่มสังคมอาจมีขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกในกลุ่มสังคม

6. สภาพทั่วไปข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

6.1 ลักษณะที่ตั้ง

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเขาสูง โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 12,681.259 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นเทือกเขาสูงและป่าไม้ ร้อยละ 90.5 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นพื้นราบในหุบเขา ร้อยละ 9.5 ยอดเขาที่สูงที่สุด คือ ดอยแม่สุยะ เขตอำเภอเมือง มีความสูงวัดจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2,005 เมตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีทิวเขาที่สำคัญ 2 ทิวเขา คือ ทิวเขาแดนลาว อยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัด เป็นแนวแบ่งเขตประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์ ทิวเขาดนนงชัยซึ่งประกอบด้วยทิวเขาเรียงขนานกัน 3 แนวคือ ทิวเขาดนนงชัยตะวันตก อยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัด และเป็นแนวแบ่งเขตประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์ ทิวเขาดนนงชัยกลาง อยู่ระหว่างน้ำแม่แจ่ม และแม่น้ำยวม ทิวเขาดนนงชัยตะวันออกอยู่ทิศตะวันออก และเป็นแนวเขตระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ทิวเขาแล้ว จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังมีที่ราบที่สำคัญ 3 แห่ง คือ ที่ราบบริเวณอำเภอแม่สะเรียง เป็นที่ราบริมสองฝั่งลำน้ำยวม ที่ราบบริเวณอำเภอขุนยวม เป็นที่ราบอยู่ระหว่างแม่น้ำยวมกับห้วยสง และที่ราบบริเวณอำเภอปายเป็นที่ราบอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด

นอกจากนั้นยังมีแม่น้ำที่สำคัญที่มีต้นกำเนิดจากทิวเขาดนนรงค์ซึ่งได้แก่ แม่น้ำ ยวม แม่น้ำปาย และยังมีลำน้ำต่างๆ ที่แยกออกมา คือ น้ำแม่สะเรียง น้ำแม่เงา น้ำแม่สุรินทร์ น้ำแม่ ลาก๊ะ น้ำแม่โถ น้ำแม่สุ ฯลฯ

เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ได้รับการยกฐานะจากตำบลจองคำ ตำบลม่วยต่อ เมื่อ วันที่ 11 มีนาคม 2479 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2479 สมัย นายกรัฐมนตรี พ.อ.พหลพลพยุหเสนา มาตรา 3 ให้จัดเขตชุมชนในบรรดาดำบลอันเป็นที่ตั้งศาลาว่าการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามเขตที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ขึ้นเป็นเมือง มีฐานะเป็นเทศบาลเมืองมี นามว่า “เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เดิมมีพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร และได้มี พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2513 ขนาดมี พื้นที่ 6 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขตตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานคร 1,200 กิโลเมตร

6.2 อาณาเขต และเขตการปกครองของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ตั้งอยู่ใจกลางพื้นที่ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.3 รายละเอียดตาม “พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2513”

มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 2479 ตราไว้ ณ วันที่ 11 มีนาคม 2479 ให้กำหนดเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และได้รับการเปลี่ยนแปลงเขต เทศบาลเสียใหม่ ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกา เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ให้ไว้ ณ วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2513 โดยกำหนดใหม่ ให้มีเขตดังนี้

6.3.1 ด้านทิศเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนวัฒนาคำริปากเหนือ ห่าง จากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน ตามแนวถนนระยะ 200 เมตร เลียบตามริมถนนวัฒนาคำริปากเหนือ ไปทางทิศตะวันออก ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน ปากตะวันตก

จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออก ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ ริมถนนปางลือนิกม ซอย 2 ปากตะวันตก ห่างจากศูนย์กลางปลายถนนขุนลุมประพาส ซอย 1 ก ตามแนวทางถนนปางลือนิกม ซอย 2 ระยะ 150 เมตร

จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ริมน้ำพุ ฟังใต้ ตรงริมถนนปางลือนิกม ซอย 4 ปากตะวันออก

จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออก ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ ริมถนนปางลือนิกม ซอย 4 ข ปากตะวันออก ห่างจากศูนย์กลางถนนปางลือนิกม ซอย 4 ค ตามแนว เส้นตรงตั้งฉาก ระยะ 125 เมตร

6.3.2 ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นขนานกับถนนปางลือนิคม ซอย 4 ค และถนนปางลือนิคม ซอย 4 ง ระยะ 125 เมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ แล้วต่อเป็นเส้นตรง ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งได้ตั้งอยู่ริมห้วยริมฝั่งใต้

จากหลักเขตที่ 6 เลียบตามริมห้วยริมฝั่งใต้ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่ฮ่องสอนฝั่งเหนือ

จากหลักเขตที่ 7 เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ ตามแนวเส้นตั้งฉากกับริมแม่น้ำแม่ฮ่องสอน ถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ริมลำเหมืองคอยจำดีฝั่งใต้

จากหลักเขตที่ 8 เลียบตามริมลำเหมืองคอยจำดีฝั่งใต้ ไปทางทิศตะวันตก และทิศตะวันตกเฉียงใต้ถึงหลักเขตที่ 9 ซึ่งตั้งอยู่ริมเหมืองคอยจำดีฝั่งใต้ ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน ตามแนวลำเหมืองระยะ 375 เมตร

จากหลักเขตที่ 9 เป็นเส้นขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง- แม่ฮ่องสอน ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 10 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน ตรงปากทางไปบ้านท่าโป่งแดงฟากใต้ ตามแนวเส้นตั้งฉากกับทางหลวงแผ่นดิน ระยะ 210 เมตร

6.3.3 ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 10 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 11 ซึ่งตั้งอยู่ริม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน ฟากตะวันตกตรงปากทางไปบ้านท่าโป่งแดงฟากใต้

จากหลักเขตที่ 11 เลียบตามริมทางไปบ้านท่าโป่งแดงฟากใต้ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 12 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากหลักเขตที่ 11 ตามแนวเส้นทางไปบ้านท่าโป่งแดงระยะ 200 เมตร

6.3.4 ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 12 เป็นเส้นตรงไปทางทิศเหนือ ถึงหลักเขตที่ 13 ซึ่งตั้งอยู่บนคอกองมู ตรงมุมหลักฐานของกรมแผนที่ทหาร

จากหลักเขตที่ 13 เป็นเส้นตรงไปทางทิศเหนือ ถึงหลักเขตที่ 14 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสันติฟากเหนือ ห่างจากศูนย์กลางซอยสันติ 1 ตามแนวถนน 300 เมตร

จากหลักเขตที่ 14 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ บรรจบหลักเขตที่ 1

6.4 เขตการปกครอง

เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน แบ่งเขตการปกครองเป็น 6 ชุมชน (ป๊อก) (ป๊อก หมายถึง ชุมชน) ได้แก่

1. ป๊อกปางลื้อ

2. ปีกกาดเก่า
3. ปีกกลางเวียง
4. ปีกคอนเจดีย์
5. ปีกตะวันออก
7. ปีกหนองจอกคำ

6.5 ลักษณะภูมิอากาศ

จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบฝนตกชุก สลับแห้งแล้งในเขตร้อน โดยเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิประเทศแบบภูเขาทำให้ปริมาณน้ำฝนอุณหภูมิจึงและความชื้นสัมพัทธ์แตกต่างกันไปตามตำแหน่งและความสูงของพื้นที่ แบ่งออกได้ 3 ฤดู คือ

6.5.1 ฤดูฝน เริ่มกลางเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ มีผลทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก ซึ่งจะมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุดในเดือนสิงหาคม มีจำนวนวันที่มีฝนตกในรอบปี 110 วัน

6.5.2 ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยได้รับความกดอากาศสูงจากประเทศจีน ทำให้อากาศหนาวเย็น จะมีหมอกมาก ในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

6.5.3 ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวเดือน ที่มีอากาศร้อนที่สุด คือ เดือนเมษายน

จากสถิติอากาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน ของสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ฝนตกตลอดทั้งปี ปริมาณฝนมากที่สุดในเดือน สิงหาคม เฉลี่ยวัดได้ 322.2 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีวัดได้ 130.09 มิลลิเมตรอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน - พฤษภาคม เฉลี่ยวัดได้ 42.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม เฉลี่ยวัดได้ 10.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด เฉลี่ยตลอดปี 35.93 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปี 17.20 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดในเดือนพฤษภาคม, มิถุนายน, สิงหาคม, กันยายน, ตุลาคม, พฤศจิกายน, ธันวาคม เฉลี่ยวัดได้ 98 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนมีนาคม เฉลี่ยวัดได้ 14 เปอร์เซ็นต์

6.6 เศรษฐกิจและสังคม

เศรษฐกิจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง รับราชการ และรายได้หลักมาจากธุรกิจการท่องเที่ยว วิถีชีวิตของชาวแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ผูกพันกับความเชื่อและยึดมั่นใน พระพุทธศาสนา มีการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

อย่างแท้จริง โดยดูได้จากนโยบายการบริหารงานจะมุ่งเน้นไปที่ความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

ในปัจจุบันเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้พัฒนาด้านความต้องการขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการเก็บจะสมบูรณ์แบบ รวมไปถึงการพัฒนาสังคม พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเขตเทศบาล

6.7 การท่องเที่ยว

จังหวัดแม่ฮ่องสอนตามสภาพภูมิศาสตร์ถูกโอบล้อมด้วยแนวทิวเขาสูงชันในทุกๆ ด้าน ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติที่สำคัญมากมาย ประเพณีท้องถิ่นที่ยังคงได้รับการอนุรักษ์และจัดกิจกรรมเป็นประจำทุกปี เช่น ประเพณีปอยส่างลองหรือการบวชเณร ช่วงมีนาคม-เมษายน ประเพณีปอยเหลินสิบเอ็ดหรือการแห่จองพาราช่วงเทศกาลออกพรรษา

6.8 การคมนาคมและการขนส่ง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการคมนาคมและขนส่งได้ 2 ทาง คือ ทางบก และทางอากาศ

6.8.1 การคมนาคมทางบก

1. เส้นทางติดต่อระหว่างจังหวัด มีอยู่ 4 เส้นทาง คือ

- ทางหลวงหมายเลข 108 จากเชียงใหม่ ผ่านอำเภอฮอด อำเภอแม่สะเรียง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ระยะทาง 350 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 7 ชั่วโมง
- ทางหลวงหมายเลข 1095 จากเชียงใหม่ ผ่านอำเภอแม่แตง อำเภอปาย ถึงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ระยะทางประมาณ 245 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 ชั่วโมง
- ทางหลวงหมายเลข 1085 จากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภอสบเมย อำเภอแม่สะเรียง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ระยะทาง 394 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 7 ชั่วโมง
- ทางหลวงหมายเลข 1263 จากเชียงใหม่ อำเภอแม่แจ่ม อำเภอขุนยวม อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ระยะทางประมาณ 317 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 ชั่วโมง

6.8.2 เส้นทางติดต่อระหว่างอำเภอต่างๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีดังนี้

- อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน - อำเภอปาย ระยะทาง 111 กิโลเมตร
- อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน - อำเภอปางมะผ้า ระยะทาง 64 กิโลเมตร
- อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน - อำเภอขุนยวม ระยะทาง 67 กิโลเมตร
- อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน - อำเภอแม่ลาน้อย ระยะทาง 134 กิโลเมตร
- อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน - อำเภอแม่สะเรียง ระยะทาง 164 กิโลเมตร
- อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน - อำเภอสบเมย ระยะทาง 192 กิโลเมตร

6.9 การคมนาคมทางอากาศ

- เดินทางโดย บริษัทสายการบินนกแอร์ จำกัด (Nok Airlines Co.,Ltd.) และ บริษัทสายการบินกานต์แอร์ (Kan air) ให้บริการเที่ยวบินระหว่าง เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน โดยให้บริการทุกวัน

6.10 ประชากร

จำนวนประชากรในเขตเทศบาล จำนวน 6,511 คน ชาย 3,238 คน หญิง 3,273 คน จำนวนครัวเรือน 3,973 ครัวเรือน (ที่มา : งานทะเบียนราษฎร สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 2554)

6.11 การแบ่งป๊อ (หรือชุมชน) ในเขตตำบลจองคำ

การทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของชุมชนและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา และการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด โดยได้แบ่งออกเป็น 7 ป๊อ ดังนี้ 1) ป๊อจ่าตี้ (ข้าวแดง) 2) ป๊อปางลื้อ 3) ป๊อกกาตเก่า 4) ป๊อกกลางเวียง 5) ป๊อตะวันออก 6) ป๊อหนองจองคำ (ข้าวเผือก) และ 7) ป๊อศาลากลาง (ภาคีสุขภาพชุมชนป๊อตะวันออก 2546: 24 -25) โดยได้กำหนดขอบเขตของป๊อ ดังนี้

- 1) ป๊อจ่าตี้ (ดอนเจดีย์) มีอาณาเขตตามรายละเอียดดังนี้
 - สามแยกบ้าน พ.ชยานนท์ ถนนขุนลุมประพาสด้านตะวันตก ถนนขุนลุมประพาสซอย 1 ทั้ง 2 ฝั่ง ข้าวแดง 2 ถึงห้าแยกจ่าสำเร็จ ถนนปางลื้อนิคม-สี่แยกโรงพักด้านทิศเหนือ-สามแยกลงไปทางกองอนามัยฯ และสะพานข้าวแดง
- 2) ป๊อปางลื้อ มีอาณาเขตตามรายละเอียดดังนี้
 - ถนนขุนลุมประพาส ซอย 2 ถึงป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถนนปางลื้อนิคมสามแยกทางไปกองอนามัย, ทางด้านตะวันออก ไปถึงบ้านใหม่
- 3) ป๊อกกาตเก่า มีอาณาเขตตามรายละเอียดดังนี้
 - ด้านเหนือสะพานน้ำแม่ฮ่องสอน, ถนนขุนลุมประพาสด้านตะวันตก-ถนนประชาอุทิศ ทั้ง 2 ฝั่ง และถนนมรรคสันติ
- 4) ป๊อกกลางเวียง มีอาณาเขตตามรายละเอียดดังนี้
 - ถนนประดิษฐ์จองคำ ทั้ง 2 ฝั่ง ถนนพาณิชย์วัฒนาตั้งแต่สามแยกบ้านพักอัยการ- สามแยกบ้าน พ.ชยานนท์ ถนนสิงหนาทบำรุงสี่แยกไฟแดง-สี่แยกบ้านป่าบัว และถนนขุนลุมประพาส สี่แยกไฟแดงด้านเหนือ-สี่แยกโรงพัก
- 5) ป๊อตะวันออก (หอเจ้าฟ้า) มีอาณาเขตตามรายละเอียดดังนี้

- ถนนพาณิชย์วัฒนาตั้งแต่สามแยกบ้านพักอัยการ ถนนประดิษฐ์ทองคำตั้งแต่สามแยกบ้านพักอัยการ-สี่แยกชุมสายโทรศัพท์ ถนนสิงหนาทบำรุง 2 ฟัง ตั้งแต่สี่แยกร้านจันทร์เพอร์นิเจอร์-สหกรณ์รถ ถนนชำนาญสถิต 2 ฟัง ตั้งแต่บ้านพักศาล-สามแยกบ้านลุงติยะ และถนนนิเวศพิศาล 2 ฟัง ตั้งแต่บ้านที่คู่ย์เย็บผ้า-บ้านพักสนามบิน

6) ป๊อกลงองจองคำ (ข้าวเปลือก) มีอาณาเขตตามรายละเอียดดังนี้

- ถนนอุดมชวานิเทศ 2 ฟัง ตั้งแต่สี่แยกร้านไข่-สามแยกบ้านลุงติยะ ถนนขุน-ลมประพาสด้านฝั่งตะวันออกตั้งแต่ร้านไข่-สะพานน้ำแม่ฮ่องสอน ถนนชำนาญสถิต ตั้งแต่สามแยกบ้านลุงติยะ และถนนข้าวเปลือก-สะพานน้ำแม่ฮ่องสอน

7) ป๊อกศาลากลาง มีอาณาเขตตามรายละเอียดดังนี้

- ตั้งแต่สะพานน้ำแม่ฮ่องสอนไปทางใต้ทั้งหมดทั่วถึง (ภาคีสุภาพชุมชนป๊อกตะวันออก 2546: 23)

ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2541 คณะทำงานพัฒนาเขตเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีตัวแทนจากหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และชุมชน ซึ่งมีอาวุโสจำนวน 6 คน เป็นที่ปรึกษา คณะทำงานได้พิจารณา เรื่องการแบ่งป๊อกใหม่ เพื่อความเหมาะสมในการพัฒนาเขตเมืองแม่ฮ่องสอนจึงได้ยุบป๊อกศาลากลางไปรวม กับป๊อกหนองจองคำ ให้เป็นป๊อกเดียวกัน ทำให้ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนป๊อกทั้งหมด จำนวน 6 ป๊อกตั้งแต่นั้นมา และให้เทศบาลเป็นประชาสัมพันธให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง และเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้จัดทำแผนที่แบ่งขอบเขตแต่ละป๊อก โดยมีนายทวี ถิ่นวนา เจ้าหน้าที่จากโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมันเป็นผู้รับผิดชอบในการประสาน กับหน่วยงานสำรวจและจัดทำแผนที่จนเสร็จเรียบร้อย และนำไปติดไว้ตามที่สำคัญในเขตเทศบาลเมือง เช่น ตามวัดต่างๆ ตลาด สถานีขนส่งรถประจำทาง พร้อมแจกจ่ายแผนที่ให้แก่ส่วนราชการต่างๆ รวมถึงประชาชนในผู้อาศัยในแต่ละชุมชนป๊อกได้เข้าใจ โดยทั่วถึงนอกจากนี้ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนใหญ่ ซึ่งมาจากการคัดเลือกของประชาชนและสนับสนุนการทำงานพัฒนาในเขตเมือง ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันทุกป๊อกจะมีคณะกรรมการของป๊อกในเขตเมือง (ภาคีสุภาพชุมชนป๊อกตะวันออก 2546: 25)

6.12 สภาพสังคม

เศรษฐกิจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง รับราชการ และรายได้หลักมาจากธุรกิจการท่องเที่ยว วิถีชีวิตของชาวแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ผูกพันกับความเชื่อและยึดมั่นใน พระพุทธศาสนา มีการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตอบสนองต่อความต้องการของ

ประชาชนอย่างแท้จริง โดยดูได้จากนโยบายการบริหารงานจะมุ่งเน้นไปที่ความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

ปัจจุบันเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้พัฒนาด้านความต้องการขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการเกือบจะสมบูรณ์แบบ รวมไปถึงการพัฒนาสังคม พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเขตเทศบาล

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางการศึกษา มีดังต่อไปนี้

กรณีศ ดวงใบ (2542 : 107-116) ได้ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานเทศบาลเมืองลำพูน” พบว่า พนักงานเทศบาลเมืองลำพูนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองมากขึ้น แต่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังไม่มาก ส่วนเพศ ระดับการศึกษา ประเภทพนักงาน รายได้ ประสบการณ์ทำงาน ระดับตำแหน่งงาน ที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกันด้วย

จิรพัฒน์ หอมสุวรรณ (2539) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของประชาชน : กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบล ในระดับต่ำได้แก่ระดับการศึกษา มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ระดับรายได้ และระดับความรู้เกี่ยวกับองค์กร ประชาชนที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในระดับที่สูงขึ้น ได้แก่การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน และปัจจัยที่ตั้งของตำบล ประเภทของการมีส่วนร่วมที่มากที่สุดได้แก่การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ ส่วนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดได้แก่การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาชุมชน อุปสรรคต่อการเข้ามามีมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบลคือระบบอุปถัมภ์ที่คณะกรรมการสภาตำบลมีต่อพ่อค้า ข้าราชการ และราษฎรบางกลุ่ม เพราะทำให้ราษฎรมีทัศนคติในทางที่ไม่ดีต่อสภาตำบล นอกจากนี้ยังพบว่า การที่ข้าราชการเข้ากำกับ ควบคุม ช่วยเหลือการทำงานของสภาตำบลไม่สามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น

พิมล แสงสว่าง (2536) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “นโยบายรวมพวกชาวเขากับเอกลักษณ์ประจำเผ่า : ศึกษาเชิงวัฒนธรรมทางการเมือง” เป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มชนชั้นนำตามจารีตของชาวเขาเผ่าต่างๆ ในเขตปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัด

เชิงราย ซึ่งนำมาเทียบเคียงกับกลุ่มชนชั้นนำตามจารีตในพื้นที่ที่จะศึกษาได้ โดยเฉพาะในประเด็น วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มชาวเขา พบว่า

1. ชนชั้นนำตามจารีตทุกกลุ่มทั้งกลุ่มหมอผี และผู้นำประกอบพิธีกรรม มีอำนาจในการปกครอง มีศักยภาพและมีอิทธิพลในการควบคุมดูแลกลไกต่างๆ ของสังคมในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถมีอำนาจ หรือมีส่วนร่วมแต่งตั้งตำแหน่งต่างๆ เหล่านี้ได้ มีการรับรู้สถานภาพและบทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐในภาพลักษณ์เป็นผู้แทนอำนาจรัฐ ความสัมพันธ์เป็นแบบระบบการเมืองอุปถัมภ์ มีความขัดแย้งในความคิด แต่ยินยอมละรับสภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. ชนชั้นนำตามจารีต ให้ความหมายของการเป็นคนไทย ว่า หมายถึงคุณสมบัติทางรูปธรรมที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นเงื่อนไขของสังคมโดยทั่วไป เช่น การเคารพเทิดทูนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การรู้ว่านายกรัฐมนตรีคือใคร การบวชพระ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีถิ่นฐานและมีบัตรประจำตัวประชาชน เป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองที่แสดงการเป็นคนไทยที่สำคัญที่สุด

3. ความยึดมั่นในที่อยู่อาศัยเป็น “รูปธรรม” การเป็นคนไทยที่วัดด้วยกฎหมายบ้านเมือง แต่การเป็นชาวเขาเป็น “นามธรรม” ที่มีการประกอบพิธีหล่อหลอมให้มีความนึกคิดเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งก็คือวัฒนธรรมประจำเผ่าหรือภูมิปัญญาของชาวเขา การพัฒนาชาวเขาให้เป็นคนไทยในเชิงนามธรรมต้องผ่านกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง โดยมีเป้าหมายพัฒนาความขัดแย้งทางความคิดเป็นความสอดคล้องทางการเมือง

โชคชัย สิ้นสุภรัตน์ (2543) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งในหมู่บ้านมณีพุกภัย จังหวัดน่าน จากการศึกษาพบว่า เผ่าม้ง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำเคบผสมแบบไพร่ฟ้า ที่ยังติดอยู่กับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม แม้จะมีชาวเผ่าม้งรุ่นใหม่ได้รับวัฒนธรรมกล่อมเกลามาจากสังคมไทยพื้นราบบ้างแต่ส่วนใหญ่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของตนไว้ ด้านความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองมีน้อยมาก แต่กลับมีทัศนคติที่ดีต่อระบอบการเมือง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ

ประพันธ์ สุริวงส์ (2536) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง: กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการศึกษาพบว่า

1. ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองไทย ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

2. มีทัศนคติทางด้านประชาคมทางการเมืองในระดับสูง, ต่อระบบการปกครองในระดับปานกลางค่อนข้างสูง, ต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองของไทยในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

3. ด้านตัวแปร ทั้ง อายุ ศาสนา สถานะทางสังคม (ตำแหน่งทางสังคม) และการศึกษา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองของชาวเขา

4. ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ กิจกรรมที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นลักษณะของกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้ความคิดริเริ่ม และไม่ต้องใช้ความพยายามหรือทุนทรัพย์มากนัก

5. ทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กล่าวคือ กลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองในระดับสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ดีกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองในระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการเมืองตามลำดับ

อรัญญา พงศ์สะอาด (2544) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อิทธิพลของวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อพฤติกรรมทางการเมือง : กรณีศึกษาพิธีแซนยะ ของชุมชนชาวกูย ตำบลแจนแวน กิ่งอำเภอศรีนครักษ์ จังหวัดสุรินทร์” การศึกษามุ่งให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยอีกเผ่าหนึ่ง งานวิจัยพบว่า พิธีแซนยะหรือการการเลี้ยงผีปู่ตาของชาวกูย จัดปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือน 3 และเดือน 6 เชื่อว่าบรรพบุรุษคุ้มครองให้อยู่สุข และมีความหมายต่อการเกษตรกรรม หากทะเลาะไม่เคารพ ไม่สืบทอดการปฏิบัติ จะนำภัยพิบัติมาสู่ชุมชน เชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ ส่งผลให้พฤติกรรมทางการเมืองของชาวกูยมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมและเชื่อฟังผู้มีอำนาจ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของชุมชน โดยผ่านกระบวนการกล่อมเกล้าและเรียนรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

เฉลิมพล มิ่งเมือง (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น รูปแบบสุขาภิบาล: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสุขาภิบาลในเขตจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาลทั้งสองรูปแบบอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประชาชนในสุขาภิบาลที่ประธานคณะกรรมการมาจากการเลือกตั้ง จะมีแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาลทั้งสองรูปแบบ อย่างมีนัยทางสถิติได้แก่ เพศ อายุ รายได้การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ความคาดหวังต่อประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่น หรือสุขาภิบาลและอุดมการณ์ประชาธิปไตยส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล

สุรสิทธิ์ อดุนรี (2541) ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป และมีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีรายได้สูงกว่า 15,000 บาทต่อเดือนให้ความสนใจทางการเมือง โดยติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลาและเห็นด้วยว่า รัฐธรรมนูญใหม่มีความเหมาะสมกับการปกครองประเทศไทย จากการศึกษายังพบอีกว่า ในชนชั้นกลางของจังหวัดเชียงราย มีความโน้มเอียงที่วัฒนธรรมทางการเมืองจะเป็นรูปแบบไพร่ฟ้าผสมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

นพพรณ เนตรคำ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยในชนบทภาคเหนือและภาคใต้ กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของภาคใต้มีมากกว่าประชาชนในภาคเหนือ โดยเฉพาะจากเพื่อนบ้านและตัวแทนพรรคการเมือง ด้านทัศนคติต่อสังคมการเมือง พบว่า ประชาชนในภาคเหนือมีทัศนคติที่ดีต่อสังคมการเมืองมากกว่าประชาชนในชนบทภาคใต้ และในด้านความรู้ความเข้าใจ ประชาชนในภาคใต้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยมากกว่าประชาชนในภาคเหนือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง พบว่า ประชาชนทั้งสองจังหวัดมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกัน

ภิษณ แก้วยอด (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนกะเหรี่ยงในตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน” พบว่า ชุมชนกะเหรี่ยงมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า กล่าวคือ ด้านแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครอง ชาวกะเหรี่ยงยังคงเชื่อและประพฤติในแบบดั้งเดิมของตน ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย อยู่ในระดับมีความรู้มาก และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองระดับชาติ อยู่ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ตัวแปรทั้งอายุ การศึกษา ศาสนา มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวกะเหรี่ยง โดยกลุ่มที่มีอายุมาก กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา และกลุ่มผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ยังคงเชื่อและประกอบกิจกรรมรูปแบบการปกครองดั้งเดิมของชนเผ่าตนสูง แต่มีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองการปกครอง รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์

สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะการเลือกตั้ง พบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่มีความสนใจและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ขณะเดียวกันชาวเขาส่วนใหญ่มีความภูมิใจที่ได้รับสัญชาติไทยและมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและการเมืองการปกครองของไทย ในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของชาวเขานั้น ชาวเขา

ได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งในอัตราค่อนข้างสูง ทั้งนี้ถือเป็นหน้าที่พลเมืองที่ดียิ่งกว่าความสนใจหรือสำนักทางการเมืองไทยอย่างแท้จริง ดังจะให้เห็นได้ว่าชาวเขาส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุรายละเอียดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองการปกครองของไทยได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะชาวเขาส่วนใหญ่ยังไม่มีการศึกษา มีความยากจนและส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ความเจริญ จึงขาดข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ในด้านพฤติกรรมมีแบบแผนคล้ายกับคนไทยพื้นราบในชนบท เช่น ใช้เวลาว่างในตอนเช้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ก่อนไปเลือกตั้งได้ปรึกษาหารือกับผู้ที่มีประสบการณ์ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน ชาวเขาส่วนใหญ่จะเลือกผู้แทนตามที่ตนคิดว่าดีที่สุด เนื่องจากการซื้อสิทธิขายเสียงในหมู่บ้านชาวเขายังมีไม่มากนัก



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาหาคำตอบของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากแบบสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยแยกหัวข้อหลักๆ ออกได้ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 21 คน ได้แก่ ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ผู้เฒ่า) และคณะกรรมการป๊อกทั้งหมด 6 ป๊อก (ป๊อก หมายถึง ชุมชน) ดังนี้

- | | |
|--------------------------------------|------------|
| 1. ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ผู้เฒ่า) | จำนวน 3 คน |
| 2. คณะกรรมการชุมชน (ป๊อกปางลื้อ) | จำนวน 3 คน |
| 3. คณะกรรมการชุมชน (ป๊อกกาเด่า) | จำนวน 3 คน |
| 4. คณะกรรมการชุมชน (ป๊อกกลางเวียง) | จำนวน 3 คน |
| 5. คณะกรรมการชุมชน (ป๊อกดอนเจดีย์) | จำนวน 3 คน |
| 6. คณะกรรมการชุมชน (ป๊อกตะวันออก) | จำนวน 3 คน |
| 7. คณะกรรมการชุมชน (ป๊อกหนองจองคำ) | จำนวน 3 คน |

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ มี 2 ลักษณะ คือ (สามารถดูได้ใน ภาคผนวก ข)

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งเป็นประเด็นที่ชัดเจน มี 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
2. ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่)

ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) ประเด็นการกลมกลืนทางการเมือง
- 2) ประเด็นพัฒนาการเมือง
- 3) ประเด็นแนวโน้มทางการเมือง

โดยผู้วิจัยจัดทำตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยจะไม่มีแบบแผนที่ชัดเจนแน่นอน การตั้งคำถามไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ผู้วิจัยสามารถปรับคำถามให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้ถูกสัมภาษณ์จะสามารถตอบได้อย่างเสรี แต่การสัมภาษณ์ก็ทำภายในกรอบเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อมิให้มีการหลงประเด็น

ในการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น โดยในการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้คำนึงถึงความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามมโนทัศน์ ความเที่ยงตรงตามสภาพ ความเป็นปรนัย ความหมายของการวัด และประสิทธิภาพของเครื่องมือเป็นสำคัญ และได้นำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ พร้อมทั้งตรวจสอบแต่ละข้อแต่ละประเด็น และได้นำไปแก้ไขตามคำแนะนำเสร็จแล้วนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้งก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน 21 ราย จากทั้งหมด 6 ปีก (ชุมชน) ปีกๆ ละ 3 ราย และผู้เฒ่าหรือปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 ราย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การเก็บข้อมูลโดยการใช้วิธีการสังเกต (Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interview) ดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีผลงานการวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่น

3.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีในการเก็บข้อมูล เนื่องจากเป็นวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในความคิดและพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถค้นหาและรวบรวมความรู้เชิงลึกตามประเด็นที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาตามปรากฏการณ์ มีเป้าหมายคือความเข้าใจจากมุมมองของผู้กระทำ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังต้องการทำความเข้าใจ ที่ทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

3.3 วิธีการเข้าถึงข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะแบ่งการเข้าถึงข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data)

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากตำรา เอกสารบทความทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาวิธีการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์จากเอกสารงานวิจัยเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาจะได้มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

1) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อเปิดเผยสิ่งจูงใจความเชื่อทัศนคติของผู้ตอบ โดยเตรียมคำถาม กิ่ง โครงสร้างลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัยก่อนเริ่มการทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และมีการทดสอบคำถามและคำตอบเพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 60-90 นาทีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์การสัมภาษณ์แต่ละราย

จะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นที่เรียกว่าข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) จึงหยุดการสัมภาษณ์

3.4 ทรัพยากรที่ใช้

- 3.4.1 บุคลากร ได้แก่ ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย
- 3.4.2 เครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- 3.4.3 เครื่องบันทึกเสียง/โทรศัพท์ติดตามตัว
- 3.4.4 ยานพาหนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ข้อมูลโดยการใช้วิธีการสังเกต และข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการบันทึกเสียงภาคสนามมาวิเคราะห์ โดยอ่านและฟังหลายๆ ครั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวม ของข้อมูลที่ได้และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ

4.2 นำข้อมูลกลับมาอ่านและฟังอีกครั้งโดยละเอียด จึงตีความพร้อมทำการดึงข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกล่อมเกลாதางการเมือง พัฒนาการทางการเมือง และแนวโน้มทางการเมือง ซึ่งจะได้ผลของการศึกษาทางวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวดไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.3 นำข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาไว้กลุ่มเดียวกันโดยมี รหัสข้อมูลกำกับทุกข้อความหรือทุกประโยค แล้วจึงตั้งชื่อคำสำคัญซึ่งจะจัดเป็นทั้งกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อยที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ (Sub-theme)

4.4 ใช้การเขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน โดยจะไม่มีการนำทฤษฎีไปควบคุม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้เพื่อแสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน” ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และความเป็นมาของชุมชนชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน และความเป็นมาของชุมชน ชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.1 ความเป็นมาของชาวไต (ไทใหญ่) ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความเป็นมาของเมืองแม่ฮ่องสอน คือเมื่อประมาณพุทธศักราช 2374 พระเจ้ามโหตรประเทศราชาธิบดี เจ้าเมืองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 5 มีความประสงค์ใคร่จะทราบถึงความเป็นไปทางชายแดนด้านตะวันตกเมืองเชียงใหม่ และต้องการช้างป่าไว้ใช้การ จึงจัดให้เจ้าแก้วเมืองมา ซึ่งเป็นญาติและไพร่พลช้างต่อหมอควาญ ออกเดินทางไปตรวจตราและไล่จับช้างมาฝึกสอนเพื่อไว้ใช้ในราชการ เจ้าแก้วเมืองมาเมื่อได้รับรับสั่งของพ่อเจ้าหลวงเมืองเชียงใหม่แล้ว ก็ยกขบวนเดินทางรอนแรมไปตามระยะทางเมืองปาย แล้วบ่ายโหมหน้าไปทางใต้

จนกระทั่งบรรลุถึงที่แห่งหนึ่งริมแม่น้ำปาย เป็นป่าพงที่ว่างเปล่าและเป็น “โป่ง” หมูป่าลงมากินดินโป่งชุกชุม ณ ที่แห่งนี้ มีพวกเงี้ยว (ไทใหญ่) ยาง (กระเหรี่ยง) ตั้งทัพกระท่อมอยู่ตามชายเขาริมห้วย กระจัดกระจายกันอยู่เป็นหย่อมๆ เจ้าแก้วเมืองมาพิจารณาเห็นว่าเป็นทำเลดีเหมาะสำหรับจะตั้งหมู่บ้านได้ จึงหยุดพักขบวนอยู่ที่นั่น และให้เรียกพวกชาวเงี้ยว (ไทใหญ่) ยาง (กระเหรี่ยง) ที่ตั้งทัพกระท่อมอยู่ริมห้วยชายเขามาประชุมชี้แจง แนะนำให้ตั้งเป็นหมู่บ้านบุกเบิกทำไร่นา เพราะบริเวณป่าพงที่นั่นพอจะบุกเบิกทำนาได้ พวกเงี้ยว กระเหรี่ยงก็เห็นชอบด้วย เพราะ

สมัยนั้น ผู้ใดจะบุกเบิกทำไร่นาปลูกบ้านเรือน จะต้องไปขอรับอนุญาตจากหัวหน้าผู้ดูแลปกครองที่คืนเสียก่อน มิฉะนั้นจะถูกจับไล่และมีโทษ

เมื่อเห็นว่าพวกเงี้ยวกับกะเหรี่ยงตกลงแล้ว เจ้าแก้วเมืองมาจึงเลือกชาวเงี้ยวผู้หนึ่งชื่อ พระกาหม่อง เป็นคนเฉลียวฉลาดคล่องแคล่ว ตั้งให้เป็น “ก้าง” (ผู้ใหญ่บ้านหรือหัวหน้าราษฎร) คอยควบคุมดูแลพวกลูกบ้านที่จะมาตั้งอยู่ และแนะนำชี้แจงให้พระกาหม่องไปชักชวนเกลี้ยกล่อมพวกอื่นๆ ที่อยู่ตามชายเขาริมห้วยใกล้เคียง ให้มาอยู่รวมกันที่เดียวเป็นหมวดหมู่ และให้ชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านโป่งหมู” เพราะมีดินโป่งที่หมูป่าชอบมากินนั่นเอง (หมู่บ้านนี้ปัจจุบันเรียกว่า บ้านปางหมู ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอนประมาณ 7 กิโลเมตร) (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548: 48-49)

เมื่อเจ้าแก้วเมืองมาจัดตั้งหมู่บ้านโป่งหมูเรียบร้อยแล้ว ก็ยกขบวนออกเดินทางตรวจเขตแดน ทหารอยที่จะไล่คล้องช้างป่าต่อไป ครั้นเดินทางมาถึงห้วยแห่งหนึ่ง มีรอยช้างป่า ชุกชุมก็หยุดพักออกทำการ ไล่คล้องช้างป่าได้หลายเชือก จึงตั้งคอกสอนช้างที่ริมห้วย ที่บริเวณนั้นกว้างขวาง ภูมิภาคพื้นที่ที่ดีกว่าบ้านโป่งหมู มีพวกเงี้ยวและชาวเขาตั้งทับกระท่อมอยู่ตามไหล่เขา เช่นเดียวกับบ้านโป่งหมู เจ้าแก้วเมืองมาเห็นสมควรที่จะตั้งเป็นหมู่บ้านได้ จึงเรียกเงี้ยวผู้หนึ่งชื่อว่า “แสนโกม” เป็นบุตรของพระกาหม่อง บ้านโป่งหมู มาตั้งให้เป็น “ก้าง” และให้เกลี้ยกล่อมชักชวนผู้อื่นที่อยู่ตามชายเขาในป่าลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านขึ้นแสนโกมก็ยินดีปฏิบัติตาม เมื่อมีผู้คนลงมาตั้งอยู่พอประมาณ เจ้าแก้วเมืองมาก็ให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า “บ้านแม่ฮ่องสอน” หมายถึงลำห้วยที่ใช้เป็นที่สอนช้างนั่นเอง แต่คำว่า “ร่อง” คำเมืองออกเสียงเป็น “ฮ่อง” จึงเรียกเป็นภาษาพื้นเมืองว่า “แม่ฮ่องสอน” จนกระทั่งทุกวันนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548 : 48-49)

1.2 วิธีการดำรงชีวิตของชาวไต (ไทใหญ่)

การดำรงชีวิตของชาวไต ทั้งชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด ชอบที่จะใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างสงบ มีจิตใจเอื้ออารี มีความเป็นมิตรกับทุกคน คนไตมีนิสัยเป็นคนรักสงบ เชื้อกเย็น สุขุม พุดจาอ่อนหวาน รักการทำงาน ใช้ชีวิตผูกพันและยึดมั่นตามหลักคำสอนศาสนา ชอบการทำบุญ สังคมของคนไตไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญเพศหญิงหรือเพศชาย แต่ผู้ชายชาวไตมีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้หญิง ผู้ชายไตต้องเรียนรู้ทุกเรื่อง ตั้งแต่การประกอบอาชีพ การทำพิธีกรรมบูชาทางศาสนา การช่างและฝีมือ โดยมีผู้หญิงไตคอยช่วยเหลือในงานบุญต่างๆ ทั่วไป ซึ่งจะมีการเลี้ยงอาหารแก่ผู้ที่เข้าร่วมงาน ส่วนผู้ชายไตจะเป็นหัวหน้าในการทำอาหาร ตั้งแต่หุงข้าวและทำกับข้าว เขาจะเรียกว่า “ต่อแแก้ไหลง”

1.3 ประเพณีของชาวไต (ไทใหญ่)

ประเพณีของชาวไต ในรอบปีหนึ่งๆ คนไตมีงานประเพณีที่สำคัญหลายงาน ที่อนุรักษ์ต่อๆ กันมา ยึดถือมาจนทุกวันนี้ ด้วยความเชื่อที่ว่าหากได้ไปร่วมงานประเพณีต่างๆ ในรอบปี จะมีความสุขความเจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ทำไร่นาประสพผลดี ประเพณีที่สำคัญและเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไต แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.3.1 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั่วไป ได้แก่

1. ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด

เมื่อเริ่มให้กำเนิดชีวิตขึ้นมาในระยะที่แม่กำลังเจ็บท้องอย่างหนักใกล้จะคลอดจะให้ดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนเพราะมีความเชื่อว่า น้ำมะพร้าวเป็นน้ำที่สะอาดจะไปช่วยล้างไขมันที่ติดตัวทารก ทำให้คลอดง่ายสมัยโบราณผู้ที่ทำคลอด คือ หมอตำแย คนไตเรียกว่า “แม่เก็บ” เป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตแรกเกิดรอดปลอดภัย ถือได้ว่าเป็นแม่อีกคนหนึ่ง เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์และออกพรรษา ซึ่งเป็นเทศกาลทำบุญที่ชาวไตจะทำพิธีรดน้ำคำหัว, ขอบมา (ก้นตอ) ผู้ที่มีพระคุณญาติผู้ใหญ่ “แม่เก็บ” เป็นอีกผู้หนึ่งที่จะต้องไปก้นตอด้วย แม่เก็บทำคลอดด้วยการใช้ผิวไม้ไผ่ตัดสายรกหลังทำคลอดเสร็จแล้ว แม่เก็บก็จะมานอนเฝ้าดูอาการและช่วยเหลือทั้งแม่ลูกอยู่เป็นเวลาประมาณ 1 สัปดาห์

แม่จะต้องอยู่ไฟอย่างน้อย 1 เดือนเพื่อให้มดลูกเข้าอู่พักฟื้นให้ร่างกายแข็งแรง แม่จะต้องนอนบนแคร่ซึ่งทำด้วยฟากข้างๆ แคร่จะมีเตาไฟ ซึ่งใช้ไม้กระดาน 4 แผ่น ล้อมเป็นคอกเตดินลงในคอกเกลี่ยให้เสมอกันอัดให้แน่น ใช้ฟืนก่อกองไฟบนเตาไฟนี้ให้แม่ผิงไฟ เรียกว่า “การอยู่ไฟหรือแม่อยู่ไฟ” ตลอดระยะเวลาที่อยู่ไฟ 1 เดือนนั้น แม่จะต้องงดอาหารแสลงทุกชนิดให้รับประทานข้าวสุกหรือข้าวเหนียวปิ้ง กับหมูทากมันผงกับเกลือปิ้งเท่านั้น

ห้ามดื่มน้ำเย็นแต่จะให้ดื่มน้ำต้มกับหัวไพลฝานเป็นแว่นต้มให้เดือดผิงไฟให้ร้อนอยู่ตลอดระยะเวลา 1 เดือน ยาที่ให้แม่อยู่ไฟรับประทานก็คือ “ยาหมื่นจาลาง” ซึ่งเป็นยาสมุนไพรปรุงจากหัวไพล, เกลือ, พริกไทย เป็นยาผง จะรับประทานเป็นผงก็ได้ หรือจะบิบบมนาวผสมกับยา ก็จะทำให้รับประทานง่ายขึ้น ทารกแรกเกิด จะตักน้ำจากบ่อน้ำผสมกับน้ำต้มพออุ่นๆ อาบให้ต่อๆ ไปก็จะใช้สมุนไพรจำพวกใบกระเพราล้างให้สะอาดขยี้ผสมลงในน้ำที่จะให้ทารกอาบก่อนอาบน้ำผู้ที่จะอาบน้ำให้เด็กจะนั่งเหยียดเท้าทั้งสองข้างให้ชิดขนานกันแล้วนำทารกมานอนโดยนอนลงบนขา ให้ส่วนศีรษะอยู่ด้านเท้าของผู้ที่จะอาบน้ำให้ ก่อนอื่นก็จะล้างมือให้สะอาดแล้วใช้มือจุ่มลงในน้ำผสมใบกระเพรา แล้วนำมาหยอดลงในปากให้เด็กดื่ม เป็นการป้องกันท้องอืด, ท้องเพื่อใช้ปากทำเสียงให้ทารกถี่ก่อนที่จะอาบน้ำ เป็นการฝึกให้ถี่เป็นเวลาได้อีกอย่างหนึ่ง

อาหารทารกแรกเกิดใช้น้ำผึ้งผสมน้ำอุ่นหยดให้ทารกดื่มเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน สามเดือนแรกจะให้ดื่มแต่นมแม่เท่านั้นต่อจากนั้นจึงให้ข้าวบด, ข้าวกับกล้วยน้ำว้าสุกในสมัยก่อนชาวไตไม่นิยมเลี้ยงลูกด้วยนมสัตว์แต่จะเลี้ยงลูกด้วยนมของตนเองถือเป็นการประหยัด และได้ประโยชน์สูงสุด นอกจากมารดาที่มีปัญหาเจ็บป่วยบ้าง, ไม่มีน้ำนมบ้างจึงเลี้ยงลูกด้วยนมวัวหรือนมแพะก็เคยมีเมื่อทารกโตขึ้นก็จะได้รับประทานอาหารกับดื่มนม และค่อยๆพัฒนาการการให้อาหารให้เป็นไปตามวัย

1.3.2 ประเพณีเกี่ยวกับการบวช

"ปอยสา่งลอง" เป็นงานประเพณีบวชลูกแก้วของไทยใหญ่ เป็นการบรรพชาสามเณรให้สืบทอดพระพุทธศาสนา และเพื่อเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีความเชื่อว่า ถ้าได้บวชให้ลูกของตนเป็นสามเณรจะได้านิสงฆ์ 8 กัลป์ บวชลูกคนอื่นเป็นสามเณรได้อานิสงฆ์ 4 กัลป์ และหากได้อุปสมบทลูกของตนเป็นพระภิกษุสงฆ์ จะได้อานิสงฆ์ 12 กัลป์ และได้อุปสมบทลูกคนอื่นจะได้อานิสงฆ์ 8 กัลป์ และเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีที่มีมาดั้งเดิม

ส่วนพิธีกรรม มี 2 วิธีคือ แบบที่เรียกว่า ข่ามคิบ และแบบที่เรียกว่า สา่งลอง

1) แบบข่ามคิบเป็นวิธีการแบบง่ายๆ คือ พ่อแม่จะนำเด็กไปโกนผมที่วัดหรือที่บ้าน เสร็จแล้วนุ่งขาวห่มขาว เตรียมเครื่องไทยทานอุปัชฌาย์ไปทำพิธีบรรพชาเป็นสามเณรที่วัด พระสงฆ์ประกอบพิธีให้ก็เป็นสามเณร

2) แบบสา่งลอง เป็นวิธีที่จัดงานกันใหญ่โตนิยมกันมากแบ่งวันจัดงานเป็น 3 วัน คือ

วันแรก เรียกว่า วันรับสา่งลองในตอนเช้านำเด็กที่โกนหัวแล้วไปแต่งชุดสา่งลอง คล้ายเจ้าชายไทยใหญ่รับศีล นำสา่งลองแห่ขอมาศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน ขอมาพระสงฆ์ที่วัดและญาติผู้ใหญ่ ผู้ที่เคารพรักใคร่ชอบพอ ตลอดทั้งวันและ นำสา่งลองกลับไปปรับปรุทานอาหารพักผ่อนที่บ้านเจ้าภาพ

วันที่สอง เป็นวันแห่เครื่องไทยทานทำในดอบเข้ามีขบวนแห่เครื่องไทยทานและสา่งลองไปที่วัด เลี้ยงอาหารผู้มาร่วมขบวนแห่ และมีการทำขวัญสา่งลอง เลี้ยงอาหารมือพิเศษมีอาหาร 12 อย่าง แก่สา่งลองด้วย

วันที่สาม เป็นวันบรรพชาสามเณร ตอนบ่ายแก่แห่สา่งลองไปที่วัดและทำพิธีบรรพชา และอาจมีจุดบั้งไฟเป็นการเฉลิมฉลองด้วย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 215-217)

1.3.3 ประเพณีการแต่งงาน

เมื่อหนุ่มสาวรักใคร่ชอบพอกัน ฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่ไปสู่ขอฝ่ายหญิงจะไม่มีการหมั้นไว้นานๆเนื่องจากเชื่อว่าอาจเกิดภัยแก่คู่หมั้นถ้าฝ่ายหญิงยอมก็จะกำหนดวันแต่งงานโดยดูฤกษ์ดูยามหากผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงไม่ยอม มักจะมีหนุ่มสาวพากันหนีแล้วมาขอขมาพ่อแม่ที่หลังและอาจมีการจัดพิธีแต่งงานอีกครั้งก็ได้พิธีแต่งงานเป็นการจัดงานมงคลให้บุตรชายเป็นครั้งที่ 4 คือครั้งแรก โถ้หนักเหลิน ครั้งที่สองบวชเป็นสามเณร ครั้งที่สามบวชเป็นพระ ครั้งที่สี่แต่งงาน ส่วนหญิงจะมีงานมงคลเพียง 2 ครั้ง คือ โถ้หนักเหลินกับแต่งงานพิธีแต่งงาน เรียกว่า “สองหมั่งกำหล่า” จะมีอุ๊บขันหมากที่เรียกว่า “โคหลู่หางปลา” นำไปตองกล้วยมาพับทำเป็นรูปหางปลา มีห่อกับห่อคู่ทำสิ่งต่างๆ เป็นคู่ๆ ได้แก่ ห่อเมี่ยง ห่อน้ำอ้อย ห่อเกลือ กล้วยน้ำว้า ขบวนแห่ขันหมากฝ่ายชายจะแห่จากบ้านฝ่ายชายไปยังบ้านเจ้าสาว จะมีผู้ถือถุงเงิน ไปด้วยเพื่อซื้อผ่านประตูเงินประตูทอง พอผู้เฒ่าผู้แก่นำขบวนเจ้าบ่าวไปถึงประตูบ้านเจ้าสาวจะมีการไต่ถามตามประเพณีว่า

ฝ่ายชายมีเพชรพลอยอย่างดีแต่ยังไม่มียังจะใส่ ทราบว่าบ้านนี้มีวงอย่างดีจะนำมาประกอบเข้าด้วยกันเป็นแหวน คนเฝ้าประตูจะนำสร้อยทองคำ สืบต่อขวางประตูไว้ ฝ่ายชายขอซื้อผ่านมีการต่อรองกันอย่างสนุกสนาน ทำเช่นนี้จนผ่านประตู แม้กระทั่งที่นอนด้วย เริ่มพิธีพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายใช้ค้ำผูกข้อมือคู่บ่าวสาวสลักกันมอบของขวัญอาจเป็นทองหรือเงินขวัญถุงด้วยก็ได้ จากนั้นญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายผูกข้อมือคู่บ่าวสาวและอวยพรรวมทั้งแขกที่ไปร่วมงานทยอยกันผูกข้อมือคู่บ่าวสาวเสร็จแล้วจัดเลี้ยงอาหารผู้ที่มาร่วมงาน ถ้ามีพิธีทางศาสนาให้ทำพิธีทางศาสนาก่อนถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์ก่อน จึงจะจัดเลี้ยงแขกอาหารที่ใช้เลี้ยงส่วนมากจะเป็นขนมจีน หรือข้าวซอย ซึ่งมีความหมายว่า ให้อยู่ด้วยกันยาวนานของซำรวยที่แจกสมัยก่อนจะเป็นห่อกับห่อคู่มีเมี่ยง 2 คู่ กล้วย 2 ลูก เมื่อแต่งงานเสร็จแล้ว คู่สมรสจะนำโคหลู่หางปลาไปขอขมาญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายภายในหมู่บ้านในวันเดียวกัน หรือในวันต่อไปตามประเพณี

1.3.4 ประเพณีการตาย

เมื่อมีคนตายในบ้านญาติและเพื่อนบ้านจะช่วยกันอาบน้ำศพ แล้วนำศพไปนอนหลายบนเสื่อตั้งไว้ตรงซุ้มด้วยผ้าขาว เอาค้ำขาวผูกมือให้อยู่ในท่าประนมมือไว้บนหน้าอกตั้งแจกันดอกไม้ไว้และจุดเทียนหรือตะเกียงกระป๋องไว้บนหัวนอนญาติจะไปเชิญผู้อ่านหนังสือคัมภีร์ธรรมะที่เรียกว่า “จเร” มาอ่านให้ผู้มาร่วมงานศพฟังจากนั้นจะเตรียมเครื่องไทยธรรมหัววัดไว้ว่าจะนิมนต์ที่วัดตามฐานะของผู้ตาย จะตั้งศพบำเพ็ญกุศลประมาณ 2 - 5 วัน ถ้าผู้ตายเป็นชายหรือหญิงโสด เรียกว่า “ต้ายหัวหล่อต้อ” คนหามศพจะนำร่องชนต้อไม้ 3 ครั้งแล้วนำไปฝังหรือเผา แต่ถ้าเป็นการตายผิดปกติ เช่น ถูกฆ่าตาย กินยาตาย ถูกสัตว์กัดตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย หรือตายท้องกลม (ตายขณะที่ตั้งท้อง) สมัยก่อนจะนำไปฌาปนกิจในวันที่ตายไม่ให้ข้ามคืน คนที่ตายนอกบ้านสมัยก่อนจะไม่นำเข้าบ้านเด็ดขาด ตายที่ไหนก็ตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่นั่นในวันขึ้นหรือแรม 9 ค่ำ จะ

ไม่นำศพไปเผาปนกิจด้วยเกรงว่า จะเกิดอาเพศแก่คนที่ยังมีชีวิตอยู่ คนตายต้องกลมจะต้องให้สามีข้าม น้ำโดยแก้ผ้าไว้ข้างนี้แล้ว ไปใส่เสื้อผ้าอีกฟากหนึ่งแล้วไปบวชที่วัด สมัยก่อนหมู่บ้านต่างๆ จะไม่ยอมให้นำศพ ที่ตายที่อื่นนำผ่านหมู่บ้านของตน แม้กระทั่งป่าช้าก็ไม่นิยมพัฒนาหรือย้ายป่าช้าด้วยเกรงว่าจะเกิดอาเพศเป็นเหตุให้คนตายมากกว่าปกติ หนึ่ง เมื่อมีคนตายในบ้าน “หล่าส่อ” (ประชาสัมพันธ) จะประกาศให้ชาวบ้านทราบเพื่อให้ช่วยกันจัดการศพ

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการตายที่ชาวไทได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานแล้วอีกอย่างหนึ่งในเดือน 11 ก็คือประเพณี “แสนหอมโก่จ่า” ซึ่งเป็นประเพณีงานทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและจะทำบุญเป็นครั้งที่ 2 (การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายครั้งแรกในวันฌาปนกิจศพ หรือหลังจากนั้น 7 วันเรียกว่า “แสนหอมใจขาด”) ในระหว่างวันขึ้น 1 ค่ำถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของปีที่ตาย หากตายระหว่างเดือน 11 จะเลื่อนการแสนหอมโก่จ่าออกไป 1 ปีคือเลื่อนไปทำบุญในปีต่อไป เมื่อแสนหอมโก่จ่าแล้วถือว่าได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายครบถ้วนแล้วแตกต่างจากที่อื่นที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายในวาระครบ 100 วันครั้งเดียวเท่านั้นโดยเจ้าภาพจะเตรียมข้าวปลาอาหารและเครื่องไทยทานไปทำบุญที่วัด ถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุสามเณร และเลี้ยงอาหารแก่ผู้มาร่วมงาน พระสงฆ์อนุโมทนาเป็นเสร็จพิธี ในประเพณีแสนหอมโก่จ่าสิ่งที่จะขาดเสียมิได้ก็คือการถวายหนังสือที่เรียกว่า “ลิกซุดตะ” ซึ่งจะใช้อ่านในงานศพหรืองานแสนหอมแล้วนำไปถวายวัดนอกจากนั้นยังมีการถวายธงให้แก่ผู้ตายซึ่งเรียกว่า “ตุงดำซ่อน” มากจากความเชื่อที่ว่าตุงนี้จะมีอันิสงส์ช่วยให้ผู้ตายหลุดพ้นจากนรกได้เช่นเดียวกับการถวาย “ลิกซุดตะ” จะช่วยให้ผู้ตายรอดพ้นจากการไปเกิดเป็นเปรตหรือการตกนรกได้

1.4 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลต่างๆ เช่น

ชาวไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียงเป็นกลุ่มชนที่ยึดมั่นในประเพณีมาก ในแต่ละเดือนของรอบปีจะมีงานประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาโดยตลอด ดังนี้

1.4.1 ประเพณีเทลินเจ้ง (ตรงกับเดือนธันวาคม)

ภาษาปุงนา (ปะโหริต) เรียกว่า “ชะคยาห่าลี” ภาษาพม่าเรียกว่า “นะต่อละ” ชาวไทใหญ่เรียก เดือนหนึ่งหรือเดือนเจ้ง ชาติประจำเดือนคือ เตโชชาติ ดอกไม้ประจำราศีคือ ดอกปานเซ (ภาษาถิ่น) มีนิทานที่เป็นบ่อเกิดของประเพณีเล่าว่า สมัยเมื่อ อะสิ่งกอนดิงญะ (โกญทัญญะ) เป็นชวานาอยู่ในกรุงพาราณสี ได้ถวายข้าวใหม่ 9 ครั้ง คือ 1. ตอนที่ข้าวเริ่มท้อง 2. ตอนที่ข้าวเป็นน้ำใตๆ เหมือนน้ำนม 3. ตอนเก็บเกี่ยว 4. ตอนร่วมมาไว้ในงาน 5. ตอนเริ่มตีข้าว 6. ตอนตีข้าวเสร็จแล้ว 7. ตอนที่ขนข้าวจากนาไปยุ้งฉาง 8. ตอนนำข้าวใส่ยุ้งฉาง 9. ตอนนำข้าวออกจากฉางมาตำเป็นข้าวสาร ด้วยอันิสงส์การถวายข้าว 9 ครั้งนี้ ชาติด่อมาชวานาได้เกิดเป็นฤๅษี 5 คน ซึ่งได้ออกบวช

ตามพระพุทธเจ้า และเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มแรกที่พระพุทธเจ้าเทศนาโปรด (ปฐมเทศนา) ทำให้สามารถบรรลุพระอรหันต์สาวกชุดแรกด้วย จากนั้นต่อมาในเดือน 1 ของทุกปี จึงเป็นเดือนที่พระพุทธศาสนิกชนถือปฏิบัติทำบุญถวายข้าวใหม่แก่พระสงฆ์และบำรุงผู้เฒ่าผู้แก่ทั้งหลาย จึงเป็นประเพณีทำบุญถวายข้าวใหม่สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน เรียกประเพณีนี้ว่า “กาบหอมอุ” หรือทำบุญข้าวใหม่คือนำข้าวที่ได้จากการเก็บเกี่ยวมาใหม่ๆ จัดทำอาหารหรือขนมแล้วเชิญคนเฒ่าคนแก่ไปร่วมทำบุญถวายพระที่วัด ถือว่าเป็นบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ (คณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 28 -29)

1.4.2 ประเพณีเหลินกำ (ตรงกับเดือนมกราคม)

ภาษาปุงนา (ปฺโรหิต) เรียกว่า “มะกะระหย่าลี” ภาษาพม่าเรียกว่า “ปฺผาโล” ภาษาไตเรียกว่าเดือน 2 หรือเดือนกำ ชาติประจําราศีคือ ปฐุวิชาตุ ดอกประจําราศีคือ ดอกข่าวโหย (ภาษาถิ่น) หรือดอกกว้างช่อง (ภาษาถิ่น) เป็นเดือนที่พระสงฆ์อยู่ปริวาสกรรมและมานัด มินิทานที่เป็นบ่อเกิดประเพณีนี้เล่าว่า สมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนม์อยู่ มีพระภิกษุจำนวน 20 รูป ทำผิดวินัยอาบัติสังฆาติเสส พระพุทธองค์ทรงลงโทษให้ไปบำเพ็ญเพียรเจริญสมถกัมมัฏฐานทรมาณอยู่ในที่โล่งแจ้งท่ามกลางน้ำค้างและสายหมอก ในขณะที่พระเจ้าปเสนทิโกศลได้เห็นความทุกข์ยากของพระภิกษุทั้ง 20 รูป ก็ทูลถามพระพุทธเจ้าว่าพระภิกษุที่ถูกทำโทษตักน้ำค้างอยู่ท่ามกลางที่โล่งแจ้งไม่มีสิ่งกำบังใดๆ ได้รับทุกขเวทนา หากข้าพระพุทธเจ้ามีเจตนาศรัทธาจะทำที่อยู่ที่พักถวายจะเหมาะสมประการใดหรือไม่ พระพุทธเจ้าทรงตอบว่าสามารถถวายได้พระเจ้าปเสนทิโกศล จึงตรัสให้เสนาอมาตย์นำป้อมจ้าง (สับคับหลังช้าง) ไปถวายรูปละ 1 ที่ จนครบและจัดอาหารบิณฑบาตมาถวายตอนเวลาที่พระภิกษุอยู่ปริวาสกรรมและมานัด ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงเดือนกำพระสงฆ์จะมีการเข้าปริวาสกรรมและอยู่มานัด ส่วนประชาชนก็ถือโอกาสทำบุญถวายอาหารบิณฑบาตและเสนาสนะที่อยู่อาศัยแก่พระสงฆ์ที่อยู่ปริวาสกรรมและมานัดสืบต่อมาจนทุกวันนี้ (โกศล ศรีมณี มปป : 29-30)

1.4.3 ประเพณีเหลินสาม (เดือนสาม ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์)

ภาษาปุงนา (ปฺโรหิต) เรียกว่า “ กุมหย่าลี ” ภาษาพม่าเรียกว่า “ต๊ะโปแตละ” ชาติประจําราศี คือ วาโยชาติ ชาติลุม ดอกไม้ ประจําราศีคือ ดอกชูปานและดอกอิงแง (ภาษาถิ่น) เป็นฤดูถวายไม้โหล (พิน) ถวายข้าวหย่ากู่(ข้าวเหนียวแดง) มินิทานบ่อเกิดประเพณีเล่าว่า นานมาแล้วในเมือง สาวตถิ มีนายมานพเชิงูใจคนหนึ่ง พอถึงเดือน 3 ยามหนาวเหน็บ ได้เก็บพินมากองไว้ที่ต้นทางที่พระสงฆ์จะบิณฑบาตในเมือง พอถึงเวลาเช้าตรู่ก็ตื่นแต่เช้ามีด เดินทางไปยังกองพินและก่อกองไฟที่ต้นทางแห่งนั้น พร้อมกับนิมนต์พระสงฆ์มาผิงไฟให้เกิดความอบอุ่นแล้วจึงออกบิณฑบาตทำอย่างนี้ทุกเช้าจนสิ้นฤดูหนาว ด้วยอานิสงส์แห่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้มานพนั้น

ตายไปเกิดในสวรรค์ เป็นเทพบุตรผู้มีศรัทธาใหญ่ คุงดวงไฟที่ลุกโชน เป็นที่เคารพนับถือของเหล่า เทพดาทั้งหลาย (โกศล ศรีมณี มปป :31)

สำหรับการถวายข้าวห่ากู่ (ข้าวเหนียวแดง) มีตำนานบ่อเกิดประเพณีกล่าวไว้ว่า มีอยู่ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าทรงประชวรด้วยโรคพระอุทรปวดๆ เสียๆ พระอานนท์ ได้ออก บิณฑบาตและพบนางสุชาดาที่กำลังหุงข้าวยาคุใส่เนย น้านม น้ามัน จำศีโฝ(ยาสมุนไพรร) เลงยาง (กานพลู) พิดขาง พิดป้อม (พริกไทย) พอเหลือบเห็นพระอานนท์ นางสุชาดารีบดักข้าวยาคุไปใส่ บาตรพระอานนท์ทันที พระอานนท์ได้นำข้าวยาคุนั้น ไปถวายแด่พระพุทธเจ้า เมื่อฉันข้าวยาคุของ นางสุชาดาแล้ว พระพุทธเจ้าทรงหายจากอาการประชวรพระอุทร ด้วยอานิสงส์การถวายข้าวยาคุนี้ นางสุชาดาเมื่อตายไปแล้วได้ไปจุติบนสวรรค์ เสวยผลบุญอย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงเดือน 3 บรรดาพุทธบริษัทชาวไทใหญ่ต่างนิยมทำบุญถวายข้าวห่ากู่ (ยาคุ) หรือข้าวเหนียวแดง และข้าว ยาคุหุงด้วยนม เนย ผสมสมุนไพรรเป็นประเพณีสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันคั้งนั้นจึงมีประเพณีหลู่ ข้าวห่ากู่และปอยก้องโหล (โกศล ศรีมณี มปป: 31)

1.4.4 ประเพณีหลินตี (เดือนสี่ตรงกับเดือนมีนาคม)

ภาษาปุงนา (ปู้โรหิต) เรียกว่า “มะหยิ่นหย่าลี” ภาษาพม่าเรียกว่า “ตะป่อง ละ” ธาตุประจำเดือนคือ อาโปธาตุ ดอกไม้ประจำราศีคือดอกเปา (ภาษาถิ่น) ตำนานบ่อเกิดประเพณี กล่าวไว้ว่า ขณะที่พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ ณ เขตวันวิหาร เมืองสาวัตถินั้น ข้าวยกราวของ พระองค์ได้ทรงทราบถึงพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดา ท่านจึงทรงสั่งอำมาตย์ 1,000 คน นิมนต์ พระพุทธเจ้าเสด็จไปเมืองกบิลพัสดุ์ ฝ่ายอำมาตย์ทั้งหลายเมื่อมาเฝ้าพระพุทธเจ้าและเมื่อได้สดับพระ ธรรมเทศนาต่างพากันศรัทธาเป็นพระอรหันต์ ขอบรรพชาอุปสมบทไม่กลับไปกรุงกบิลพัสดุ์ ตาม ภาระหน้าที่ที่ได้รับมา พระเจ้าสุทโธทนะสั่งอำมาตย์อีก 1,000 คน ไปนิมนต์พระพุทธเจ้าอีก เหตุการณ์ก็เป็นเช่นเดิม ทุกคนบรรลุอรหันต์ แล้วไม่กลับไปกรุงกบิลพัสดุ์ ทำเช่นนี้ถึง 3 ครั้ง ครั้ง สุดท้ายจึงทรงรับสั่งให้กาฬทายีอำมาตย์มานิมนต์พระพุทธเจ้าอีก กาฬทายีอำมาตย์จึงขอพระบรมรา ษานุญาติบรรพชาอุปสมบทก่อนจึงจะนิมนต์พระพุทธเจ้ากลับมาสู่กรุงกบิลพัสดุ์พระเจ้าสุทโธทนะ ทรงอนุญาต อำมาตย์กาฬทายีจึงพาคณะ 1,000 คน เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเมื่อได้ฟังพระธรรมเทศนา และบรรลุมรรคผล จึงอยู่จำพรรษาอยู่กับพระพุทธเจ้าจนครบถ้วน 3 เดือน แล้วจึงอาราธนา พระพุทธเจ้าเสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ พระพุทธองค์ทรงไคร่ครวญแล้วเห็นว่าเป็นธรรมเนียมของ พระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ในอดีตที่จะต้องไปโปรดพระประยูรญาติ จึงทรงรับพระนิมนต์ เมื่อทราบ แน่ชัดแล้ว กาฬทายีภิกษุจึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเดินทางไปเตรียมการล่วงหน้าและ แจ้งข่าวแด่พระเจ้าสุทโธทนะและข้าราชการบริพารว่า พระพุทธเจ้าจะเสด็จมากรุงกบิลพัสดุ์ในเดือน 4 นี้ ให้ทุกคนเตรียมชุ่มรับเสด็จและเครื่องไทยธรรม อาหารบิณฑบาตและอื่นๆ ไว้รับเสด็จ

พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสุทโธทนะมีรับสั่งให้จัดทำถนนหนทางปราสาทและซุ้มรับเสด็จทั่วกรุงกบิลพัสดุ์พอถึงวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 4 พระพุทธองค์ทรงนำพระสงฆ์ออกจากเชตวันวิหาร เดินทางไปวันละ 1 โยชน์ เมื่อนำคณะสงฆ์ เดินทางถึงกรุงกบิลพัสดุ์แล้วบรรดาครุฑพาประชาชนชาวเมืองต่างชื่นชมยินดี พากันจัดไทยธรรมไว้ถวายเป็นจำนวนมาก ทั้งอาหารบิณฑบาต ล้วนแต่เป็นสิ่งของสิ่งแปลกๆ ที่ทุกคนคิดว่าทำๆ ได้ดีที่สุด บางกลุ่มจัดทำต้นเวชยันต์หรือต้นหอลม ต้นร่ม ต้นธง ต้นจิวร 1,000 ผืน พร้อมทั้งบรรเลงเครื่องดนตรี ครุฑยางค์ นานาประการรับเสด็จพระพุทธเจ้าทุกแห่งหน จัดเป็นงานพิธียิ่งใหญ่ในการแสดงความยินดีที่ได้รับเสด็จพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลนั้น ด้วยเหตุนี้แม้พระพุทธเจ้าจะเสด็จปรินิพพานไปนานแล้วในวันเดือน 4 อยู่มีรูถิม จึงพากันจัดงาน ประเพณีสืบต่อกันมาเป็นประจำปี ตัวแทนของพระพุทธเจ้า เช่น พระธาตุเจดีย์กัถิ พระพุทธรูปดี พระบรมฉายาลักษณ์กัถิ มีอยู่ ณ ที่ใด ครุฑพาพุทธรูปทั้งหลายก็จะพากันไปทำบุญเป็นงานรับเสด็จเช่นในสมัยพุทธกาล (โกศล ศรีมณี, มปป : 34-35)

1.4.5 เกลินห้า (เดือนห้า ตรงกับเดือนเมษายน)

เนื้อความตามปืบสาชื่อ ต๊ะชะนิคหย่าสี่สิบสองเกลินซากเส่อต่าน กล่าวไว้ว่า เดือน 5 ภาษาปุงนา (ปุโรหิต) เรียกว่า “มิกชะหย่าสี่” ภาษาพม่าเรียกว่า “ต๊ะกู่ละ” ธาตุประจำเดือนคือเตโชธาตุอากาศจึงค่อนข้างร้อน ดอกไม้ประจำราศีคือ ดอกก้าก้อ (ดอกบุนนาค) เป็นเดือนที่เปลี่ยนศักราชใหม่ มีเรื่องเล่าเกี่ยวประเพณีนี้ว่า ครั้งหนึ่งขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เชตวันวิหารในกรุงสาวัตถี พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ชักชวนข้าราชการเตรียมไทยธรรมอาหารคาวหวาน นำไปถวายพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาว่า ในช่วงเทศกาลเปลี่ยนศักราชนี้ขอให้ทำพิธีการวาระพระรัตนตรัย ผู้มีพระคุณและสงฆ์พระพุทธรูป รดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ เพื่อขอพรปีใหม่ให้มีโชคลาภอยู่เย็นเป็นสุข เจริญด้วยจตุรพิธพร 4 ประการ มีอายุ วรรณะ สขะ พละ ปฏิภาณชนสารสมบัติ ตลอดไป และพระพุทธองค์ทรงนำพระสงฆ์ทำการสงฆ์พระในสระอนปัท ที่มีกลุ่มดอกบัว 5 ประเภท ที่บานสะพรั่งเต็มสระ พอถึงเดือน 5 ชาวประชาจึงพากันทำโกมโบ้ (โกมรูปดอกบัว) เพื่อบูชาพระตามวิถาวารามต่างๆ จึงยึดถือเป็นประเพณีสืบต่อกันมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

1.4.6 ประเพณีเกลินหก (เดือนหก ตรงกับเดือนพฤษภาคม)

ภาษาปุงนา (ปุโรหิต) เรียกว่า “ปิ๊กชะหย่าสี่” ภาษาพม่าเรียกว่า “ก๊ะสุงละ” ธาตุประจำเดือนที่มีลักษณะแข็งคือดอกไม้ประจำราศีคือ ดอกจ้ากาโหลง หรือดอกจ้าแป (ดอกต้นทม) ดอกก้านง้อก (ดอกช่อนกลั่น) เรื่องราวอันเป็นบ่อเกิดประเพณีระบุนี้ว่า ในเมืองสี่โห่ (เมืองลังกา- ผู้เรียบเรียง) มีมานพผู้ยากเข็ญคนหนึ่ง หาเลี้ยงชีพโดยการหาฟืนและใบตองขาย ต่อมาเมื่อถึงวันเพ็ญเดือน 6 มานพผู้นี้ก็ยังเข้าป่าหาฟืนหาใบตองตามปกติ เมื่อเดินทางถึงฝั่งลำธารแห่งหนึ่ง จึง

นั่งพักและจุกคิดขึ้นว่าชาตินี้เกิดเป็นทั้งที่แต่ไม่เคยทำบุญเลยที่จะเป็นปัจจัยส่งผลให้สวยงามในชาติหน้า วันนี้เป็นวันเพ็ญควรที่จะได้ทำบุญอะไรสักอย่างหนึ่ง เมื่อคิดได้นั้นจึงวางสัมภาระลงแล้วไปตัดทรายที่ฝั่งลำธารมากองก่อเป็นรูปเจดีย์ พร้อมหาหาดอกไม้ในป่ามาประดับตกแต่งให้สวยงามตัดไม้ไผ่มาจักดอกसानเป็นราชวัตรขัดเป็นสีเหลี่ยมกันเป็นชั้นๆเหมือนเจดีย์ เสร็จแล้วแก้ห่อข้าวออกมาเป็นสามส่วน ส่วนที่ 1 นำถวายเป็นพุทธรูป ส่วนที่ 2 นำถวายเป็นธรรมบูชา ส่วนที่ 3 นำถวายเป็นสังฆบูชา ส่วนที่ถวายเป็นสังฆบูชาเมื่อเสร็จสิ้นการถวายแล้วนำไปให้นกกาบิน (โกศล ศรีมณี มปป: 12)

1.4.7 ประเพณีเทลินเจ็ด (เดือนเจ็ด ตรงกับเดือนมิถุนายน)

เดือน 7 ภาษาปุงนา (ปุครหิต) เรียกว่า “เหม่ถ่งหย่าลี” ภาษาพม่าเรียกว่า “หย่งละ” ธาตุประจำเดือนคือ วาโยธาตุ เป็นเดือนที่มีลมแรงดอกไม้มัธประจำราศี คือดอกเข้าแตกโหลง (ดอกมะลิ) เป็นเดือนที่พระสงฆ์จัดให้มีจำเฌบอย (ปุจฉา-วิถัชนา) ศึกษาคันคว่า ชักถามในเรื่อง พระธรรมคำสั่งสอนและวิชาการต่างๆ ซึ่งเจเลแสงเอิง กล่าววว่า เดือน 7 เป็นเดือนที่พระพุทเจ้าทรงไต่ร่ตรองในหลักโมกขธรรมที่ทรงตรัสรู้โดยเฉพาหลักปฏิจสมุบบาท ซึ่งเป็นวัฏจักรของสังสารวัฏ จนถึงหลักความจริงแห่งความหลุดพ้น 4 ประการ หรืออริยสัจจ 4

วานปะลิกเป็นประเพณีหนึ่งในเดือน 7 ก่อนเข้าพรรษาของชาวไทใหญ่ วานปะลิกเป็นการทำบุญหมู่บ้าน เจ้าของบ้านจะนำถังน้ำใส่ถังน้ำใส่ทราย ทำตาแหลว 7 ชั้น นำใบไม้ มงคล (ใบ ไม้ที่มีชื่อ กัน กิดขวางและหนาม) มาทำพิธีเพื่อป้องกันสิ่งทีลิ่งร้าย ชาวบ้านมีความเชื่อว่าการจัดทำประเพณีวานปะลิกจะช่วยป้องกันอันตรายทั้งปวงและเชื่อว่าการเลี้ยงเจ้าเมือง จะทำให้หมู่บ้านได้รับการคุ้มครอง ป้องกันอันตรายจากสิ่งเลวร้ายต่างๆ

ใน 1 ปีจะมีพิธีเลี้ยงเมืองตามความเชื่อของชาวไทใหญ่ 1 ครั้ง จะถือเอาวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 7 เป็นวันเลี้ยงเมือง ยึดถือตามตำราโหราศาสตร์ที่กำหนดไว้ว่า วันขึ้นหรือแรม 13 ค่ำเป็นวันฝักินไก่ เนื่องจากการเลี้ยงเมืองจะต้องมีเครื่องเช่นที่เรียกว่า เหล้าไหไก่คู่เป็นหลัก จึงต้องเลือกวันฝักินไก่ ส่วนใหญ่จะประกอบพิธีพร้อมๆ กันทุกหมู่บ้าน ภาคเข้าจะประกอบพิธี “เลี้ยงเมือง” ภาคบ่าจะประกอบพิธี “วานปะลิก” จึงมีพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงฝักินของแต่ละชุมชนที่คล้ายกัน เช่นจะมีพิธีเลี้ยงฝักินเจ้าเมืองในเดือน 7 ของทุกปีที่เรียกว่า “การเลี้ยงเมือง” เพราะประชาชนมีความเชื่อว่า ฝักินเจ้าเมืองจะคอยปกป้องรักษา ดูแล ผู้คนในชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข (โกศล ศรีมณี มปป: 19)

1.4.8 ประเพณีเทลินแปด เทลินแก้ว และเทลินสิบ (ตรงกับเดือน กรกฎาคม สิงหาคมและกันยายน)

ช่วงเดือน กรกฎาคม สิงหาคมและกันยายน ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาหลายงาน เช่น งานเข้าพรรษา งานประเพณีทำบุญสลากภัต งานประเพณีต่างซอมต่อโหลง ปอยเหลินสิบเอ็ด การตัดบาตรเทโว ปอยก้อยจ๊อด การหลู่เตนเหง และการแห่จองพารา (โกศล ศรีมณี มปป: 19-20)

1.4.9 งานประเพณีเข้าพรรษา

ภาษาปงนา (ปโรหิต) เรียกว่า “กระระกั๊ดหย่าลี” ภาษาพม่าเรียกว่า “หว่า เลื่อละ” ชาติประจำเดือนคือ อาโปชาติเป็นเดือนที่มีน้ำมาก ดอกไม้ประจำราศีคือ ดอกสะระพีเล็ก (ดอกสารภี) เป็นฤดูที่มีการบรรพชาอุปสมบทกันมากเป็นเดือนที่พระสงฆ์อธิษฐานอยู่จำพรรษา มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับงานประเพณีในเดือนนี้ไว้ว่า ตอนที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ประทับนั่งบนบัลลังก์ที่ตรัสรู้่นั้นเป็นเพ็ญเดือน 6 ระหว่างเดือน 6 แรม 7 ค่ำ จนถึงวันสิ้นเดือน 7 นั้น เป็นระยะที่พระพุทธองค์ทรงเสวยวิมุตติสุข พอวันขึ้น 4 ค่ำเดือน 8 พระองค์ก็ไปยังมิกกะตำห่วน (มฤคทายวัน) ใช้เวลาเดินทาง 10 วัน ถึงวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 8 วันขึ้น 14 ค่ำ ได้เทศนาธรรมจักกะหย่า (ธรรมจักรกัปปวัตตสูตร) วัน 15 ค่ำ เทศนาโปรดก่อนตั้งยะ (โกญจัญญะ) วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เทศโปรด วัปะปะ ภัททียะ มหานานะ และอัศสชชี ตามลำดับ ในปะทะมะหว่า (ปฐมพรรษา) พระองค์อยู่จำพรรษาในมฤคทายวัน พอพรรษาที่ 2 พระพุทธองค์ทรงบัญญัติการเข้าพรรษาไว้ให้พระสงฆ์อยู่จำพรรษาไม่ไปค้างคืนที่อื่นตลอดจนครบถ้วน 3 เดือน ส่วนศรัทธาอุบาสก อุบาสิกาก็ได้ถือศีล ภาวนาในพรรษาตามพระสงฆ์ไปด้วย ในเดือนนี้เป็นเดือนที่เป็นช่วงวันเข้าพรรษา ผู้เฒ่าผู้แก่จะมักจะจำศีลที่วัดตั้งแต่วันเข้าพรรษาจนถึงวันออกพรรษา

1.4.10 ปอยเหลินสิบเอ็ด

เดือนสิบเอ็ดตรงกับเดือนตุลาคมของทุกปี ภาษาปงนา (ปโรหิต) เรียกว่า “ตูพม่าเรียกว่า สะตางกยอด” เป็นเดือนที่พุทธบริษัทชาวไทยใหญ่พากันถวาย จองแข่งต่างปี๊ด (จองพารา = ชุ่มรับเสด็จ) จุดธูปเทียน ถวายภัตตาหาร นม เนย ผลไม้ในฤดูกาล มีเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีไว้ว่า พระโคตมสมณเจ้าได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณมาเป็นเวลา 7 พรรษา ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ ในเมืองสาวัตถีที่อุทยานสวนมะม่วง เสด็จขึ้นไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ประทับนั่งหรือบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ ทรงเทศนาอภิธรรม 7 คัมภีร์ โปรดสันตฎฐีพุทธมารดา พร้อมทั้งเหล่าเทพดาและพระพรหมตลอดระยะเวลาในพรรษา 3 เดือน และเสด็จนิวัตมนุษยโลกในวันเพ็ญเดือน 11 ณ เมืองสังกะนะโก (สังกัสนคร) ในการเสด็จลงมานั้น พระอินทร์ได้เนรมิตบันไดเงิน บันไดทอง และบันไดแก้ว พาดตรงประตูสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ด้านทิศใต้ลงสู่ประตูเมืองสังกัสนคร ด้านทิศใต้เช่นเดียวกัน ก่อนจะถึงวันเพ็ญเดือน 11 พระพุทธองค์ทรงมีกระแสรับสั่งถึงพระมหาโมคคัลลานะ ว่าพระองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปจนทั่วทุกหนทุกแห่งบรรดามนุษย์และสัตว์ที่

สามารถมาได้ก็จะมารับเสด็จที่สังกัดสนคร ที่มาไม่ได้ก็จัดทำของแข่งต่างส่งไป (ขุมปราสาทรับเสด็จ) ที่บ้านเรือนของตน พอถึงเช้าวันเพ็ญเดือน 11 จะจัดอาหารบิณฑบาตและขนมนมเนยไว้ถวายพระพุทธเจ้าที่เสด็จมาประทับยืนอยู่ที่หัวบันไดแก้ว แล้วเปล่งรัศมี 6 ประการ (ฉัพพรรณรังสี) นับตั้งแต่พรหมโลกจนถึงนรกอเวจีได้มองเห็นกันหมดสิ้น กิ่งนะหรี (กินรี) กิ่งกะหล่า (กินนร) นะกา (นาค) กะหุ้ง (ครุฑ) ยักคะ (ยักษ์) กั้นตบปีะ (คนธรรพ์) ฝิลูฝิผาย (สัตว์ประหลาดจากป่าหิมพานต์ลักษณะคล้ายสิงโต) ส่างซี้ (สิงโต) และบรรดาสัตว์ 90 ประเภท มาแสดงความชื่นชมบุญบารมีและเดชาภาพแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่สนุกสนานกันทั่วไปทุกถิ่นแคว้น ขณะที่พระพุทธองค์ทรงเปล่งฉัพพรรณรังสีนั้น รัศมีแสงแห่งฉัพพรรณรังสีนั้น รัศมีแสงแห่งฉัพพรรณรังสีกระจายสาดส่องไปถึงจอมแข่งต่างส่งไป (ขุมปราสาทรับเสด็จ) ของทุกบ้านเรือนบรรดาพุทธบริษัทที่อยู่ในบ้านเรือนรู้สึกชื่นชมโสมนัสเป็นอย่างยิ่ง จึงพร้อมกันถวายภัตตาหารและจตุรุษเทียนบูชาเป็นเวลา 7 วัน จากเรื่องเล่าข้างต้นเมื่อถึงวันเพ็ญเดือน 11 ครั้งใด ชาวไทใหญ่จึงพากันทำ จอมแข่งต่างส่งไป (ขุมปราสาท) หรือจอมพาราบรับเสด็จพระพุทธองค์ทุกบ้านเรือนเป็นประจำสืบทอดกันมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ และได้จัดเป็นประเพณี “ปอยเหลินสิบเอ็ด” หรือประเพณีออกพรรษา ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากสำหรับชาวแม่ฮ่องสอน (สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 2550:22 -23)

1.4.11 งานประเพณีเหลินสิบสอง (เดือน 12 ตรงกับเดือนพฤศจิกายน)

เขาวงกต (ปอยหวังกะป่า)

คำว่า หวังกะป่า แปลว่า เขาวงกต เป็นเรื่องราวตอนหนึ่งในมหาเวสสันดรชาดก เขาวงกตเป็นคำที่พระพุทธเจ้ามีไว้ในตำนานในพระเวสสันดรเล่าว่า กาลสมัยที่พระพุทธเจ้าอยู่ในทศชาติที่ 10 (พระเวสสันดร) ซึ่งพระองค์ทรงบริจาคช้างเผือกแก้วซึ่งเป็นช้างคู่บ้านคู่เมืองให้แก่พราหมณ์ของเมืองกลิงคราช เป็นเหตุให้กรุงสิพีเกิดอลหม่านแห่งแล้ง มหาชนจึงมาร้องทุกข์ต่อพระเจ้ากรุงสิพีให้เนรเทศพระเวสสันดรออกจากบ้านเมืองพร้อมด้วยพระนางมัทรีพระโอรส และพระธิดาเสร็จเข้าไปบำเพ็ญเพียรในป่าและเดินทางมาถึง เขาวงกต มีความเชื่อกันว่าเป็นเรื่องราวตอนหนึ่งในมหาเวสสันดรชาดก ตอนที่พระเวสสันดร ได้ออกจากเมืองไปบำเพ็ญบารมีในป่าเขาวงกต ซึ่งเส้นทางที่จะเข้าไปหาพระเวสสันดรในป่าเขาวงกตนั้นสลบซับซ้อนมีทางเข้ามามากมาย ถ้าผู้ใดจะเข้าไปหาหรือไปทำบุญก็ตามหากไม่มีบุญแล้ว จะไม่สามารถเข้าไปถึงอาศรมพระเวสสันดรได้จะหลงทางไปมาอยู่ในป่าเขาวงกตนั้นเองสร้างจำลองตามประวัตินี้และความเชื่อดังแต่สมัยพุทธกาล เป็นการจำลองปราสาทมหาวิหาร 8 หลัง ที่เศรษฐีในสมัยนั้นสร้างถวายแด่พระพุทธเจ้า โดยจำลองเหตุการณ์มาสร้างพุทธบูชาซึ่งตามพุทธประวัติได้กล่าวไว้ว่า (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 253-254)

หลังที่ 1 ชื่อ เชตวรรมณ์มหาวิหาร ตั้งอยู่ในกรุงสรวดี ในครั้งที่พระพุทธเจ้า
ยังไม่ปรินิพพานซึ่งเป็นวัดที่มหาเศรษฐีอนาถมิงคิจะเป็นผู้ถวาย

หลังที่ 2 ชื่อ บุพพารามมหาวิหาร ตั้งอยู่ในชนบทแห่งกรุงพาราณสี โดยนาง
วิสาขมหาอุบาสิกาเป็นผู้สร้างถวาย

หลังที่ 3 ชื่อ เวฬุวรรณมหาวิหาร ตั้งอยู่ในชนบทแห่งกรุงราชคฤเจ้าพิม
พิศาลเป็นผู้สร้างถวาย

หลังที่ 4 ชื่อ มหาวรรณมหาวิหาร ตั้งอยู่ในกรุงปาตะลีบุตร จิตตะมหาเศรษฐี
เป็นผู้ถวาย

หลังที่ 5 ชื่อ เมกกะทายะวรรณมหาวิหาร ตั้งอยู่ในป่าติดกับดินแดนแห่งกรุง
มันตานครนั้นทิจยะมหาเศรษฐีเป็นผู้ถวาย

หลังที่ 6 ชื่อ กัณฐารมมหาวิหาร ตั้งอยู่ในกรุงเวสาลี โชติกะมหาเศรษฐีเป็น
ผู้สร้างถวาย

หลังที่ 7 ชื่อ กุสินารมมหาวิหาร ตั้งอยู่ในกรุงโกสัมภี กากะวรรณะมหา
เศรษฐี เป็นผู้ถวาย

หลังที่ 8 ชื่อ นิโครธารมมหาวิหาร ตั้งอยู่ในกรุงกะบิลละภัก พระเจ้าสุท-
โทธนะ

ปัจจุบันชาวบ้านป้อมคอนเจดีย์ (ชุมชนคอนเจดีย์) ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนชาว
ไทใหญ่ที่เก่าแก่และยึดมั่นในขนบประเพณีและวัฒนธรรมชาวไทใหญ่ใหญ่อย่างเหนียวแน่นชุมชน
หนึ่งนิยมสร้าง การจำลองเขาวงกต (ปอยห้วงกะป้า) คือในเขาวงกตที่มีจำนวนประสาท 5 หลังเป็น
การสร้างจำลองปราสาทของพระพุทธเจ้า

1.5 ความเชื่อ/ทัศนคติ/ภูมิปัญญา ของชาวไทใหญ่

1.5.1 ความเชื่อ

สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษชาวไตมีจาริตที่ฝังงอยู่ในวิถีชีวิต
เช่น การยกย่องนับถือผู้นำและอาวุโสการยกย่องผู้นำครอบครัวโดยตักอาหารให้ก่อนและการกราบ
ไว้บูชาพระภิกษุสงฆ์สามเณรในการประกอบอาชีพและยึดถือ จาริตเดิมที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติไว้
เป็นแบบอย่าง เช่นการตอบแทนให้แก่ เหมือน ผายด้วยข้าวเปลือกตามขนาดของที่นา การให้ห่อ
เมียงหรือเทียนใน การบอกบุญญาติมิตร ปัจจุบันนิยมใช้การ์ดหรือบัตรเชิญแทน การซื้อขาย
แลกเปลี่ยนที่ดินทำกินจะต้องให้ผู้นำหมู่บ้านรับรู้หรือเป็นพยาน การหยุดทำงานในวันพระ
โดยเฉพาะวันขึ้น 15 ค่ำ หรือแรม 15 ค่ำเพื่อทำบุญไปวัดฟังเทศน์ฟังธรรมเป็นการพักผ่อนจากการ
เหน็ดเหนื่อยด้วย ชาวไทใหญ่เป็นผู้ที่มีกริยามารยาทที่งดงาม นับตั้งแต่มารยาทในการแต่งกายทั้ง

ชายหญิง เสื้อผ้าจะปกปิดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทุกส่วน มารยาทในการพูดจา มีภาษาพูดที่สุภาพ เมื่อจะสนทนากับผู้ใดก็จะคว่ำของผู้ที่จะพูดด้วย ยกย่องให้เกียรติใช้คำแทนชื่อตนเองที่สุภาพ ใช้แทนตัวเองด้วยคำว่า “ข้า” คำขานรับใช้คำว่า “อ้อ” หรือ “อ้อข้า” และจะใช้สรรพนามเรียกผู้อื่นอย่างเคารพนอบน้อม มารยาทในการต้อนรับ เมื่อมีแขกมาบ้าน เมื่อแขกพูดคุยจนถึงอาหารสุก ก็จะเรียนเชิญแขกร่วมวงรับประทานอาหารด้วย หรือเรียนเชิญแขกต่างถิ่นไปพักบ้านตน และเลี้ยงดูแขกเหมือนสมาชิกส่วนหนึ่งในครอบครัวเลยทีเดียว

ชาวไทยใหญ่ส่วนใหญ่มีความเชื่อตามคำสอนพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด จนมีคำพังเพย สุภาษิต คำสอนตกทอดมาถึงลูกหลานให้ยึดถือปฏิบัติตาม เช่นคำสอนที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อในอนิสงส์การทำบุญทำทาน เชื่อว่าเมื่อได้ทำบุญอย่างใดจะได้อนิสงส์อย่างนั้น ถ้าทำชั่วผิดกรรมเมื่อตายแล้วจะได้ไปเสวยทุกขเวทนาในอบายภูมิ มีไตรจกาน เปรด อสุรกาย นรก ตรงข้ามถ้าทำดี ทำบุญ ทำทาน เมื่อตายไปแล้วจะได้เสวยสุขในโลกมนุษย์ สวรรค์ และถึงพระนิพพานในที่สุด จะเห็นได้จากปรัชญาชีวิตของชาวชาวไทยใหญ่จากคำอวยพรของผู้เฒ่า ผู้แก่ที่อวยพรให้ลูกหลานว่า “ขอให้ได้ดีกิน ได้หลู้ ให้ได้ทานตานะ สีละ ภาวนา... จ้าตสู๊ด จ้าตเส้าให้ได้ถึงอะตะมะตะนิบปานนะดีดั้ง เวงแสง เวงคำ ปุ่นตะ ลูกเอี้ยหลานเอี้ย” แปลว่า “ขอให้ได้ดีกินดี ได้ทำบุญได้บำเพ็ญทาน สิด ภาวนา ซาติสูดทำยให้ถึงพระนิพพานซึ่งเป็นอมตะเมืองแก้ว เมืองทองเถิดลูกหลานเอี้ย” ได้มีการนำหลักการทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคำสอนสืบทอดต่อกันมา ดังนี้

1. เรื่องความไม่ประมาท มีคำสอนว่า

- 1) กว่าเถินอย่าลืมห้า กว่าก้าหื้อปาแล้ว คำแปล ไปป่าอย่าลืมห็ดพรว้าไป

ค้าอย่าลืมหดาบ

- 2) ฮู้จัดเฮ้าโต้ลอด เพ้อฮอดโต้คิง คำแปล รู้จักเอาตัวรอดดี ภัยไม่ถึงตัว

2. การทำความดี มีคำสอนว่า

- 1) จ้าตก่อนอ้าเฮ็ดไว้ จ้าตไหนจิงเป็นไหน คำแปล ซาติก่อนไม่ได้ทำบุญ

ไว้ ซาตินี้จิงเป็นเช่นนี้

3. สอนให้ประพฤติดี ขยันหมั่นเพียร มีคำสอนว่า

- 1) เป็นคนอย่าเฮ็ดเมิก แว้เล็กล่องโก้อ้าย คำแปล เป็นคนอย่าทำชั่ว ให้

เกรงกลัวต่อบาป

- 2) เก้าก้อเฮดเก้าแก่ หาพินแสหม้ออามี คำแปล เก้าคนต่างเป็นนาย ไม่มี

พิน จะหุงต้ม(ต่างคนอยากเป็นนาย งานล้มเหลว)

3) เกือบเสดพักเก้าอี้ กนหน้ากินอำเส็ง คำแปล คนเก้าคนเก็บผักเก้าคำ ถึงคนมากกินไม่หมด (ทุกคนต่างทำ ขยันทำงานดี)

4. สอนให้รักการงาน มีคำสอนว่า

1) ไค่มีเฮ็ดกาน ไค่ผานให้เล่นพ่าย คำแปล อยากรวยให้ทำงาน อยากรนให้เล่นการพนัน

2) กนมีเป็นฮักก้าน กนผานฮักเสื่อโล คำแปล คนรยรักการทำงาน คนจนรักการแต่งตัว

5. สอนให้พูดแต่สิ่งที่ดี มีคำสอนว่า

1) ความหลิเข้าหูไฟอำจ้า ความจ้ำเข้าหูไฟอำหลิ คำแปล พูดดีเข้าหูใครก็ชอบใจ พูดไม่ดี เข้าหูใครไม่ชอบ (พูดดีใครๆ ก็ชอบ พูดไม่ดีใครก็ไม่ชอบ)

2) สบหมอยอออกกินอ้อม สบหมอลาดก้อหน้า คำแปล พูดขยอังกินอ้อมพูดเป็นมีเพื่อนมาก (ปิยะวาจา นำมาซึ่งความสำเร็จ)

6. สอนทั่วไป มีคำสอนว่า

1) เข้าอำห้าวคำเหนียว ลูกก้อเหลวว่าหยาบ คำแปล ข้าวไม่ตากแห้ง ตำยาก ลูกคนเดียวสอนยาก

2) อำต้องถามเอากว่า โวดกำหม่าถึงจั้ง คำแปล เอาของคนอื่น ไปโดยไม่เจ้าของบาปกรรม

3) หั้นจั้งจี้ จี้จอมจั้ง ฮ่างต่อฮ่างเหย้าหลาย คำแปล เห็นช้างจี้ตามช้างไม่ได้ประโยชน์เลย (อย่าทำตัวแข่งสังคม ความล้มจมจะตามมา)

1.5.2 ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ในชุมชนชาวแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อดั้งเดิมที่แสดงถึงภูมิปัญญาเพื่อรักษาชีวิตและสิ่งแวดล้อม ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) ไสยศาสตร์ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นเรื่องของศาสนาพราหมณ์ ที่มีแรกอยู่ในพิธีกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของชาวไทยใหญ่ คนไทย แม้แต่พิธีกรรมต่างๆ ที่ทางราชการจัดขึ้น การบวชสรวงต่างๆ เป็นเรื่องศาสนาพราหมณ์ทั้งสิ้น พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า โหราศาสตร์เป็นเครื่องฉนวิชา ไม่ให้สาวกถือปฏิบัติเป็นเรื่องปกติ ตัวอย่างเช่น

2) ไสยศาสตร์และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวชาวไทยใหญ่ ได้แก่ เรื่องการทำบุญสะเดาะเคราะห์ การสืบชะตาอายุ ด้วยการบูชาข้าวพระพุทธรเจ้าอายุ บูชาพาราโกสุ (พระพุทธรเจ้า 9 องค์) บูชาเตน(เทียน) บูชาธาตุทั้ง 4 เรียกว่า หลูธาตุเลปา ถวายสะพานถวาย ไม้ค้ำโพธิ์ ค้ำไทร ซึ่งจะเกิดจากการควดวงชะตาแต่ละปีและทำเพื่อเป็นการสืบชะตาอายุ “ให้

“ได้อยู่หลีกหนีหวน” (ให้ได้ดีมีสุข ปราศจากเคราะห์กรรม) วิชาโหราศาสตร์ที่ใช้เรียกว่า “ลายกะลา ชาว ไทใหญ่” จะทำอะไร ไม่ว่าจะค้าขาย จะสร้างบ้าน จะแต่งงาน จะย้ายบ้าน จะเดินทางไกลก็จะมี การดูฤกษ์ดูยามเสียก่อน ไปพักนอนกลางป่าจะต้องบอกเจ้าที่เจ้าทางเสียก่อน จะไปรบจะ ไปศาล หรือ ไปทวงหนี้จะแพ้หรือชนะจะไปกู้เงินหรือไปทวงหนี้ได้หรือไม่ ให้ดูฤกษ์ยามแล้วไปทุกปี จะ ไปหาหมอโหราทำพิธีสะเดาะเคราะห์จุดเทียนยันต์จี๋ฝังภายในเดือนเมษายน โดยถือฤกษ์วันพฤหัสบดี หลังวันซางกยันตก คือวันสงกรานต์ล่วงไปแล้ว 1-2 วัน ซึ่งเป็นวันใหญ่และนิยมปล่อยนกปล่อย ปลา ในวันขึ้นปีใหม่ ถือว่าเป็นการลอยเคราะห์ออกไปจากตัว

3) ความเชื่อเกี่ยวกับเหลินบาด (จันทรุปราคา) และก้างวันบาด (สุริยุปราคา) ชาว ไทใหญ่เชื่อตามลัทธิพราหมณ์เกิดจากราหูอมจันทร์หรือดวงอาทิตย์ (ก้างวันหรือค้ำวัน) ถ้า ต้องการให้ราหูคลายเร็วๆ จะต้องทำให้ตกใจ โดยการทำให้เสียงดังต่างๆ คือยิงปืน ดิฆ้อง หรือถ้า ต้องการให้พืชและสัตว์แพร่พันธุ์เร็วก็ให้ไปเคาะต้นไม้ หรือคอกสัตว์ ฯลฯ

4) อาถรรพ์แลอำนาจศักดิ์สิทธิ์จากสิ่งที่ไม่เห็น ชาวไทใหญ่นับถือผีนางไม้ เทวาอารักษ์ ตลอดจนครุฑเจ้าที่ว่ามีอิทธิพลเหนือคน สามารถบันดาลให้มนุษย์มีอันจะเป็นไป ต่างๆ ได้ จึงมีการไหว้วานบวงสรวงบูชา ปีหนึ่งจะต้องทำพิธีกรรม เลี้ยงพระภูมิเจ้าที่ด้วย เป็ด ไก่ หมู สุรา เชื้อหมอมผี และเชื่อเกี่ยวกับอาถรรพ์ต่างๆ ดังนี้

(1) เรื่องสงไส (รู้ถึงน้ำ) ถือว่าเป็นปีศาจร้ายถ้าใครดื่มน้ำในห้วยหนอง คลองบึง ไม่เอามีดแช่น้ำก่อน ถ้าดื่มาแล้วจะทำให้ท้องโต ชาวชาวไทใหญ่เรียกว่า “มานสูงมานไส” ทำให้ตายเร็วกว่าอายุที่กำหนดไว้ เรื่องท้องโตแพทย์ตรวจพบว่า มีน้ำโต หรืออาจเนื่องด้วยพยาธิ ปากขออยู่ในลำไส้

(2) ความเชื่อเรื่องการกินเนื้อมนุษย์ หอย เป็ด เต่า เห็นที่มีดินและเตา (สำหรับน้ำจืด) ถ้าเป็นมิตรสหายได้กินร่วมสำหรับเดียวกับจะทำให้เบื่อหน่ายหรือตายจากกัน หรือ ทำให้อาถรรพ์ทุกข์ยากลำบาก หรืออับโชคลาภยากจนใจ ไม่มีทรัพย์สินเงินทองตลอดชีพ ดังนั้น เวลาไปแขกมาบ้านอาหารดังกล่าวจะไม่มีเลี้ยงสุกกินกินเป็นอันขาด

(3) ความเชื่อเรื่องอาถรรพ์ในการนอนป่า สมัยก่อนในป่ามีเสือมาก เวลา นอนป่าอย่าทำผิดประเพณีป่าเช่น อย่าใช้ช้อนตักน้ำในลำห้วยมาดื่ม อย่าใช้หม้อแกงไปตักน้ำจากลำ ห้วย หรือเล่าเรื่องตลก ทำตลกกับสัตว์ เจ้าป่าเจ้าเขาจะไม่พอใจ มักเกิดอาถรรพ์ คือมีลมพัดอย่างแรง มีฟ้าแลบฟ้าร้องกลางวันแสด ๆ กลางคืนเสื่อจะร้องแล้วจะมากัดคนทำผิด หรือสัตว์ของผู้ทำ ความผิด ในขบวนโคต่าง หรือม้าต่างที่ไปพักค้างคืนในป่า วิธีแก้ขอมาเจ้าป่า คือกระทรวงนำข้าวสาร หรือข้าวสวยใส่กระทรวงไปขอมาเจ้าที่ หากมีเทียนก็ให้จุดเทียน แม้ไม่ได้ทำผิด ซึ่งทำเพื่อป้องกันไว้ ในเมื่อมีความจำเป็นในการนอนป่า หรือเข้าค่ายพักแรมในป่าก็จะมีแต่สิ่งดี

(4) พิธีกรรมเลี้ยงผีขุนน้ำ เพื่อรักษาป่าต้นน้ำลำธาร ชาวไทใหญ่และชาวเขาจะไม่ตัดต้นไม้ตามร่องน้ำบนภูเขา เพราะเชื่อว่าตามร่องน้ำเหล่านั้นมีผีเจ้าป่า มีการเลี้ยงผีบริเวณนั้นก่อนเพาะปลูกพืชทุกปี เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี

(5) การผูกสายสะดือป่าของชุมชนชาวกะเหรี่ยง เพื่อรักษาต้นน้ำ

(6) การตัดต้นไม้ในวันพระชาวชาวไทใหญ่จะไม่ตัด เพราะเชื่อว่าวันพระช่วยในการอนุรักษ์ต้นไม้

1.5.3 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชาวชนบทสมัยก่อนจะสังเกตปรากฏการณ์จากสิ่งแวดล้อม และมีความเชื่อตาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1) ฟังเสียงไก่ขันแทนนาฬิกา คนสมัยก่อนเชื่อว่า “หน้าทลีเมิง” (นาฬิกาบ้านเมือง) ปกติไก่จะขันเป็นระยะ ถ้าขันตอคลิกประมาณเที่ยงคืน เรียกว่า “ไก่สอโกนอน” (ไก่ขันตอนไหนดอน) ประมาณตี 2-3 ไก่จะขันครั้งแรก เรียกว่า “ไก่ขันป็อก” ตี 4-5 จะขันตืดๆ กัน เรียกว่า “ไก่ขันเครือ” ปลูกคนให้ตื่นนอน พอสายไก่อจะลงคอนซึ่งถือว่าสายมากแล้ว หากไก่บางตัวร้องวิปริตในเวลากลางคืนลักษณะเป็นเสียงโห่ถือว่าไม่เป็นมงคลมักจะถูกฆ่าตาย

2) ดูว่าฝนจะตกหรือไม่ตกจากหิ่งห้อยบินด้วยความเร็ว มีแสงดับเป็นระยะๆ แสดงว่าฝนจะตกแต่ถ้าหิ่งห้อยบินไปช้าๆ แสงสว่างสม่ำเสมอแสดงว่าจะไม่มีฝนตก

3) สังเกตขุยปูในลำห้วย ถ้าในลำห้วยมีขุยปูมากมายแสดงว่าน้ำจะไม่หลากแล้ว แต่ถ้าขุยปูไม่มีเลยทั้งๆ ที่ในลำห้วยนั้นมีปูมากแสดงว่า ฝนยังไม่หมด น้ำจะลากอยู่

4) สังเกตขุยจิ้งหรีด บนหาดทรายในลำห้วย ถ้าหาดทรายในบริเวณลำห้วยมีขุยจิ้งหรีดมากมายแสดงว่าฝนหยุดจะไม่มีน้ำหลาก แต่ถ้าไม่มีขุยจิ้งหรีดทั้งๆ ที่มีจิ้งหรีดมากบริเวณนั้น แสดงว่าฝนไม่หยุดจะมีน้ำหลาก

5) สังเกตการสร้างรังของมดแดง ถ้าปีไหนมดแดงสร้างรังต่ำ ปีนั้นระว่างลมจะแรง จะปีนั้นรังมดแดงอยู่สูงปีนั้นลมพายุไม่แรง

6) ฟังเสียงแมงจี้เจ็ร้อง แมงจี้เป็นแมลงชนิดหนึ่งคล้ายจักจั่น จะร้องในเดือน 9-10 ถ้าแมงจี้เจ็ร้องแสดงว่าเลยระยะเวลาที่จะปลูกนา หรือค่านาแล้ว

7) ดูว่าขูดน้ำบ่อจะพบน้ำหรือไม่ เพื่อดูว่าพื้นที่จะขูดบ่อน้ำมีเพียงหรือไม่ ให้เอาถั่วน้ำชาครอบบนพื้นดินบริเวณที่จะขูด แล้วใช้ใบหญ้าปิดไว้ รุ่งเช้าไปดู ถ้าในถั่วมีไอน้ำติดอยู่มาก แสดงว่ามีน้ำมาก ถ้าไม่มีเลยจะขูดไม่พบน้ำ หรือต้องขูดลึกมาก

8) ฟังเสียงบ่างถูร้อง ถ้ามีบ่างถูบางตัวร้องเสียงติดอ่าง หรือเสียงโหยหวาน ผิดปกติ หรือมีเสียงหมาหอนผิดปกติ มักจะมีสพในหมู่บ้านในวันรุ่งขึ้น

9) สังเกตเมฆก้อนบนท้องฟ้า ถ้าเมฆมากแสงแดดไม่ส่อง อากาศมีครึ้ม เป็นช่วงๆ เรียกว่า “โวลเจียดแลว” จะมีเจียดแลวหรือกบฏเขาลง โดยเฉพาะในช่วงเดือน 3-4 ถ้าเมฆบังดวงอาทิตย์ในช่วงเดือน 11-12 มีครึ้มแต่ฝนไม่ตกแสดงว่า เห็ดลมจะออก เรียกว่า “โวลเห็ดลม”

10) พริกเข้าตาใช้น้ำรดปลายเท้า เวลาพริกเข้าตาขณะที่ตำพริก ถ้าเข้าตาซ้าย ให้รดปลายเท้าขวา เข้าตาขวาให้รดปลายเท้าซ้ายก็จะหาย

11) ระบายเป็นแผลมีหนอง เวลากลางคืนเมื่อมีคนนอนหมดแล้ว ให้แก้เสื้อผ้า หันหลังไปกองไฟ แล้วใช้เกลือโยนเข้ากองไฟ พร้อมกับบอกว่า ให้ผีเข้าเตาไฟไปกินหนองที่แผลระบาย เรียกว่า “ขยาหนอง” หนองก็จะหาย

12) เด็กชอบร้องไห้กลางคืนไม่หลับไม่นอน ให้พ่อบ้านแก้ผ้าไปตัดเอาไม้จาก หัวสะพานมาทำเป็นกระดิ่งแขวนคอเด็ก หรือใช้หมอมนต์เสกคาถา เด็กก็จะหยุดร้องไห้กลางคืน

13) ก้างติดคอ ให้นำก้างความดีที่ตนได้นำก้างไม้ไปขวางทางออก หรือให้หมอมนต์เสกคาถาใส่น้ำให้ดื่ม

14) เป็นมะเร็งที่เรียกว่า “งูสวัด” ให้หมอมนต์พื้นบ้านเสกคาถาใส่ใบพลูเช็ดก็หาย

15) ประสบอุบัติเหตุกระดูกหัก ให้หมอมนต์ หรือหมอกระดูกเสก

1.5.4 อัตลักษณ์ของชาวไต (ไทใหญ่)

1) การแต่งกายของชาวไทใหญ่

ชาวไทใหญ่มีศิลปะการแต่งกายที่แสดงถึงความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาช้านาน ชาวไทใหญ่ในแม่ฮ่องสอนก็เช่นกัน มีศิลปะการแต่งกายเป็นของตนเองจะมีข้อแตกต่างในรายละเอียดเล็กน้อยแล้วแต่ฐานะความเป็นอยู่ เพศ วัย และกาลเทศะ การแต่งกาย เช่น ในวัยเด็ก ทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายที่มีอายุเข้าเกณฑ์ไปโรงเรียนก็จะแต่งเครื่องแบบนักเรียน แต่ขณะที่อยู่บ้าน หรือไปร่วมงานเทศกาลต่างๆ จะแต่งกายไม่แตกต่างกันมากนัก คือ เด็กชาย จะสวมกางเกงขาก๊วยที่เรียกว่า “กั้นห่งยง” หรือ “กั้นไต” และเสื้อเชิ้ต หรือสวมกางเกงขาสั้น ส่วนทรงผมเด็กผู้ชายจะ โกนหัวจนถึงอายุ 10 ขวบ จากนั้นจะไว้ทรงผมนักเรียน ส่วนเด็กหญิงจะนุ่งผ้าซิ่นและเสื้อไต ซึ่งมักประดับด้วยลายลูกไม้ ส่วนทรงผมจะใช้ทรงผมมวยเกล้าหรือผมทรงหน้าม้า สำหรับรองเท้าของทั้งผู้หญิงผู้ชายจะเป็นรองเท้ากบหรือรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้หญิงชาวไทใหญ่จะสวมซิ่นหรือผ้าถุงส่วนหญิงสาวมักจะใส่เสื้อใส แม่บ้านหรือคนแก่จะใส่เสื้อสวมเสื้อที่เรียกว่า “เสื้อแซค” ซึ่งมีทั้งแขนสั้นและแขนยาวหลากสี สิบแปดไปทางด้านขวา ติดกระดุมผ้าหรือกระดุมเงินกระดุมทอง หญิงสาว

เกล้าผมมวยตั้งมี “กูก” และไว้ “สตัดอก” (หญิงสาวจะไว้สตัดอก ถ้าแต่งงานแล้วจะไม่มีสตัดอก) แม่บ้านหรือคนแก่รวบรวมผมเกล้ามวยเอียงไปทางด้านหลังมีมวยผม อาจจะเสียบดอกไม้ประดับตามฤดูกาล สวมรองเท้าแตะคิบบที่ทำด้วยยางหรือไม้ หุ้มกำมะหยี่ ในเทศกาลที่สำคัญต่างๆ จะสวมเครื่องประดับมากเป็นพิเศษเช่น “สร้อยแขน” หรือกำไลเงิน หรือกำไลทอง “เปหนู” หรือตุ้มหูเงิน ตุ้มหูทองคำ สร้อยคอทองคำ และเข็มขัดเงินหรือทอง หรือนาค (แหวนโจยหลิม) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หญิงใดหันมาแต่งตัวตามสมัยนิยมชุดใดดั้งเดิมพอจะพบเห็นได้ประปรายในผู้สูงอายุ หรือพบในผู้ร่วมงานเทศกาลที่สำคัญและงานทำบุญต่างๆ ปัจจุบันนิยมสวมสร้อยทองคำมากกว่าสร้อยเงิน

2) ภาษาพูด/ภาษาเขียน

คนไตโดยทั่วไปจะพูดภาษาไต ซึ่งมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ตัวอักษรไตคล้ายอักษรของประเทศพม่า วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เรื่องการอ่านและการเขียน โดยมีพระสงฆ์และจเรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสอนให้อ่านและเขียน ส่วนใหญ่ผู้ชายจะมีโอกาสได้เรียนรู้มากกว่าผู้หญิง ทั้งนี้เพราะประเพณี “ปอยสา่งลอง” อันเป็นประเพณีนิยมนำเด็กไปบวชเป็นสามเณรเพื่อเรียนรู้หลักธรรมเบื้องต้น พร้อมกันนั้นก็สอนให้เรียนรู้เรื่องการอ่าน และการเขียนภาษาไตไปด้วย ในงานบุญต่างๆ จะมีการอ่านหนังสือธรรมะให้ผู้ที่เข้าร่วมงานได้ฟัง เรียกกันว่า “ถ่อมลิก” ผู้อ่านส่วนใหญ่จะเป็นจเร เรื่องราวที่อ่านในหนังสือจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมะ นิทาน สุภาษิต คติคำสอน เรื่องราวคำสอนส่วนใหญ่มุ่งสอนให้คนเป็นคนดี ทำดี ละเว้นความชั่ว ทั้งปวง

จากผลการศึกษาจึงสรุปข้อมูลพื้นฐาน และความเป็นมาของชุมชนชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนว่า เมื่อพ.ศ. 2374 พระเจ้ามโหตรประเทศ ผู้ครองนครเชียงใหม่ ให้ เจ้าแก้วเมืองมา เป็นแม่กอง นำไพร่พลช้างต่อและหมอกวัญ ออกไปจับช้างป่ามาใช้งาน เจ้าแก้วเมืองมา ยกไพร่พลช้างช้างป่ามาใช้งาน เจ้าแก้วเมืองมา ยกไพร่พลข้ามภูเขา มาทางตะวันตกของเชียงใหม่ ซึ่งมีช้างป่าชุกชุม โดยมอบหน้าที่ให้ พระกาหม่อง เป็นผู้ควบคุมดูแล เมื่อคล้องช้างได้เป็นจำนวนเพียงพอแล้ว จึงพากันเดินทางต่อไปถึงชุมชนบ้านป่าแห่งหนึ่ง มีทำเลดีมีร่องธารน้ำและที่ราบ เหมาะแก่การฝึกช้างป่า จึงหยุดไพร่พลตั้งบ้านเรือนขึ้นที่นี่ และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "แม่ร่องสอน" หมายถึงที่มีร่องน้ำฝึกช้าง ต่อมา ได้เขียนเป็น "แม่ฮ่องสอน"

ครั้นถึงพ.ศ. 2399 มีชาวไต(ไทใหญ่)อพยพหนีภัยสงครามจากเมืองจ๋ามกา เมืองหมอกใหม่ เมืองแสนหวี เมืองนาย เมืองสีป้อ รัฐฉาน ประเทศพม่า มาอยู่ที่แม่ร่องสอนเป็นจำนวนมาก โดยมี เจ้าฟ้าโกหล่าน และชานกะเล เป็นหัวหน้า เมื่อมาอยู่ที่นี้ ชานกะเล ได้ช่วยหน่วยงานต่างๆ จนเป็นที่โปรดปรานของพระกาหม่องถึงกับยกลูกสาวชื่อนางใส ให้เป็นภรรยา

ต่อมาชานกะเล อพยพครอบครัวลงใต้มาอยู่ที่เมืองกุนลม หรือขุนขวม (ขุนขวมเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปัจจุบัน) ได้เป็นเจ้าเมืองกุนลมคนแรก ต่อมานางใสถึงแก่กรรม เจ้าฟ้าโกหลาน ยกหลานสาวชื่อเจ้านางเม็ยะให้เป็นภรรยา ชานกะเลปกครองเมืองกุนลม เจริญมั่งคั่งส่งส่วยต่อไม้ให้ได้มากมาย จนถึง พ.ศ. 2417 เจ้าอินทวิชยานนท์ จึงแต่งตั้งชานกะเลเป็น พญาสิงหนาทราชา แล้วสถาปนาเป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรก

พญาสิงหนาทราชา ได้พัฒนาเมืองแม่ฮ่องสอนให้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการขุดคูเมือง และสร้างประตูเมืองขึ้นอย่างมั่นคง จนถึงแก่กรรม เมื่อพ.ศ.2427 ทางเจ้าผู้ครองเชียงใหม่ได้แต่งตั้งเจ้านางเมวดีขึ้นปกครองแทนชาวแม่ฮ่องสอนเรียกว่า เจ้านางเม็ยะ พ.ศ.2434 เจ้านางเม็ยะถึงแก่กรรม เจ้าอินทวิชยานนท์ ผู้ครองเมืองเชียงใหม่จึงได้แต่งตั้งพญาเสมาราชานุรักษ์ เป็นพญาพิทักษ์สยามเขต ให้ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอนต่อมา

พ.ศ.2443 ได้มีการจัดระบบการปกครองใหม่โดยได้รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนขวม เมืองปาย และเมืองยวน (แม่สะเรียง) เป็นหน่วยเดียวกัน เรียกว่า บริเวณเชียงใหม่ตะวันตก ตั้งที่ว่าการแขวงที่เมืองขุนขวม โดยแต่งตั้งนายโหมคเป็นนายแขวง และในปีเดียวกันทางเมืองเชียงใหม่ได้แต่งตั้งขุนหลู่ บุตรพญาพิทักษ์สยามเขตเป็นพญาพิทักษ์ฮ่องสอนบุรี

พ.ศ.2446 ได้ย้ายที่ว่าการแขวงจากเมืองขุนขวมไปตั้งที่เมืองยวมแล้วเปลี่ยนชื่อเป็นบริเวณพายัพเหนือ ต่อมาในพ.ศ.2450 พญาพิทักษ์สยามเขตถึงแก่กรรม ทางเมืองเชียงใหม่จึงแต่งตั้งพญาฮ่องสอนบุรีขึ้นปกครองแทน

พ.ศ.2453 ได้มีการตั้งเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลพายัพ ย้ายที่ตั้งแขวงจากเมืองยวมมาตั้งที่แม่ฮ่องสอนให้ชื่อว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระศรีสุรราช (เปลื้อง) มาปกครองเมืองแม่ฮ่องสอนนับว่าเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก

ประวัติการจัดตั้งเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ได้รับการยกฐานะจากตำบลจองคำ ตำบลม่วยต่อ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2479 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2479 สมัยนายกรัฐมนตรี พ.อ.พหลพลพยุหเสนา มาตรา 3 ให้จัดเขตชุมชนในบรรดาตำบลอันเป็นที่ตั้งศาลาว่าการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามเขตที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ขึ้นเป็นเมือง มีฐานะเป็นเทศบาลเมืองมีนามว่า “เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เดิมมีพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรและได้มี พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2513 เป็น 6 ตารางกิโลเมตร

เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เดิมมี 2 ตำบลคือ ตำบลจองคำและตำบลม่วยต่อ ซึ่งช่วงนั้นยังไม่มี การแต่งตั้งชุมชนอย่างเป็นทางการ มีเพียงปู่แก่่น ปู่แก่ เป็นผู้ดูแลในชุมชน เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2479 ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาล คือ ถูกยกฐานะมาจากตำบลจองคำ

และตำบล หม่วยต่อ ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2537 นายสมเจตน์ วิริยะดำรงค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ นายอนันต์ วงศ์วานิชย์ นายกเทศมนตรีฯ ในสมัยนั้น ได้จัดแบ่งชุมชนออกเป็น 10 ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปได้ง่ายขึ้น เนื่องจากทำให้ชุมชนเล็กลงจากเดิมและได้มี การแต่งตั้งกรรมการชุมชน ทั้ง 10 ชุมชนขึ้น ซึ่งในบางชุมชน มีข้าราชการเป็นประธานและกรรมการชุมชน มีการแต่งตั้งหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ที่มีหน่วยงานตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนที่แบ่งใหม่เป็นที่ปรึกษาและรับผิดชอบใน การพัฒนาชุมชนแต่ละชุมชน แต่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ คือชุมชนที่มีข้าราชการเป็นประธานไม่สามารถดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนได้ เนื่องจากติดภารกิจงานประจำ ประกอบกับข้าราชการมีการโยกย้าย ส่วนในชุมชนเองก็พบปัญหาที่ถือจากการแบ่งชุมชนใหม่ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิก ในชุมชน ได้ถูกแยกออกจากกันกรรมการชุมชนบางคนยังไม่ทราบว่าตัวเองก็เป็น กรรมการด้วย และการดำเนินงานของชุมชนในช่วงที่ผ่านมาพบว่า บางชุมชนไม่มีกรรมการชุมชนเข้าร่วม และบางชุมชนกรรมการที่ตั้งขึ้นไม่มีบทบาทเลย และไม่ได้ดำเนินการพัฒนาชุมชน ประกอบกับในช่วงเวลานั้นเทศบาลก็ไม่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน ทำให้ชุมชนไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร ในส่วนของชาวบ้านพบว่า ส่วนใหญ่ ก็ยังไม่ทราบว่าตัวเองอยู่ในชุมชนไหน การพัฒนาชุมชนจึงได้รับความร่วมมือจากประชาชนน้อย หรือไม่มีเลย ทำให้การพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนได้หยุดชะงัก แต่ดำเนินกิจกรรมทางด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณีชุมชนสามารถดำเนินเป็นไป ด้วยดี ตามเครือข่ายทางสังคมเดิม เนื่องจากประชาชนยึดตามศรัทธาหัววัดตามลักษณะการการแบ่งชุมชนเดิม ต่อมากลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรง พยาบาลศรีสังวาลย์ ร่วมกับมูลนิธิพัฒนาศึกษาพัฒนาชุมชน และ โครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการการเสริมสร้างความร่วมมือใน การพัฒนาเขตเมืองแม่ฮ่องสอนเพื่อการมีสุขภาพที่ดีวันหน้า ซึ่งจัดขึ้นจำนวน 3 ครั้ง โดยได้ดำเนินการเชิญตัวแทนจากภาคภาคีต่างๆ ประกอบด้วย ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาครัฐเข้าร่วมประชุมด้วย ในการประชุมครั้งที่ 3 (เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2540) ที่โรงพยาบาลศรีสังวาล มีข้อสรุปร่วมกันว่า ควรมีการทบทวนโครงสร้างขององค์กรชุมชน (ป๊อก) ของตำบลจองคำ และพิจารณาบทบาทหน้าที่ขององค์กรชุมชนใหม่ จึงได้มีการนำข้อสรุปจากที่ประชุมดังกล่าวเรียนปรึกษานายอนันต์ วงศ์วานิชย์ ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีเมืองแม่ฮ่องสอนในขณะนั้น และได้รับข้อเสนอแนะว่า ควรมีพิจารณาแบ่งป๊อกกันใหม่ เพื่อเหมาะสมกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของประชาชน และเพื่อการพัฒนาชุมชนเขตเมือง จากนั้นต่อมา เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ โครงการฟื้นฟูชีวิต และวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน และผู้อาวุโสชุมชน จึงมีการประชุมขึ้นในวันที่ 23 พฤษภาคม 2540 ณ ห้องประชุมเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ที่ประชุม มีมติให้มีการจัดแบ่งป๊อกใหม่ โดยยึดหลักการร่วมกิจกรรมทางสังคมของ

ชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา และการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด โดยได้แบ่งออกเป็น 7 ป๊อ ก ดังนี้ 1) ป๊อ กจ่าตี้ (ข้าวแดง) 2) ป๊อ กปางลื้อ 3) ป๊อ กกาเดเก่า 4) ป๊อ กกลางเวียง 5) ป๊อ กตะวันออก 6) ป๊อ กหนองจอกคำ (ข้าวเผือก) และ 7) ป๊อ กศาลากลาง (ภาคีสุภาพชุมชนป๊อ กตะวันออก 2546: 24 -25) ต่อมาประมาณพ.ศ. 2541 คณะทำงานพัฒนาเขตเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีตัวแทนจากหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และชุมชน ซึ่งมีอาวุโสจำนวน 6 คน เป็นที่ปรึกษา คณะทำงานได้พิจารณา เรื่องการแบ่งป๊อ กใหม่ เพื่อความเหมาะสมในการพัฒนาเขตเมืองแม่ฮ่องสอนจึงได้ยุบป๊อ กศาลากลางไปรวม กับป๊อ กหนองจอกคำ ให้เป็นป๊อ กเดียวกัน ทำให้ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนป๊อ กทั้งหมด จำนวน 6 ป๊อ กตั้งแต่นั้นมา และให้เทศบาลเป็นประชาสัมพันธให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง และเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้จัดทำแผนที่แบ่งขอบเขตแต่ละป๊อ ก โดยมีนายทวี ถิ่นวนา เจ้าหน้าที่จากโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมันเป็นผู้รับผิดชอบในการประสาน กับหน่วยงานสำรวจและจัดทำแผนที่จนเสร็จเรียบร้อย และนำไปติดไว้ตามที่สำคัญในเขตเทศบาลเมือง เช่น ตามวัดต่างๆ ตลาด สถานีขนส่งประจำทาง พร้อมแจกจ่ายแผนที่ให้แก่ส่วนราชการต่างๆ รวมถึงประชาชนในผู้อาศัยในแต่ละชุมชนป๊อ กได้เข้าใจโดยทั่วถึงนอกจากนี้ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนใหญ่ ซึ่งมาจากการคัดเลือกของประชาชนและสนับสนุนการทำงานพัฒนาในเขตเมือง ตั้งแต่นั้นมา จนถึงปัจจุบันทุกป๊อ กจะมีคณะกรรมการของป๊อ กในเขตเมือง (ภาคีสุภาพชุมชนป๊อ กตะวันออก 2546: 25)

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ดังที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั้งหมด เป็นผลผลิตของความรู้ ความคิดและความเชื่อทางการเมือง ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม หรือกระบวนการกล่อมเกลาทงการเมือง แบบแผนของพฤติกรรมดำรงชีวิตของกลุ่มชนซึ่งสมาชิกเรียนรู้และถ่ายทอดสืบต่อกันมาด้วยการอบรม สั่งสอน ทั้งทางตรงและทางอ้อม จนกลายเป็นค่านิยมและทัศนคติถ่ายทอดกันมาด้วยกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นแบบแผนของความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองส่วนต่างๆของระบบการเมืองหรือวิถีชีวิต วิถีความคิดและค่านิยมของสังคมนั้นๆ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการทางการเมือง จะเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ต้องถึ้นหนึ่งถึ้นถึ้นใด จะต้องศึกษาความเป็นมา ความเชื่อ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ รวมทั้งการศึกษาวิถีชีวิตของสังคมนั้นๆ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ ทำให้ทราบและเข้าใจถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ว่ามีความแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น และมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลทำให้เกิดพัฒนาการทางการเมือง นำมาสู่แนวโน้มทางการเมือง

ประเด็นที่ 1 กระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมือง

จากผลการศึกษากระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า ตัวการของกระบวนการกล่อมเกลามาจาก สถาบันครอบครัว และสถาบันศาสนาเป็นหลัก ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทใหญ่ ที่อิงหลักศาสนาไม่ว่าจะเป็นประเพณี หรือพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งคตินิยม คำสอน ด้วยเหตุที่ว่าชาวไต (ไทใหญ่) ยอมรับนับถือผู้อาวุโส และผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เรียกว่า “จเร” รวมทั้งนับถือศรัทธาพระสงฆ์ เชื่อว่าผู้อาวุโสและพระสงฆ์ มีความรู้ ความสามารถ และได้มีโอกาสได้ร่ำเรียนหนังสือมาก่อน จึงก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่)

การได้รับความรู้ทางการเมือง

บทสัมภาษณ์ อาจารย์ประเสริฐ ประดิษฐ์ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556 พบว่าชาวไต (ไทใหญ่) ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ชาวไตมีจารีตที่ฝังงมอยู่ในวิถีชีวิต การเอาอย่างผู้นำ การยกย่องนับถือผู้นำ ผู้อาวุโส และผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เรียกว่า “จเร” เป็นผู้นำธรรมชาติ ซึ่งจะมีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของจิตวิญญาณ เป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม หากย้ายอยู่ท้องถิ่นไหนชาวไต (ไทใหญ่) ก็จะยึดถือวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีเดิมเอาไว้ ส่วนผู้นำอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ปู่เหง, ปู่แก่ (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) ผู้นำธรรมชาติจะอบรมสั่งสอนเรื่องความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ ส่วนปู่เหง, ปู่แก่ จะสอนให้อยู่ในระเบียบ กฎเกณฑ์ ของทางราชการ ชาวไต (ไทใหญ่) เป็นคนรักสงบ กตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นในหลักศีลธรรม เกรงกลัวต่อบาป

กระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) จึงเกิดจากสถาบันครอบครัว และสถาบันศาสนาเป็นหลัก สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณธรรม กาญจนสุวรรณ กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากระบวนการกล่อมเกลาททางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งในทุกสังคมการกล่อมเกลาททางการเมืองต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรกหรือเรียกได้ว่า เป็นขั้นปฐมภูมิของการเรียนรู้ทางการเมือง ครอบครัวใดมีสมาชิกในครอบครัวที่ติดตามสถานการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะตัวผู้นำของครอบครัวย่อมมีผลให้สมาชิกในครอบครัวซึมซับ

รับเอาวัฒนธรรมนั้นเข้าไปด้วยโดยไม่รู้ตัว สภาพของสังคมนับว่ามีบทบาทสำคัญไม่น้อย ที่จะมียุทธศาสตร์ต่อวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้ ความเจริญของสังคม สภาพแวดล้อมของสังคม ผู้นำในสังคม ระดับการศึกษาของคนในสังคม สภาพความเป็นอยู่ของคน ในสังคมที่มีปัจจัยดังกล่าวมาก ย่อมมีผลให้วัฒนธรรมทางการเมืองดีกว่าสังคมที่ขาดปัจจัย ความพร้อมดังกล่าว (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2544: 78)

เมื่อคนในสังคมใดมีความพร้อมในวิสัย ดันศิริ (2548: 475) ได้กล่าวว่า “คน” และ “วัฒนธรรม” นั้น มีอาจแยกออกจากกันได้ วัฒนธรรมหล่อหลอมอุปนิสัย มารยาท ความคิด ค่านิยม บรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติของคน และ คนก็มีบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมดังกล่าว ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นเสมือนแนวทางของพฤติกรรม ในการเสริมพลังให้ประชาชน ได้ยึดถือปฏิบัติ

เพ็ญศรี จุลกาญจน์ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การผลิตซ้ำอุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาท และสถานภาพของหญิงและชาย” ผลการศึกษาโดยรวมพบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ได้สร้างความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยผู้ที่มีอาวุโสภายในครอบครัว จะทำหน้าที่ถ่ายทอดระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมให้กับเด็กๆ ด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การสั่งสอน โดยตรง หรือการสอดแทรกเนื้อหาได้อย่างกลมกลืนไปกับกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่างๆ ของครอบครัว

ตัวการของกระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) สืบทอดจากรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่ง มาจากสถาบันครอบครัวหรือเครือญาติ และสถาบันทางศาสนา ซึ่งได้แก่ วัดหรือพระสงฆ์ กล่าวคือ การขัดเกลารุ่นปฐมภูมิ โดยครอบครัวและเครือญาติ เริ่มเรียนรู้ถูก รู้ผิด ตามวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรม การเชื่อฟังผู้อาวุโส (จเร) การฟังคำสอนของพุทธศาสนา การเรียนรู้พฤติกรรมบางประการที่เป็นแบบแผนในการแสดงบทบาทหน้าที่ ที่เหมาะสมสำหรับวัยและเพศของตน การกล่อมเกลางานการเมืองจึงเกิดจากสถาบันครอบครัวและสถาบันพุทธศาสนา เป็นหลัก ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมประเพณีของชาวไต (ไทใหญ่) และวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่)

ตามบทสัมภาษณ์ อาจารย์ ดร.จรรยา คำนวนตา เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556 อาจารย์ได้เล่าถึงประวัติคุณพ่อที่ทำธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน คุณพ่อของอาจารย์ชื่อนายหุนนะ คำนวนตา เป็นคนแม่ฮ่องสอน โดยกำเนิด เสียชีวิต พ.ศ. 2490 รวมอายุ ได้ 58 ปี มีอาชีพค้าไม้กับรัฐจวนประเทศพม่า ซึ่งในการค้าไม้นี้จะใช้วิธีการล่องไม้ไปตามแม่น้ำปาย และจะนำสินค้าจากประเทศพม่าเข้ามาขายในแม่ฮ่องสอนด้วย เช่น กะปิ นำปลา เครื่องใช้ต่างๆ นายหุนนะเป็นเศรษฐีใจบุญผู้

หนึ่ง ซึ่งได้ร่วมกับนางมณีเหยน และจงโพหย่า จอมั่งอัญเชิญเจ้าพลาละแข่ง มาจากพม่าจนได้รับ ขนานนามว่าจงอุพะกำ หมายถึงเศรษฐีผู้อุปการะแก้ว

การทำธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้านปัจจุบันยังคงอยู่ จากรุ่นสู่รุ่นแต่จะติดใจด้าน กฎหมายในการเปิดด่านชั่วคราวเป็นบางครั้งทำให้ไม่สามารถทำธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้ อย่างต่อเนื่อง อาจารย์ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมและเศรษฐกิจของคน ในเมืองแม่ฮ่องสอน สังคมในเมืองแม่ฮ่องสอนเน้นเรื่องเศรษฐกิจและสังคม เป็นหลัก ส่วนเรื่องการเมืองเป็นเรื่อง รองลงมา เพราะการเมืองไม่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและเป็นรูปธรรม การเมืองไม่ตอบโจทย์ ประชาชน ประชาชนจึงมองสิ่งที่ใกล้ตัวมากกว่า การดำรงชีวิต การอยู่รอด การช่วยกันแก้ไข ปัญหาจากภูมิปัญญา หรือจากผู้นำตามธรรมชาติ (ผู้อาวุโส หรือที่เรียกว่า “จเร”) เป็นวิธีที่คนไต (ไทใหญ่) เห็นว่าการร่วมกันแก้ไขปัญหากระทำได้โดยเร็วและทันต่อสถานการณ์บ้านเมือง

ประเด็นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่ เทศบาลเมือง แม่ฮ่องสอน

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวไทใหญ่ ชุมชนในบริเวณหุบเขาและแอ่งที่ราบเมือง แม่ฮ่องสอน ได้เริ่มลงหลักปักฐานและสร้างความต่อเนื่องทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งกับสร้าง ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งภายในชุมชนเองและกับภายนอกชุมชน เช่น ชุมชนปางหมู ชุมชนผาบ่อง ชุมชนหมอกจำแป่ เป็นต้น หรือชุมชนที่อยู่ไกลออกไป คือชุมชนบริเวณปางมาฟ้า ปาย ขุนยวม แม่สะเรียง แม่ลาน้อย แม่สะเรียง เชียงใหม่ พม่า เป็นต้น โดยใช้ศาสนาและการค้าขาย การ แลกเปลี่ยนแรงงาน เป็นตัวสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การปฏิบัติตามแบบแผนทาง วัฒนธรรมประเพณีเดิมของตนที่ติดตามตัวมาสมัยที่อพยพเข้ามาอยู่หรือถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นลักษณะทางวัฒนธรรมและประเพณีจึงมีทั้งการสืบทอด การสร้างและการผลิตซ้ำทาง วัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ การสร้างภูมิปัญญาความรู้ การร่วมกันกำหนดแบบแผนทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ภายใต้บริบทของความเป็น “ภูมิวัฒนธรรมไต” ในอาณาบริเวณแอ่งเมืองแม่ฮ่องสอน การก่อเกิดเป็นบ้านเมืองอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ อาณาเขต ทรัพยากรธรรมชาติและเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมา ตำนานและความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีชาวไทใหญ่ที่สืบทอดกันมาจนกลายเป็น “นิเวศวัฒนธรรมไต”

ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ในอดีตมีลักษณะเป็นเมืองเล็กๆ มีวิถีการดำเนินชีวิตสัมพันธ์ กับธรรมชาติ และต้องพึ่งพาอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน ในด้านต่างๆ เป็นหลักประกันความพออยู่พอ กิน ถึงอย่างไรชุมชนก็ไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งทางสังคมทั้งภายในและภายนอก

ชุมชน โดยอยู่บนพื้นฐานระหว่างคนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังจะพบว่าชาวไทใหญ่มีโลกทัศน์ ความคิดความเชื่อ และพิธีกรรมในการนับถือผีช่วยปกป้องคุ้มครองผลผลิตและคลบ้นดาลให้ชีวิตร่มเย็นเป็นสุข เช่น ผีเจ้าเมือง ผีนา ผีฝาย หรือการสร้างตำนาน เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นต้น

จากการศึกษาพัฒนาการทางการเมืองในช่วงที่มีการยกฐานะตำบลจองคำขึ้นเป็นเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเมื่อพ.ศ.2497 และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในด้านต่างๆ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางการเมือง

1. ด้านการคมนาคม

การคมนาคมเข้าสู่พื้นที่ทำได้โดยลำบาก เป็นทางลูกรัง เส้นทางคมนาคมทางบกที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนกับพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ เป็นเส้นทางที่ต้องผ่านเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ก่อนจึงจะกระจายไปยังจังหวัดอื่นๆ ได้ ดังนั้น สินค้าและการบริการต่างๆ จึงต้องพึ่งพาจังหวัดเชียงใหม่เกือบทั้งหมด ส่วนการคมนาคมทางอากาศทำได้ไม่สะดวกนักและบางฤดูไม่สามารถใช้การได้เลย ทั้งนี้เนื่องจาก สภาพภูมิประเทศบริเวณที่ตั้งชุมชนเป็นหุบเขา การถ่ายเทอากาศไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้หมอกที่เกิดขึ้นตามสภาพธรรมชาติในบางฤดู และควันไฟที่เกิดขึ้นจากไฟฟ้าหรือจากการเผาป่าของชาวบ้าน ไม่สามารถระบายออกสู่อากาศเบื้องบนได้สะดวก ทำให้บริเวณพื้นที่ชุมชนโดยทั่วไปและบริเวณสนามบิน (ซึ่งตั้งอยู่ในเขตชุมชน) มีหมอกและควันปกคลุมอยู่เกือบตลอดปี จนทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ชื่อว่าเป็น "เมืองสามหมอก" คือ มีหมอกและควันปกคลุมเมืองอยู่ทั้ง 3 ฤดู จากปัญหาการคมนาคมที่เกิดขึ้น ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสภาพเป็นเสมือน "เมืองปิด" มาเป็นเวลานาน

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ นายดารณี ทองเขียว เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2556

ความว่า “ด้านคมนาคมมีผลต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก การที่จะเดินทางไปต่างจังหวัดต้องใช้เวลาหลายวัน ต้องเดินลัดเลาะหุบเขา หรือต้องใช้ม้าต่าง (ลาหรือล่อ) บรรทุกสิ่งของ เพราะการเดินทางจะเป็นแบบบนกมม้น ค่ามัดที่ไหนดอนที่นั่น ถนนก็ยังเป็นถนนลูกรังที่ทหารญี่ปุ่นสร้างไว้จนอาวุธเพื่อนำไปรบ ผู้คนในอดีตส่วนใหญ่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัว หากมีความจำเป็นเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วยก็อาศัยร่วมเดินทางกับผู้อื่น ส่วนใหญ่แล้วจะหาโอกาสน้อยมาก เพราะการเจ็บไข้ได้ป่วยเบื้องต้นก็อาศัยภูมิปัญญารักษา เพราะความเชื่อดั้งเดิมคือเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ นับถือผีนางงไม้ เทวอารักษ์ ตลอดจนแม่ธรณีเจ้าที่ เจ้าป่าเจ้าเขา ท่านยังได้เล่าถึงสนามบินแม่ฮ่องสอนในอดีตมีพื้นที่ติดกับที่นาของท่านเอง เครื่องบินไม่ใช้เครื่องบินโดยสารแจกเช่นปัจจุบัน

เป็นเครื่องบินสำหรับเจ้าใหญ่ นายโตของรัฐ และบางครั้งก็เป็นการชนสัมภาระที่จำเป็นอย่างเช่น เครื่องมือแพทย์ และอุปกรณ์สื่อสาร”

2. ด้านการสื่อสาร

เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ยังเข้าไม่ถึงชุมชน เป็นอุปสรรคในการสื่อสารการติดต่อสื่อสารต้องใช้เวลาอย่างมาก การสื่อสารใช้เพียงการติดต่อสื่อสารผ่านชุมชนโดยตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีสื่อวิทยุ ทีวี บ้างบางส่วน มีกลุ่มเพื่อนผู้หลักผู้ใหญ่ที่รวมกลุ่มพูดคุยกันเป็น “สถานน้ำแข็ง” (สถานน้ำชา) ตามชุมชนต่างๆ เพราะเป็นการสื่อสารทางการเมืองอีกทางหนึ่ง

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ นายเกษม บุญสงค์ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2556

ความว่า “การสื่อสารทางการเมืองในอดีตจะสื่อสารจากการพบปะกันในงาน ประเพณีต่างๆ การรวมกลุ่มกันจับน้ำชาตอนเช้าของผู้เฒ่าผู้แก่ก็ได้พูดคุยกันในหลากหลายเรื่องราว รวมทั้งการพูดคุยด้านการเมือง แต่การสื่อสารรองลงมาคือการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อวิทยุ ที่เข้าถึงชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้วทีวีก็น่ามีส่วนช่วยในการสื่อสารทางการเมืองแต่เป็นการสื่อสารทางการเมืองระดับชาติที่ไม่ได้ใกล้ชิดกับชุมชนมากเท่าที่ควรประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) จึงไม่ให้ความสำคัญเท่าไรนัก”

3. ด้านอาณาเขต

อาณาบริเวณในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ตอนที่ยกฐานะเป็นเทศบาลตามประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลเมืองตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เมื่อท้องถิ่นที่จะได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลเมืองนั้น ต่อเมื่อท้องถิ่นนั้น อันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด และตามหลักเกณฑ์จำนวนประชากร อาณาเขตมีเพียง 1.5 ตารางกิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นเมืองเล็กๆ ในหุบเขา ประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกันและรู้จักกันเป็นอย่างดี

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์นายวิโรจน์ ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2556

ความว่า “อาณาเขตในตัวเมืองในอดีตสามารถเดินไปมาหาสู่กันได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นที่รู้จักกันหมด ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครือญาติกัน การบริหารงานของเทศบาลก็บริหารงานทางด้านวัฒนธรรมประเพณีเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากทางด้านอาณาเขตไม่กว้างขวางนัก และจำนวนประชากรมีน้อยการจัดเก็บรายได้และเงินอุดหนุน ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาโครงการใหญ่ๆได้ การบริการประชาชนเป็นไปอย่างเรียบง่าย”

4. ด้านการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของชาวเมืองแต่เดิมนั้น ยังคงเป็นรูปแบบของสังคมเกษตรกรรมที่มีลักษณะสังคมที่เรียบง่าย และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตจึงเป็นแบบพออยู่พอกิน

ส่วนพ่อค้าแม่ขายบางส่วนเป็นคนถิ่นอื่นที่เข้ามาในช่วงการค้าไม้กับประเทศอังกฤษบริเวณชายแดนประเทศพม่า จวบจนตั้งหลักปักฐานอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ดังนั้น ชาวไต (ไทใหญ่) จึงไม่มีการแสดงออกทางการเมืองมากนัก เป็นเพราะปัจจัยหลากหลายด้านดังกล่าวมา การบริหารงานในการพัฒนาท้องถิ่น ยกให้ผู้บริหารท้องถิ่นดำเนินการเองโดยไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารจะทำโครงการหรือจะพัฒนาอย่างไรก็สุดแท้แต่ผู้บริหารเอง เพราะได้เลือกตัวแทนจึงมีการไว้เนื้อเชื่อใจในการทำงาน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมีมากในกรณีที่เป็นประเพณี หรืองานบุญต่างๆ ที่จัดขึ้นชุมชน เนื่องจากว่าการดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายและชอบการทำบุญ จึงมีเวลาเข้าร่วมงานประเพณีกันอย่างล้นหลาม โดยการสมัครใจ

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์นายทุนเจ๋ง สุวรรณนิม เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2556

ความว่า “ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองในอดีต บริเวณที่เป็นพื้นราบหรือลาดเอียงเล็กน้อยยังเป็นพื้นที่นาอยู่ ชาวไต (ไทใหญ่) ยังคงใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายคือการทำการเกษตร การค่านาและการปลูกถั่วเหลืองหมุนเวียนกันเป็นประจำทุกปี การค่านาจะเก็บไว้บริโภคในชีวิตประจำวันของตนเองหากเหลือก็จะจำหน่ายให้กับผู้ที่ไม่มีที่ดินทำนาหรือข้าราชการที่เข้ามาบรรจุอยู่ในเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนถั่วเหลือง ชาวไต(ไทใหญ่) เขาแปรรูปเป็นแผ่นหรือหมักคองเพื่อใช้ปรุงแต่งรสชาติในการประกอบอาหาร เป็นที่นิยมกันในท้องถิ่น หลังจากเกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงมีเวลาเข้าร่วมในงานประเพณีเป็นประจำ สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีน้อยเพราะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว”

5. ด้านกลุ่มการเมือง

ไม่มีกลุ่มการเมืองใดเลย การแสดงตนเป็นนักการเมืองทำได้โดยอิสระ และผู้ที่จะเสนอตัวจะต้องมีความดีเป็นพื้นฐาน เป็นที่ยอมรับนับถือของชุมชนและประชาชน หรือเป็นผู้รู้ ผู้นำ ผู้อาวุโส และด้วยความเชื่อจึงส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของท้องถิ่นไม่ผ่านกลุ่มการเมือง

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์นายอุดม ชุมภูศรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2556

ความว่า “กลุ่มการเมืองในขณะนั้นยังไม่มีกลุ่มการเมือง เพราะชาวไต (ไทใหญ่) ส่วนใหญ่แล้วจะยอมรับและเชื่อในตัวผู้นำ ผู้อาวุโส หากได้เอ่ยวาจาว่าจะเลือกใครไปเป็นตัวแทนแล้ว ชาวไต (ไทใหญ่) ก็จะคล้อยตามไปด้วย เป็นเพราะไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งหรือการแข่งขันทางการเมือง และอีกประการหนึ่งก็คือการเลือกตั้งแบบเรียงเบอร์นั่นเองทำให้ไม่เกิดกลุ่มการเมือง”

6. ด้านผู้สมัคร

ผู้สมัครส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ เป็นผู้นำธรรมชาติ ผู้รู้ หรือ ผู้อาวุโสในชุมชน และเป็นคนในท้องถิ่นเอง

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางปราณี เขตต์มาส เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2556 ความว่า “ด้านผู้สมัครเน้นเครือญาติเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่ในแต่ละชุมชนจะเป็นเครือญาติกัน เครือญาติที่จะลงสมัครต้องผ่านความเห็นชอบของผู้นำผู้อาวุโสในชุมชนก่อน โดยผู้นำผู้อาวุโสในชุมชนจะรู้ว่าผู้สมัครนั้นมีความรู้ความสามารถและเป็นคนของท้องถิ่นที่จะส่งเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนและชุมชนได้”

7. ด้านการหาเสียง

ด้วยอาณาเขตที่ไม่กว้างขวาง จึงทำให้การเดินทางหาเสียงเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบัตรแนะนำตัว และการเดินเข้าหาประชาชนตามบ้านเท่านั้น

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายบัลลังก์ ศรีทอง เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2556 ความว่า “ด้านการหาเสียงนั้น การที่ไม่มีการแข่งขันหรือขัดแย้งทางการเมือง การหาเสียงเป็นการเดินเข้าหาประชาชน เคาะประตูบ้าน หรือไปตามงานประเพณีต่างๆ โดยไม่ใช้งบประมาณในการหาเสียง มีเพียงไปแนะนำตัวจะมีตั้งใจที่จะช่วยเหลือชุมชน ในเมื่อไม่มีการแข่งขันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจึงไม่มี”

8. ด้านนโยบาย

เป็นนโยบายที่เน้นด้านประเพณีและวัฒนธรรมเป็นหลัก ผู้บริหารกำหนดเองว่าจะทำโครงการอะไร หรือจะออกนโยบายอะไรขึ้นอยู่กับคณะผู้บริหารเอง เป็นเพราะประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางเทพินท์ พงษ์วดี เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2556 ความว่า “ชาวไต (ไทใหญ่) ในช่วงนั้นเห็นชอบที่จะนำเอาขนบประเพณีวัฒนธรรมเป็นสำคัญ การออกนโยบายด้านประเพณีวัฒนธรรมของผู้บริหาร ประชาชนจึงไม่คัดค้านผู้บริหารก็สามารถทำโครงการได้โดยง่าย เพราะส่วนรวมมีวัฒนธรรมที่ดีเป็นของตนเองอยู่แล้ว การที่ประชาชนเห็นว่าการได้รับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี เป็นสิ่งที่ถูกที่ควรอยู่แล้ว ประชาชนก็ไม่ต้องมีข้อเรียกร้องใดๆจากผู้บริหาร”

9. ด้านการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นแบบเรียงเบอร์ มีเขตเดียวผู้ได้รับเลือกจะมีคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ ประชาชนส่วนใหญ่ตระหนักดีว่าต้องทำหน้าที่เลือกตั้งตามที่กฎหมายบังคับให้อยู่

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนายสุรศักดิ์ มูลลา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2556

ความว่า “การเลือกตั้งเป็นแบบเรียงเบอร์การที่ผู้สมัครแต่ละคนได้คะแนนมากก็จะได้รับเลือกตามลำดับลงมา แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเลือกได้ง่าย เพราะผู้นำหรือผู้อาวุโสที่ชุมชนเคารพนับถือได้ประชุมหารือกันเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว การที่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นการไปด้วยความสมัครใจ ยังไม่มีกฎหมายบังคับแจกเช่นปัจจุบัน”

10. ด้านการมีส่วนร่วม

ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในงานบุญ งานประเพณีมากมายเป็นพิเศษ แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีน้อย เพราะขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตและพฤติกรรมของการชอบทำบุญ รักสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์นายประสิทธิ์ เชาว์การ เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2556

ความว่า “การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ช่วงนี้มีน้อยกว่าการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมประเพณี เท่าที่ทราบการสนทนาทางการเมืองและเปิดเวทีปราศรัยทางการเมืองประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวน้อยมาก หากเทียบกับการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมประเพณีที่มีประชาชนเข้าร่วมงานจนล้นหลาม ไม่ว่าจะประเพณีใดๆ ก็ตาม การที่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก คงเป็นเพราะชาวไต (ไทใหญ่) ใช้ชีวิตเรียบง่าย รักสงบ ไม่ชอบทะเลาะเบาะแว้ง จึงมองการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว การแก้ไขปัญหาทำตามวิถีการดำเนินชีวิตและภูมิปัญญาตนเองเป็นหลักและทำได้รวดเร็วกว่าการพึ่งพาทางการเมือง”

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางการเมืองในช่วงนี้ยังคงเป็น วัฒนธรรมการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (Parochial-subject political culture) สอดคล้องกับแนวคิดแอลมอนด์ และเวอร์บา (Almond and Verba) วัฒนธรรมการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (Parochial-subject political culture) มักปรากฏในสังคมที่มีการพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเดิมโดยสังคมนั้นมีรัฐบาลกลางเกิดขึ้นแทนที่ระบบสังคมเผ่า และประชาชนได้หันมายอมรับอำนาจของรัฐบาลโดยคุณิภาพ แต่ประชาชนยังไม่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

พัฒนาการทางการเมืองในช่วงที่มีการขยายอาณาเขตเป็น 6 ตารางกิโลเมตร เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2513 มีปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการคมนาคม

ด้านคมนาคมมีหลากหลายเส้นทางมากขึ้น มีทั้งทางบก (โดยรถโดยสารประจำทาง) ทางน้ำ (โดยเรือหางยาว ล่องแม่น้ำปายทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน) ทางอากาศ (โดยเครื่องบินจังหวัดแม่ฮ่องสอน-จังหวัดเชียงใหม่) แต่ก็ยังคงมีอุปสรรคในสายการบิน เพราะสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย การติดต่อค้าขายกับจังหวัดอื่น และประเทศเพื่อนบ้านทำได้รวดเร็วกว่าเดิม การ

คมนาคมภาพรวมก็ยังคงไม่สะดวกเท่าที่ควร เป็นผลให้จังหวัดนี้ยังคงรักษาสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ไว้ได้ใกล้เคียงกับที่เคยเป็นในอดีต โดยมีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเล็กน้อย

2. ด้านการสื่อสาร

มีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย หลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นระบบออนไลน์ หรือที่ใกล้ชิดชุมชนมากที่สุดคือเคเบิลทีวี และวิทยุชุมชน อีกทั้งการติดต่อทางตรงแบบเผชิญหน้า ในงานประเพณีต่างๆ ของแต่ละเดือน จึงเป็นการสื่อสารที่ดี และการสื่อสารผ่านหน่วยงานภาครัฐ

3. ด้านอาณาเขต

ในเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นอาณาเขตจากเดิม 1.5 ตารางกิโลเมตร ขยายเป็น 6 ตารางกิโลเมตร การแบ่งเขตป๊อก (หรือชุมชน) ในปัจจุบันจึงมีทั้งหมด 6 ป๊อก (ชุมชน)

4. ด้านการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของชาวเมืองแต่เดิมนั้น จากการเป็นรูปแบบของสังคม เกษตรกรรม ที่มีลักษณะสังคมที่เรียบง่าย และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตจึงเป็นแบบ พออยู่พอกินก็เปลี่ยนไปจากเดิมไม่มากนัก มีความหลากหลายในอาชีพ ประชากรแฝงก็เพิ่มขึ้น ตามลำดับ แต่ก็ยังเป็นกลุ่มเล็กๆ อยู่ เพราะวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมของชาวไต (ไทใหญ่) มีความเข้มแข็ง ถือเป็นอัตลักษณ์ของชาวไต (ไทใหญ่)

5. ด้านกลุ่มการเมือง

มีกลุ่มการเมืองชัดเจน 3 กลุ่มการเมือง เน้นกลุ่มสืบทอดหรือทายาททางการเมือง และมีกลุ่มการเมืองระดับชาติเข้ามาแทรกซึมอยู่บ้างบางส่วน กลุ่มเครือญาติมีจุดแข็งเป็นคนท้องถิ่น และทางชุมชนยอมรับจึงได้รับเลือกตั้งสืบทอดมายาวนาน

6. ด้านผู้สมัคร

ผู้สมัครส่วนมากนอกจากเป็นผู้ที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ ผู้นำ, ผู้อาวุโสหรือเครือญาติและเป็นคนในท้องถิ่น แต่ก็มีบุคคลภายนอกเข้ามาเพราะการเมืองระดับสูงขึ้นไป สนับสนุนอยู่บ้าง แต่การได้รับเลือกโอกาสนี้น้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วจะเลือกคนท้องถิ่นเอง

7. ด้านการหาเสียง

ด้วยอาณาเขตที่ขยายกว้างขึ้นทำให้การหาเสียงต้องใช้สื่อที่ทันสมัยช่วยในการหาเสียง เช่น การโฆษณาโดยรถยนต์กระจายเสียง การใช้เสียงตามสาย วิทยุหรือทีวีชุมชน ป้ายโฆษณา แบบนักรการเมืองระดับชาติ เคนรณรงค์หาเสียง จัดเวทีปราศรัย

8. ด้านนโยบาย

เปิดโอกาสให้ประชาชน โดยการทำประชามทุกชุมชนเพื่อกำหนดนโยบาย นโยบายในภาพรวมเป็นโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายด้านวัฒนธรรมประเพณีควบคู่กันไป

สังเกตได้ว่าโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปะ หัตถกรรม จิตรกรรม ฯลฯ จะแสดงให้เห็นว่า เป็นอัตลักษณ์ของชาวไต (ไทใหญ่) ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เป็นอย่างดี การทำโครงการ

9. ด้านการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นแบบแบ่งเขตเป็น 3 เขตเลือกตั้ง ตามประกาศคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน เรื่อง การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2554

10. ด้านการมีส่วนร่วม

การเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงทำให้ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ประเด็นที่ 3 กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เกิดจากการเสริมสร้างและการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีของชาวไต (ไทใหญ่) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ความพยายามที่จะกระตุ้นให้ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) ในชุมชนหวนกลับไปค้นหารากเหง้าทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงก่อให้เกิดเป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยกระบวนการเหล่านี้ เกิดควบคู่ไปกับการรื้อฟื้น วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี กระบวนการนี้ไม่ได้เกิดจากชุมชนท้องถิ่นของชาวไต (ไทใหญ่) ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมแต่เพียงฝ่ายเดียวหากแต่ภาคเอกชน หรือแม้แต่ภาครัฐก็เข้ามามีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะนโยบายของรัฐ ตามแนวทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

ดังนั้นการรื้อฟื้นวัฒนธรรมจากท้องถิ่นอื่น ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) จึงยอมรับไม่ได้เกิดความหวงแหนวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตดั้งเดิมเป็นอันมาก โดยไม่ยอมให้นำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นอื่นเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมของตน

กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) จึงเกิดขึ้นไปพร้อมกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) จึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งผู้นำชุมชนเป็นเบื้องต้น

และนำไปสู่การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น จวบจนถึงการเลือกตั้งระดับชาติ เช่นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) และสมาชิกวุฒิสภา (สว.) การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่ามีความใกล้ชิดกับชุมชน อาทิเช่น การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) เมื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นเข้าไปทำงานแล้วประชาชนยังมีส่วนร่วมเข้าเสนอ โครงการที่ชุมชนต้องการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นและนำความคิดเห็นไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและนำไปปฏิบัติ การเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจการบริหาร การเข้าร่วมประชุมทั้งในระดับชุมชนและเวทีสาธารณะ หรือเพื่อเป็นการศึกษา ค้นคว้า หาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางนโยบาย หรือแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อลดและแก้ไข ปัญหาของของชุมชน โดยการทำประชาคม หรือการทำประชาพิจารณ์ การเข้ามามีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมประเพณีที่นำไปสู่การพัฒนาทางการเมือง

ชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ตระหนักดี และนำเอาอำเภอปาย ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาเป็นกรณีศึกษา จากการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวของปายนี้เอง ทำให้นักลงทุน ทะลักเข้าพื้นที่ไม่หยุด โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ผุดขึ้นใหม่ตลอดเวลา เมืองที่เคยเงียบสงบในยามค่ำคืน ปัจจุบันกลายเป็นเมืองที่มีแต่เสียงดนตรีจากผับบาร์ ร้านอาหาร ที่เปิดไว้ต้อนรับผู้มาเยือนแปลกหน้า ความเจริญที่เกิดขึ้น ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวปายแท้ๆ ถูกซึมซับ และกำลังเปลี่ยนแปลง เห็นได้จากภาพชีวิตของผู้คนที่นั่งผ้าถุง หัวตะกร้าเดินเข้าวัด และใช้ชีวิตอันสมถะ เลือนหายไป วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเลือนหายไปด้วย จากการถอดบทเรียนที่ชี้ให้เห็นว่าหากพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ไม่มีการวางแผนหรือเตรียมตัวรับมือให้ดีแล้ว จะต้องเผชิญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเป็นอัตลักษณ์ของประชาชนและชุมชนจะเลือนหายไปสิ้น ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) จึงตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนในชุมชนจึง ตระหนัก หรือมีความคิดว่า อำนาจที่แท้จริงนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการบัญญัติทางกฎหมาย ไม่ได้อยู่ที่หน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันของรัฐเท่านั้น แต่สามารถสร้างสรรค์ขึ้นได้จากตนเอง การได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และการมองว่า อำนาจเป็นสิ่งที่มิอยู่ในตัวทุกๆ คนนี้ มักจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นที่ว่า "ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น ที่สามารถแก้ปัญหของท้องถิ่นได้" ความเชื่อมั่นนี้ จึงสะท้อนถึงความรับผิดชอบของตน ต่อปัญหาของชุมชน สังคม และถือว่า คนเป็นเจ้าของชุมชน และสังคมที่แท้จริง

ประเด็นที่ 4 แนวโน้มวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

แนวโน้มทางการเมืองมีการตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เพราะประชากรรุ่นใหม่มีการศึกษามากขึ้น และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นเพราะความรู้สึกรักหวงแหนและรักถิ่นเกิด จึงออกมาแสดงความเป็นเจ้าของชุมชนด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากร และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีสืบไป จะเห็นได้ว่าการจัดทำโครงการ “พิพิธภัณฑ์มีชีวิต” (Living Museum) เป็นวิธีการจัดการเมืองรูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาเมือง พิพิธภัณฑ์มีชีวิต ถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ในการอนุรักษ์และพัฒนาให้ทั้งเมืองและผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล มุ่งสร้างกลไกที่ผลักดันเศรษฐกิจชุมชนด้วยการส่งเสริมให้คนในชุมชนเคารพ และตระหนักถึงแก่นแท้และความเป็นตัวตนทางวัฒนธรรมของเมือง โดยมีพื้นฐานจากความเข้าใจว่าทำไมเราจึงต้องอนุรักษ์ และเผยแพร่สิ่งเหล่านี้ ชุมชนต้องร่วมมือกันสร้างกฎระเบียบ สำหรับการเป็นเมืองมรดกทางวัฒนธรรมมีข้อกำหนดและแนวทางของชุมชนที่ชัดเจนหรือส่งต่อให้คนรุ่นหลัง เพื่อให้แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองอนุรักษ์ที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมผสานกลมกลืน ได้กับแนวคิดสมัยใหม่ซึ่งก็คือการพัฒนาที่ยั่งยืนนั่นเอง

พิพิธภัณฑ์มีชีวิตของเมืองแม่ฮ่องสอน ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อสารมวลชน การจัดตั้งองค์กรการบริหารจัดการศูนย์ประสานงานพิพิธภัณฑ์มีชีวิตเมืองแม่ฮ่องสอน ต้องมาจากคนในชุมชนที่สามารถรับฟังพูดคุย เข้าใจคนในชุมชน และความเป็นเมืองแม่ฮ่องสอน สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยเศรษฐกิจระบบชุมชน การจัดการท่องเที่ยวตั้งอยู่บนพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเคารพ (Respective Tourism) สืบทอดให้กับเยาวชนหรือทางสถาบันการศึกษาในเมืองแม่ฮ่องสอน

สรุปได้ว่าแนวโน้มทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือในทางการเมืองการปกครองและการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวก่ายหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม การมีส่วนร่วม เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่างๆ ที่ไม่เท่าเทียมกันอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง

ฉะนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอ

โครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของหน่วยงานเทศบาลฯ ให้มีความ โปร่งใส (Transparency) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน (Responsiveness) และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ (Accountability) อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์



บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน” จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยมีการนำเสนอสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษากระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.1.2 เพื่อศึกษาพัฒนาการทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.1.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.1.4 เพื่อศึกษาแนวโน้มทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรวิจัยจำนวน 21 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ (ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น) จำนวน 3 คน และคณะกรรมการชุมชน (ป๊อก) (ป๊อก หมายถึง ชุมชน) ทั้งหมด 6 ชุมชน (ป๊อก) ชุมชน (ป๊อก) ละ 3 คน จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) โดยมีนักวิชาการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย เป็นผู้ช่วยผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยผู้วิจัยได้ใช้การนำเสนอเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐาน และความเป็นมาของชุมชนชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า

นับเป็นเวลานานถึง 180 กว่าปีมาแล้วที่ “ชาวไทใหญ่” ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในท้องถื่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากหลักฐานการบอกเล่าของ “จเร” คือ ผู้เรียนรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่ ชาวไต (ไทใหญ่) จากประวัติแม่ฮ่องสอนและจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองแม่ฮ่องสอนได้บ่งบอกให้ทราบว่า “ชาวไทใหญ่” ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองแม่ฮ่องสอนนั้นเป็นชาวไทใหญ่ที่อพยพมาจากดินแดน ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศพม่าที่เรียกกันว่า “รัฐฉาน” แถบเมืองหมอกใหม่ เมืองนาย เมืองลานเคอ และเมืองอื่นๆ แถบลุ่มแม่น้ำสาละวินเข้ามาอาศัยในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเมื่อราว พ.ศ. 2374 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2539)

จากคำให้สัมภาษณ์ของ อาจารย์ประเสริฐ ประดิษฐ์ ความว่า ชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน แต่เดิมอพยพมาจาก “รัฐฉาน” ประเทศพม่า และบางกลุ่มก็อพยพต่อไปยังต่างอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง แต่ก็ยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม การรักษาประเพณีวัฒนธรรมของชาวไต (ไทใหญ่) ไว้อย่างเข้มแข็ง จนก่อให้เกิดเป็น “อัตลักษณ์” ของชาวไต (ไทใหญ่)

ชานกะเล เป็นเจ้าเมืองคนแรกมีบรรดาศักดิ์เป็นพญาสิงหนาทราชา และมีเจ้าเมืองต่อมาอีก 3 คน จนเปลี่ยนเป็นระบบการบริหารราชการแผ่นดินมาเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอนจากระยะเวลาอันนานร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนก็ยังดำรงชีวิตอยู่ โดยยึดเอาวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนความเชื่อและวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่าง “ไทใหญ่” ตลอดจนมาและขณะเดียวกันก็ยังคงมีความผูกพันฉันพี่น้องกับชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในรัฐฉานของประเทศพม่ามีการติดต่อค้าขาย ไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกันตลอดมาแม้ว่าในบางครั้งจะเกิดเหตุการณ์ไม่สงบบ้าง ทางการเมือง ก็ยังคงมีการติดต่อกันอยู่เสมอ เดิมชาวไทใหญ่ได้อาศัยในรัฐฉานประเทศพม่าและบางส่วนได้อพยพอาศัยอยู่ใน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการประชุมสัมมนาที่บ้านปางหมูเรื่อง “ชาวไทใหญ่และวัฒนธรรมไทใหญ่” จเรคือผู้เรียนรู้หลายท่านที่ได้รับเชิญจากหมู่บ้านต่างๆ ทั้งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจากเมืองไทใหญ่ชายแดนประเทศพม่า และจากเมืองไทใหญ่ในรัฐฉานต่างก็ให้คำยืนยันว่าชาวไทใหญ่นั้นใช้ชื่ออื่นไกล หากแต่เป็นคนไทยเช่นเดียวกับคนไทยที่อาศัยอยู่ทางภาคกลางของประเทศไทยส่วน อีกกลุ่มหนึ่งลงไปตามน้ำ “ลง” หรือแม่น้ำสาละวินตั้งหลักแหล่งอยู่ 2 ฝั่งแม่น้ำอยู่ทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศพม่า แถบรัฐฉานสร้างวัฒนธรรมของตนเองขึ้นมาใหม่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกับศิลปวัฒนธรรมพม่า แต่ก็แตกต่างไปจากวัฒนธรรมอื่นๆ ในภาคเหนือที่มีศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแบบล้านนา

1.3.2 วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1) ประเด็นกระบวนการกล่อมเกลารวมทางการเมือง

จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นกระบวนการกล่อมเกลารวมทางการเมือง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีทั้งนักการเมืองท้องถิ่นบางท่านเคยเป็นผู้รับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และยังมีบางท่านเป็นผู้นำชุมชน / ผู้นำกลุ่มอาชีพ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังยึดติดกับวัฒนธรรมประเพณี การทำความดีละเว้นความชั่ว การเกรงกลัวต่อบาป การเชื่อฟังผู้นำ ผู้อาวุโสให้ความสนใจเรื่องการเมืองอยู่ในระดับมาก มีการติดตามข่าวสารเรื่องการเมืองอย่างสม่ำเสมอ โดยผ่านช่องทางแตกต่างกัน โดยเฉพาะสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งการพบปะพูดคุยทางการเมืองกับผู้คนในชุมชนตามสถานที่ต่างๆ เช่น สภาน้ำเมี่ยง (สภาน้ำชา) งานเลี้ยง ภายในครอบครัว อีกทั้งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังเคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในหลากหลายรูปแบบ เช่น รับฟังการอภิปราย / ปราศรัย / หาเสียง

ในส่วนของการศึกษาและรับทราบนโยบายของนักการเมือง / กลุ่มการเมือง ก่อนมีการเลือกตั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจ รวมทั้งหลายท่านยังนำเสนอ นโยบายที่ตนเองต้องการให้นักการเมืองเพื่อนำไปปฏิบัติอีกด้วย ส่วนการติดตามนโยบายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ก็ให้ความสนใจติดตามว่า นักการเมืองได้ปฏิบัติตามนโยบายที่นำเสนอไว้ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งหรือไม่ หากมีนโยบายเรื่องใดที่ไม่ได้ปฏิบัติ ก็จะติดตามทวงถามความคืบหน้าจากนักการเมือง โดยการแสดงความคิดเห็นในสถานที่สาธารณะผ่านเวทีต่างๆ เช่น การทำประชาคม การทำแผนชุมชน เรื่องที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และเกี่ยวกับชุมชนที่ตนเองอาศัย เช่น ด้านโครงสร้างเมืองน่าอยู่ ด้านสาธารณสุขมูลฐาน อีกทั้งผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านยังเคยร่วมรณรงค์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตื่นตัวทางการเมือง ทั้งในส่วนของชุมชนตนเอง และร่วมรณรงค์กับหน่วยงานต่างๆ เช่น เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การตอบสนองของผู้สมัครภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์มีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันตั้งแต่พึงพอใจมากที่สุดจนถึงไม่พึงพอใจ เนื่องจากความต้องการ และความคาดหวังของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่าน กับนโยบายในแต่ละด้านของผู้สมัครแตกต่างกัน เช่น นโยบายด้านการอนุรักษ์ นโยบายด้านการพัฒนา ประกอบกับผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านอยู่ฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองกับผู้สมัคร จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน

2) ประเด็นการพัฒนาการเมือง

จากผลการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาทางการเมือง พบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้านการเลือกตั้ง / กลุ่มการเมือง / ผู้สมัคร / การหาเสียง / นโยบาย / การมีส่วนร่วม ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า

ในอดีต การเลือกตั้งจะเป็นแบบรวมเขต ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกสมาชิกสภาเทศบาล แล้วจึงให้สมาชิกสภาเทศบาลเลือกคณะผู้บริหาร คือ นายกเทศมนตรี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นผู้สมัครอิสระไม่สังกัดกลุ่มการเมือง แต่จะเป็นกลุ่มเครือข่ายหรือครอบครัวซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่เป็นนักการเมืองอยู่แล้ว อีกทั้งยังมีบางส่วนที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุมาลงรับสมัครเลือกตั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักและเคารพนับถือของประชาชนในท้องถิ่น โดยจะไม่มีการแข่งขันแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากฝ่ายค้านจะไม่ค่อยมีบทบาทเด่นชัด ทำให้ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งจะเป็นกลุ่มบุคคลเดิม และมีการสืบทอดอำนาจกันในกลุ่มเครือข่ายของตนเอง ส่งผลให้การหาเสียงเลือกตั้งไม่มีความรุนแรง เนื่องจากการไม่มีการแข่งขัน ผู้สมัครแต่ละคนจะใช้วิธีเดินเคาะประตูบ้าน โดยตรงเพื่อพูดคุยสนทนา / ชักชวนให้ลงคะแนนเสียงให้ตนเอง โดยไม่ผ่านคนที่เป็นหัวคะแนน ทำให้ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง ส่วนการประชาสัมพันธ์ / แนะนำตัวของผู้สมัคร จะใช้สื่อสิ่งพิมพ์บ้างเล็กน้อย เช่น บัตรแนะนำตัว ซึ่งจะยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน แต่จะมุ่งเน้นการอนุรักษ์ประเพณี / วัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความตื่นตัวทางการเมืองและออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย เนื่องมาจากยังไม่มียุทธศาสตร์ที่รับผิดชอบโดยตรงและไม่มีการณรงค์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ แต่จะมีการชักชวน / เชิญชวน อย่างไม่เป็นทางการโดยผู้สมัครหรือญาติพี่น้องของผู้สมัคร ผ่านตามงานบุญต่างๆ

ในปัจจุบัน การเลือกตั้งจะเป็นแบบแบ่งเขต 3 เขต ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกนายกเทศมนตรี และเลือกสมาชิกสภาเทศบาล แยกกัน โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสังกัดกลุ่มการเมือง มีคนรุ่นใหม่ในหลากหลายสาขาอาชีพ และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งคนต่างถิ่นแต่ได้เข้ามาทำงานหรือประกอบอาชีพที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีความสนใจในเรื่องการเมืองได้มาลงรับสมัครเลือกตั้งมากขึ้น ทำให้มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมืองอย่างชัดเจน ส่งผลให้ฝ่ายค้านซึ่งเป็นเสียงส่วนน้อยในสภามีบทบาทในสภาเทศบาลชัดเจนมากขึ้น โดยในแต่ละกลุ่มจะมีพรรคการเมือง / นักการเมืองระดับประเทศ หรือกลุ่มทุน / กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นหนุนหลัง ส่งผลให้เกิดการแข่งขันและมีความรุนแรงในการหาเสียงเลือกตั้งเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการซื้อสิทธิขายเสียง เนื่องจากการจัดตั้งหัวคะแนนของกลุ่มการเมือง/ผู้สมัครแต่ละคน ซึ่งเป็นผู้ที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ เช่น ผู้นำชุมชนต่างๆ ส่วนการประชาสัมพันธ์ / แนะนำตัวของผู้สมัคร จะใช้สื่อสิ่งต่างๆ หลากหลายช่องทาง เช่น เบลีททีวีท้องถิ่น วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ป้ายแนะนำตัวติดตามถนน รถโฆษณาหาเสียง รวมทั้งยังใช้วิธีการเดินเคาะประตูบ้านเพื่อแนะนำตัวเช่นเดิม ซึ่งแต่ละกลุ่มการเมือง / ผู้สมัครแต่ละคน จะมียุทธศาสตร์ที่นำเสนอเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น โดยจะมุ่งเน้นทั้งนโยบายการอนุรักษ์ประเพณี / วัฒนธรรม และมุ่งเน้นนโยบายการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตื่นตัวทางการเมืองและออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น

เนื่องจากมีหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่โดยตรงและร่วมรณรงค์ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และที่สำคัญมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

3) ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า ชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ก็คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงทำให้วัฒนธรรมอื่น แฝงตัวเข้ามาในรูปแบบต่างๆ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมก็จะมีประชากรแฝงจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาทำธุรกิจค้าขาย หรือเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยว และโรงแรม ฯลฯ ส่วนทางด้านการนับถือศาสนา ก็มีหลายศาสนา อาทิ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และยังมีศาลเจ้า (วัฒนธรรมชาวจีน) อยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนอีกด้วย ประชาชนชาวไต (ไทใหญ่) จึงเกิดการหวงแหนวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ ทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนให้เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) เริ่มจากการเข้ามาแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ และการพูดคุยทางการเมืองในสถานการณ์ปัจจุบัน อาทิ คุยกันในชุมชน หรือ “สถานน้ำเมียง” (สถานน้ำชา) การเข้าร่วมทำประชาคมชุมชน การเข้าร่วมลงรายชื่อเพื่อเสนอข้อเรียกร้องของชุมชนต่อผู้บริหารของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน กระบวนการมีส่วนร่วมยังเปิดโอกาสให้ชาวไต (ไทใหญ่) ได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต นอกจากจะช่วยให้ได้เสนอโครงการที่ชุมชนต้องการและมีความรอบคอบแล้ว ยังสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมลงชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นได้ ซึ่งเป็นการควบคุมถ่วงดุลการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นอีกด้านหนึ่ง

การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) อีกระดับหนึ่งคือการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำชุมชนเป็นเบื้องต้น นำไปสู่การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ อาทิ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) อีกทั้งชาวไต (ไทใหญ่) เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยตัวเอง เพื่อเข้ามาเป็นตัวแทนของชุมชนและเป็นปากเป็นเสียงให้กับชุมชน

4) ประเด็นแนวโน้มทางการเมือง

จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นแนวโน้มทางการเมือง พบว่าในอนาคต ด้านการเลือกตั้ง / กลุ่มการเมือง / ผู้สมัคร / การหาเสียง / นโยบาย / การมีส่วนร่วม ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า

ในอนาคต การเลือกตั้งจะเป็นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 คือ การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 3 เขต ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกนายกเทศมนตรี และเลือกสมาชิกสภาเทศบาล แยกกัน ซึ่งจะทำให้มีการตรวจสอบการทำงานซึ่งกันและกัน ในระหว่างฝ่ายบริหาร คือ นายกเทศมนตรี และฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สมาชิกสภาเทศบาล โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีทั้งที่สังกัดกลุ่มการเมือง และเป็นผู้สมัครอิสระ ที่มีความหลากหลายในแต่ละด้าน เช่น ผู้อาวุโส / คนรุ่นใหม่ ในหลากหลายสาขาอาชีพ ทั้งผู้สมัครที่เป็นคนในท้องถิ่นและคนต่างถิ่นแต่ได้เข้ามาทำงานหรือประกอบอาชีพที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมืองจะยิ่งชัดเจนมากยิ่งขึ้น ฝ่ายค้านจะยิ่งมีบทบาทในสภาเทศบาลชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเข้มข้น โดยในแต่ละกลุ่มจะมีพรรคการเมือง / นักการเมืองระดับประเทศ หรือกลุ่มทุน / กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นหนุนหลังชัดเจน จะมีการแข่งขันและมีความรุนแรงในการหาเสียงเลือกตั้งเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการซื้อสิทธิขายเสียงเพิ่มขึ้น เนื่องจากการจัดตั้งหัวคะแนนของกลุ่มการเมือง / ผู้สมัครแต่ละคน ซึ่งเป็นผู้ที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ เช่น ผู้นำชุมชนต่างๆ ผู้นำทางความคิด ส่วนการประชาสัมพันธ์ / แนะนำตัวของผู้สมัครจะเน้นการใช้สื่อสิ่งต่างๆ หลากหลายช่องทางมากขึ้น โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต / เฟซบุ๊ก ส่วนช่องทางเดิมที่ยังจะใช้อยู่ เช่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ป้ายแนะนำตัวติดตามถนน รถโฆษณาหาเสียง แต่จะลดการใช้ใช้วิธีการเดินเคาะประตูบ้านเพื่อแนะนำตัว นโยบายของแต่ละกลุ่มการเมือง / ผู้สมัครแต่ละคน จะมีการนำเสนอนโยบายที่เป็นรูปธรรม และเจาะจงตามความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชนชัดเจนมากขึ้น โดยจะยังมุ่งเน้นทั้งนโยบายการอนุรักษ์ประเพณี / วัฒนธรรม และมุ่งเน้นนโยบายการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสังคม ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะตื่นตัวทางการเมืองและออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น เนื่องจากการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากหลากหลายสื่อ รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่โดยตรง และร่วมรณรงค์ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และที่สำคัญมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

2.1 อภิปรายผลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า

2.1.1 ประเด็นกระบวนการกล่อมเกลารวมถึงการเมือง ผ่านสถาบันครอบครัว และสถาบันศาสนา เป็นสำคัญ ตั้งแต่อดีตชาวไต (ไทใหญ่) ได้ถูกรวมบ่มเพาะให้กระทำความดี ให้เชื่อฟังผู้นำ ผู้อาวุโส ให้เชื่อผู้มีความรู้ “จเร” และพระสงฆ์

สอดคล้องกับ ธรรมนูญ พงศะฮาด (2544) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อิทธิพลของวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อพฤติกรรมทางการเมือง : กรณีศึกษาพิธีแซนยะ ของชุมชนชาวกูย ตำบลแจนแวน กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์” การศึกษามุ่งให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยอีกเผ่าหนึ่ง งานวิจัยพบว่า พิธีแซนยะหรือการเลี้ยงผู้ตาของชาวกูย จัดปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือน 3 และเดือน 6 เชื่อว่าบรรพบุรุษคุ้มครองให้อยู่สุข และมีความหมายต่อการเกษตรกรรม หากทะเลาะไม่เคารพ ไม่สืบทอดการปฏิบัติ จะนำภัยพิบัติมาสู่ชุมชน เชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ ส่งผลให้พฤติกรรมทางการเมืองของชาวกูยมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมและเชื่อฟังผู้มีอำนาจ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของชุมชน โดยผ่านกระบวนการกล่อมเกลารวมและเรียนรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

และยังสอดคล้องกับ พิมล แสงสว่าง (2536) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง นโยบายรวมพวกชาวเขากับเอกลักษณ์ประจำเผ่า: ศึกษาเชิงวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มชนชั้นนำตามจารีตของชาวเขาเผ่าต่างๆ ในเขตปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย ซึ่งนำมาเทียบกับกลุ่มชนชั้นนำตามจารีตในพื้นที่ที่จะศึกษาได้ โดยเฉพาะในประเด็นวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มชาวเขา พบว่า

1. ชนชั้นนำตามจารีตทุกกลุ่มทั้งกลุ่มหมอผี และผู้นำประกอบพิธีกรรมมีอำนาจในการปกครอง มีศักยภาพและมีอิทธิพลในการควบคุมดูแลกลไกต่างๆ ของสังคมในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถมีอำนาจ หรือมีส่วนร่วมแต่งตั้งตำแหน่งต่างๆ เหล่านี้ได้ มีการรับรู้สถานภาพและบทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐในภาพลักษณ์เป็นผู้แทนอำนาจรัฐ ความสัมพันธ์เป็นแบบระบบการเมืองอุปถัมภ์ มีความขัดแย้งในความคิด แต่ยินยอมละรับสภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. ชนชั้นนำตามจารีต ให้ความหมายของการเป็นคนไทย ว่า หมายถึงคุณสมบัติทางรูปธรรมที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นเงื่อนไขของสังคมโดยทั่วไป เช่นการเคารพเทิดทูนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การรู้ชื่อนายกรัฐมนตรีคือใคร การบวชพระ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีถิ่นฐานและมีบัตรประจำตัวประชาชน เป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองที่แสดงการเป็นคนไทยที่สำคัญที่สุด

3. ความยึดมั่นในที่อยู่อาศัยเป็น “รูปธรรม” การเป็นคนไทยที่วัดด้วยกฎหมายบ้านเมือง แต่การเป็นชาวเขาเป็น “นามธรรม” ที่มีการประกอบพิธีหล่อหลอมให้มีความนึกคิดเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งก็คือวัฒนธรรมประจำเผ่าหรือภูมิปัญญาของชาวเขา การพัฒนาชาวเขาให้เป็นคนไทยในเชิงนามธรรมต้องผ่านกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง โดยมีเป้าหมายพัฒนาความขัดแย้งทางความคิดเป็นความสอดคล้องทางการเมือง

จึงสรุปผลการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ว่า แต่เดิมชาวไต(ไทใหญ่) กลุ่มใหญ่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) ประชาชนมิได้สนใจในเรื่องการเมือง ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง เนื่องจากเห็นว่าตนเองไม่มีความจำเป็นต่อการเข้าไปมีความเกี่ยวข้องทางการเมืองการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว จับต้องไม่ได้

อีกกลุ่มหนึ่งรองลงมาพอมีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป เป็นลักษณะของความสนใจ การวิจารณ์กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เป็นการตั้งสภาน้ำเมียง (สภาน้ำชา) ของชาวไต แต่จะไม่ได้รับโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจการของรัฐ แต่จะเป็นไปในฐานะผู้รับใช้เสียมากกว่ากลุ่มนี้จึงมีวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้า (Subjective Political Culture) วัฒนธรรมในช่วงนี้จึงมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (The Parochial Subject - Politicalculture)

เมื่อมีพัฒนาการทางการเมือง ชาวไต (ไทใหญ่) มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองมากขึ้น เห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีบทบาททางการเมือง เพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและผลประโยชน์ของชุมชนและตนเอง จึงพยายามเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและผลประโยชน์ของชุมชนและตนเองวัฒนธรรมของชาวไต (ไทใหญ่) จึงกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) แต่ในขณะเดียวกันยังมีชาวไต (ไทใหญ่) อีกกลุ่มหนึ่งยังยอมรับอำนาจรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้ากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม แต่วัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบนี้อาจเกิดความขัดแย้งได้ ความขัดแย้งในเรื่องของอำนาจ ใครเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการกับทรัพยากร ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และความขัดแย้งในแง่ของสถานะทางสังคม เพื่อป้องกันความขัดแย้งอันอาจจะเกิดขึ้นของชาวไต (ไทใหญ่) และเพื่อส่งเสริมให้เข้าใจ รับรู้วัฒนธรรมทางการเมืองมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ ควรคำนึงถึงบริบทของสังคม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นว่าจะสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร หรือมีเงื่อนไขการที่ควรต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เครื่องมือ วิธีการ ในการเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

2. หน่วยงานเทศบาลร่วมกับสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิหน้าที่ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้มากขึ้น

3. หน่วยงานเทศบาล ควรส่งเสริมให้ชาวไต (ไทใหญ่) มีอำนาจทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น สามารถตรวจสอบควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ โดยให้โอกาสเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบภายในหน่วยงาน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการวิจัยในเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างชนเผ่าอื่นๆ เช่น ลีซอ มูเซอ กระเหรี่ยง ฯลฯ เพื่อจะได้แนวคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการปกครองของท้องถิ่นและวิถีชีวิตชนเผ่าอื่นๆ

3.2.2 ควรทำการศึกษาพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวไต (ไทใหญ่) มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

3.2.3 การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตในด้านพื้นที่ของการวิจัย เฉพาะในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จึงถือไม่ได้ว่า ผลวิจัยจะเป็นตัวแทนของการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ทั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงควรทำการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ขอบเขตพื้นที่ในแต่ละอำเภอทั้ง 7 อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกระบวนการกล่อมเกลางานการเมือง พัฒนาการทางการเมือง แนวโน้มทางการเมือง และทำให้ทราบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ของแต่ละอำเภอ มีความแตกต่างกันหรือไม่



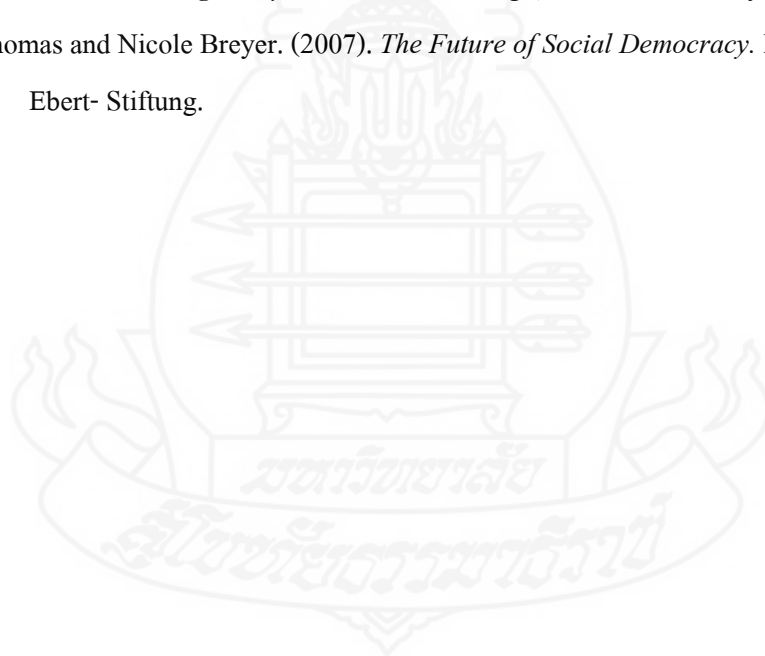
บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2540). *สื่อมวลชนการเมืองและวัฒนธรรม : องค์กรแห่งสายสัมพันธ์ของวิถีชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 2*. ม.ป.ท : ม.ป.พ
- เกรียงศักดิ์ ราชโคตร. (2552). *การเมืองการปกครองของไทย* กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2546). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดแม่ฮ่องสอน* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. (2547). “รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิถีใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย” เสนอต่อสำนักงานส่งเสริมการวิจัย(สกว.)
- ชูวงศ์ ฉายาบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ณัฐพงษ์ ไบยา. (2550). *วัฒนธรรมประชาธิปไตยทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน* (ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- ศูนย์ไทใหญ่ศึกษา. (2554). *ตำนานและประวัติเจ้าเสื่อข่านฟ้า แม่ฮ่องสอน*: วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2543). *ประชาธิปไตยไทย พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2546). *วิถีชีวิตไทยวัฒนธรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่* กรุงเทพฯ: สหายบล็อกและการพิมพ์
- ชรรส ศรีรัตนบัลล์. (2553). *ไทยใหญ่แม่ฮ่องสอน : การสร้างสรรค์สร้างความเป็นไทยใหญ่จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยใหญ่เดิม และไทยใหญ่พลัดถิ่น ทศวรรษ 2520 -2550* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). *ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศ เปรียบเทียบ* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปุ่น เทียงธรรม และคณะ. (2553). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการการออกแบบเบื้องต้นและการศึกษาความเป็นไปได้ สำหรับพิพิธภัณฑ์มีชีวิตของเมืองแม่ฮ่องสอน* สืบค้นจาก http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG52O0008

- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตคูสิต* (งานวิจัย) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- เยาวเรศ แดงจวง. (2549). *งานวิจัยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์* อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- โยชิน บุญเฉลย, จีรัง คำนวนตา, และวิธี เทอดชูสกุลชัย. (2551). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. สืบค้นจาก <http://www.taiyai.org/index.php>
- ระวีวรรณ ประกอบผล และทวี สุรฤทธิกุล. (2541) “พฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรสื่อสาร หน่วยที่ 9 – 15*. (หน้า 253 – 305). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ลุงก๊อด (Mr.Golt). (1987). *ปืนไต้ก๋งเคอเคอ* เชียงใหม่: สภาจัดทำหนังสือไต.
- วีระ เลิศสมพร. (2553). *นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน* กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วรลักษณ์ บัวทรัพย์. (2553). *วัฒนธรรมทางการเมืองของกรรมการชุมชน: ศึกษาเฉพาะเทศบาลในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ. (2537). *ย้อนรอยอดีตเมืองแม่ฮ่องสอน* แม่ฮ่องสอน: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.
- สำนักวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2549) *ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน* เชียงใหม่: เจริญรัตน์การพิมพ์.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2551). *วัฒนธรรมประเพณีชนเผ่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน* ม.ป.ท: ม.ป.พ
- _____. (2551). *ย้อนรอยอดีตเมืองแม่ฮ่องสอน* ม.ป.ท: ม.ป.พ
- สนิท จรอนันต์. (2543). *ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น* กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร
- สุนันท์ เกษมชัยนันท์. (2536). *ทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสื่อมวลชนไทย ศึกษาเปรียบเทียบผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าวโทรทัศน์* (สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่น* กรุงเทพฯ: บารมีการพิมพ์.
- อนันต์ อนันตกุล. (2540). “เกิดอะไรขึ้นกับการพัฒนาประชาธิปไตย...ปัญหาอุปสรรค” ใน *โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย “ภูมิไทย” “นิยมไทย” สัมมนาทางวิชาการครั้งที่ 4 เรื่อง “วัฒนธรรมกับกระบวนการพัฒนาการเมืองของคนไทย”* หน้า 34-39. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- Almond, Gabriel A. and Sidney Verba. (1965). *The Civic Culture*. Boston, MA: Little, Brown and Company.
- Aronoff, Myron J. "Political Culture," in *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, Neil J. Smelser and Paul B. Baltes, eds., (Oxford: Elsevier, 2002), 11640
- Barzilai, Gad. (2003). *Communities and Law: Politics and Cultures of Legal Identities*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Diamond, Larry (1993). *Political Culture and Democracy in Developing Countries*. Boulder London: Lynne Rienner Publishers.
- Kertzer, David I. Ritual. (1988). *Politics, and Power*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Kubik, Jan. (1994) *The Power of Symbols Against the Symbols of Power*. University Park, PA: The Pennsylvania State University Press.
- Kertzer, David I. (1996). *Politics and Symbols*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Laitin, David D. (1986). *Hegemony and Culture*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.
- Meyer, Thomas and Nicole Breyer. (2007). *The Future of Social Democracy*. Bonn: Friedrich-Ebert- Stiftung.





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

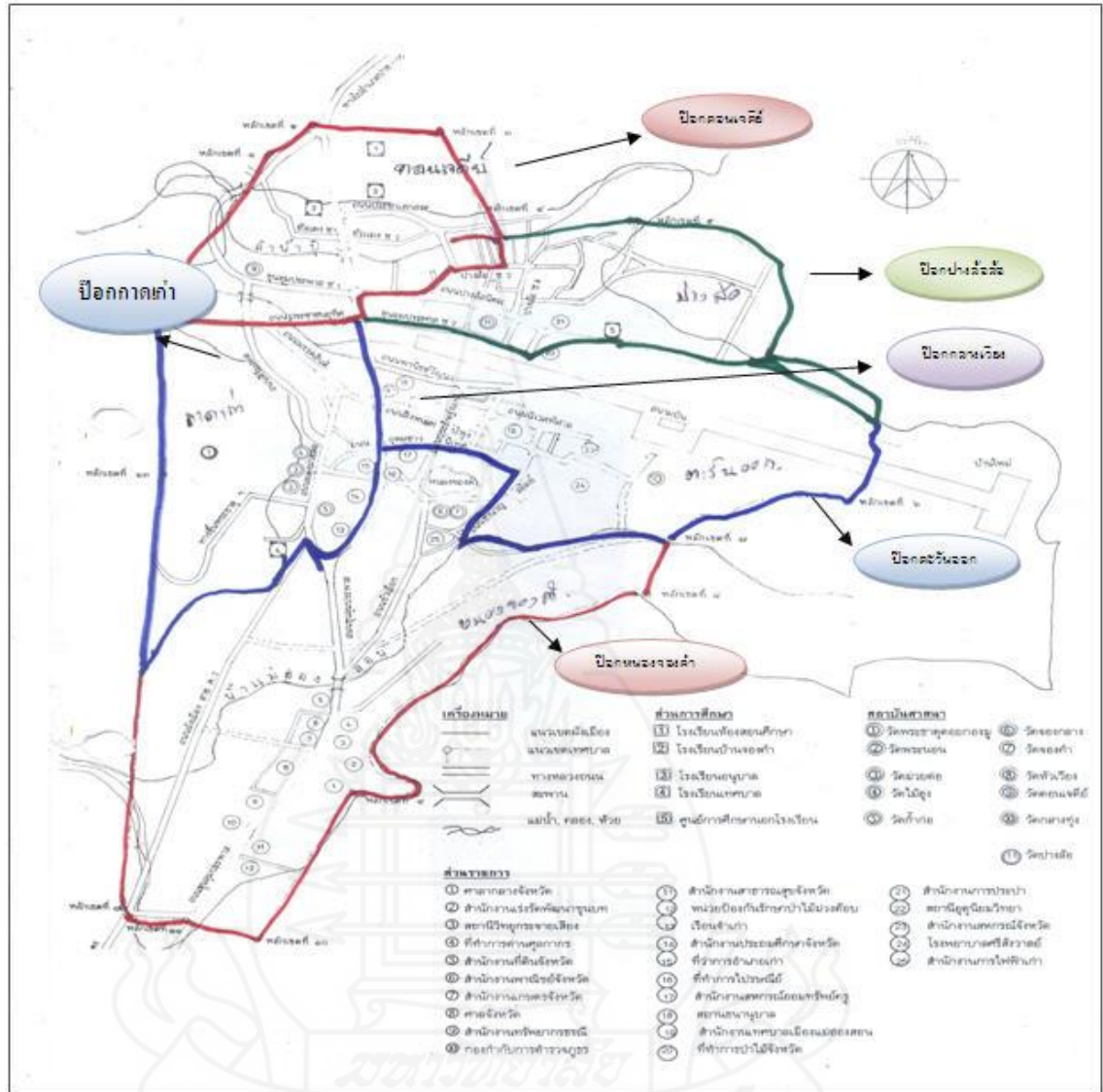
สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

รูปภาพและแผนที่แสดงพื้นที่อาณาเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

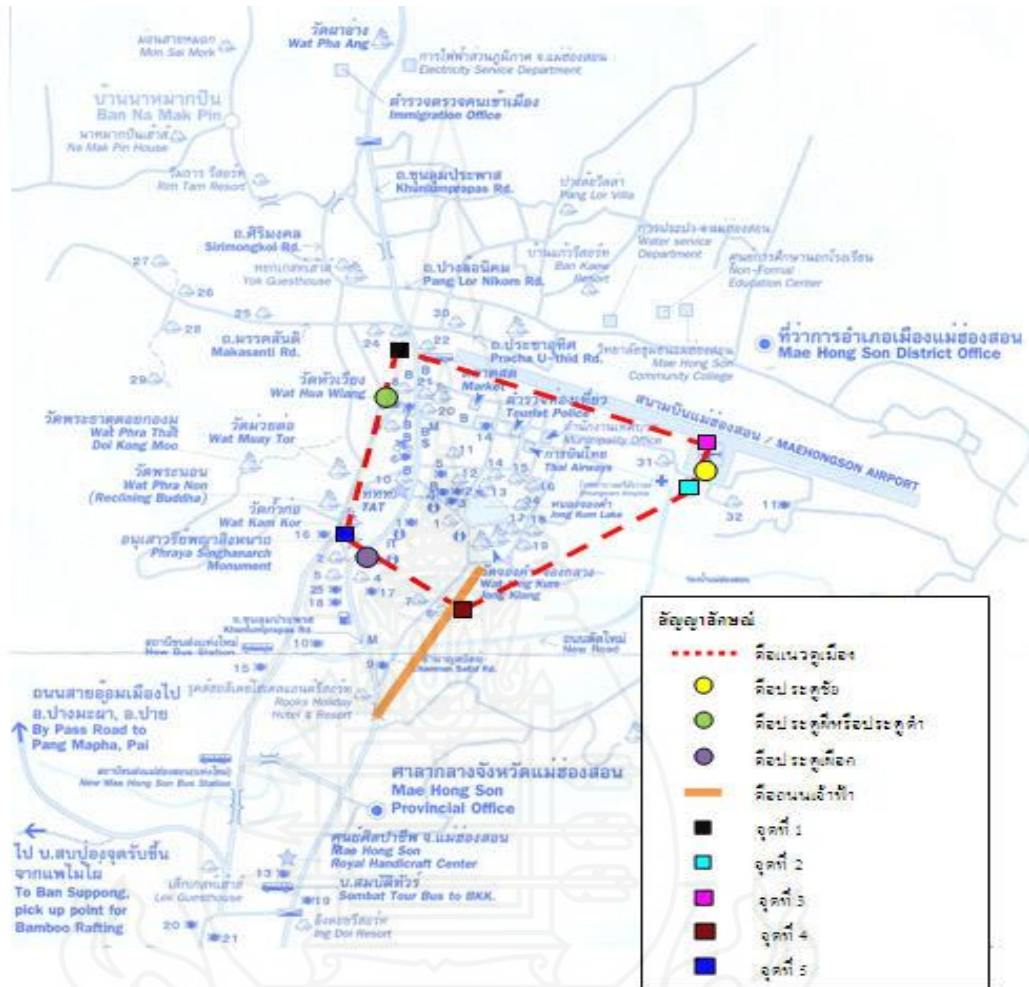


ภาพที่ 1.1 การแบ่งปึก (ชุมชน) ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน



ที่มา : ศูนย์ไทใหญ่ศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

ภาพที่ 1.2 แผนที่เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน



ที่มา : ศูนย์ไทใหญ่ศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ





แบบสัมภาษณ์

เรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่)

ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

คำชี้แจง

1.การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการกล่อมเกลாதงการเมือง พัฒนาการทางการเมือง และแนวโน้มทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ไม่มีผลในทางเสียหายแก่ตัวท่านแต่อย่างใด

2.แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต(ไทใหญ่)

ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

- 1) กระบวนการกล่อมเกลาทงการเมือง
- 2) พัฒนาการทางการเมือง
- 3) แนวโน้มทางการเมือง

3.หลักการจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยจัดทำตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นไปเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

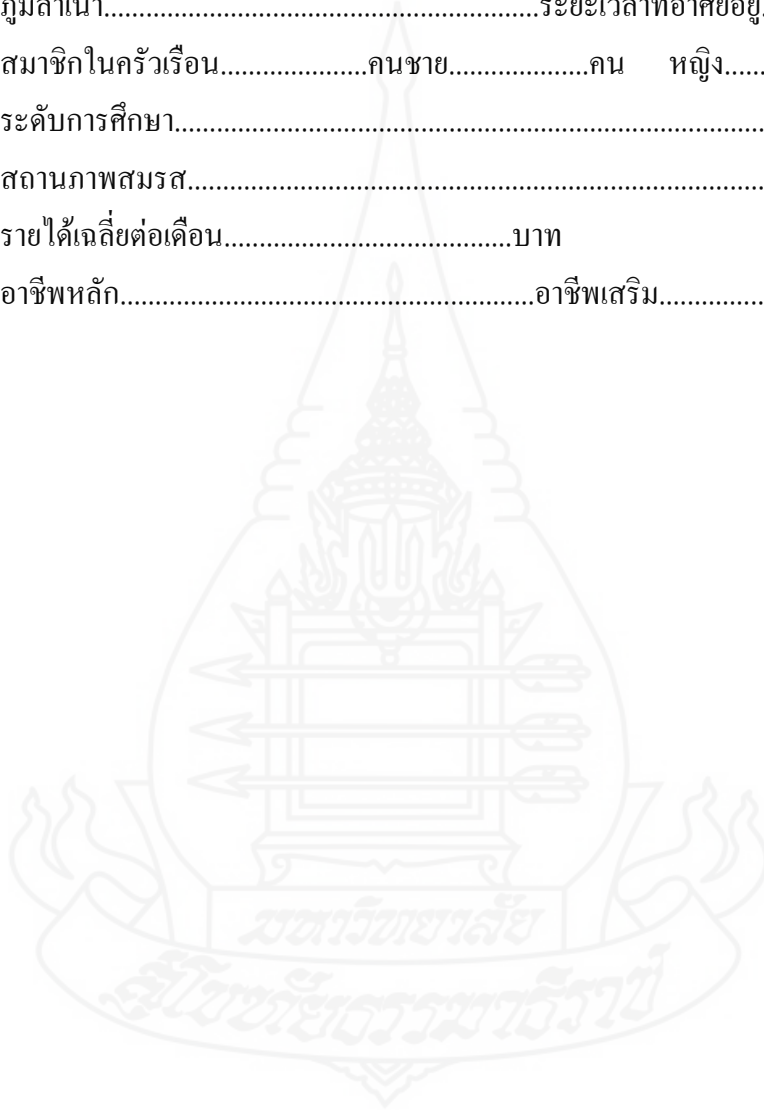
นายฐานันดร พรหมปัญญา

นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครองท้องถิ่น

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.ชื่อ-สกุล.....
- 2.เพศ (.....) ชาย (.....) หญิง
- 3.อายุปี
- 4.ภูมิลำเนา.....ระยะเวลาที่อาศัยอยู่.....ปี
- 5.สมาชิกในครัวเรือน.....คนชาย.....คน หญิง.....คน
- 6.ระดับการศึกษา.....
- 7.สถานภาพสมรส.....
- 8.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท
- 9.อาชีพหลัก.....อาชีพเสริม.....



ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวไต (ไทใหญ่) ใน
เขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน แบ่งเป็น 3 ประเด็นได้แก่

ประเด็นที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการกล่อมเกลารวมทางการเมือง

1.ท่านมีความสนใจในเรื่องการเมืองมากน้อยเพียงใดหรืออย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2.ท่านได้รับข้อมูลหรือติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อประเภทใดบ้างเพราะ
เหตุใด

.....
.....
.....
.....

3.ท่านเคยสนทนาพูดคุยทางการเมืองสถานที่ไหนบ้าง ความถี่มากน้อยแค่ไหน
หรืออย่างไร

.....
.....
.....
.....

4.ท่านเคยเข้าร่วมฟังการปราศรัย,อภิปราย,เข้ารับการอบรม,กิจกรรมทางการเมือง
หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

5.ก่อนมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ท่านได้ศึกษานโยบาย หรือรับทราบนโยบายของนักการเมืองท้องถิ่นมากน้อยเพียงไร และหลังจากการเลือกตั้งท่านได้ติดตามนโยบายของผู้สมัครทั้งชุดเก่าและชุดใหม่ หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

6.ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะบ้างไหม เกี่ยวกับเรื่องใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

7.ท่านเคยเข้าร่วมการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือเข้าร่วมหาเสียงเลือกตั้งกับกลุ่ม/พรรคการเมือง หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

8.การตอบสนองของผู้สมัครภายหลังจากการเลือกตั้งเป็นอย่างไร ท่านมีความพึงพอใจแค่ไหน

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมือง

ท่านคิดว่าการเมืองท้องถิ่นในอดีตกับการเมืองท้องถิ่นปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงมาก

น้อยเพียงใด ด้านไหนบ้าง อาทิ

ด้านกลุ่มการเมือง

ในอดีต

.....

.....

.....

.....

ปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

ด้านผู้สมัคร

ในอดีต

.....

.....

.....

.....

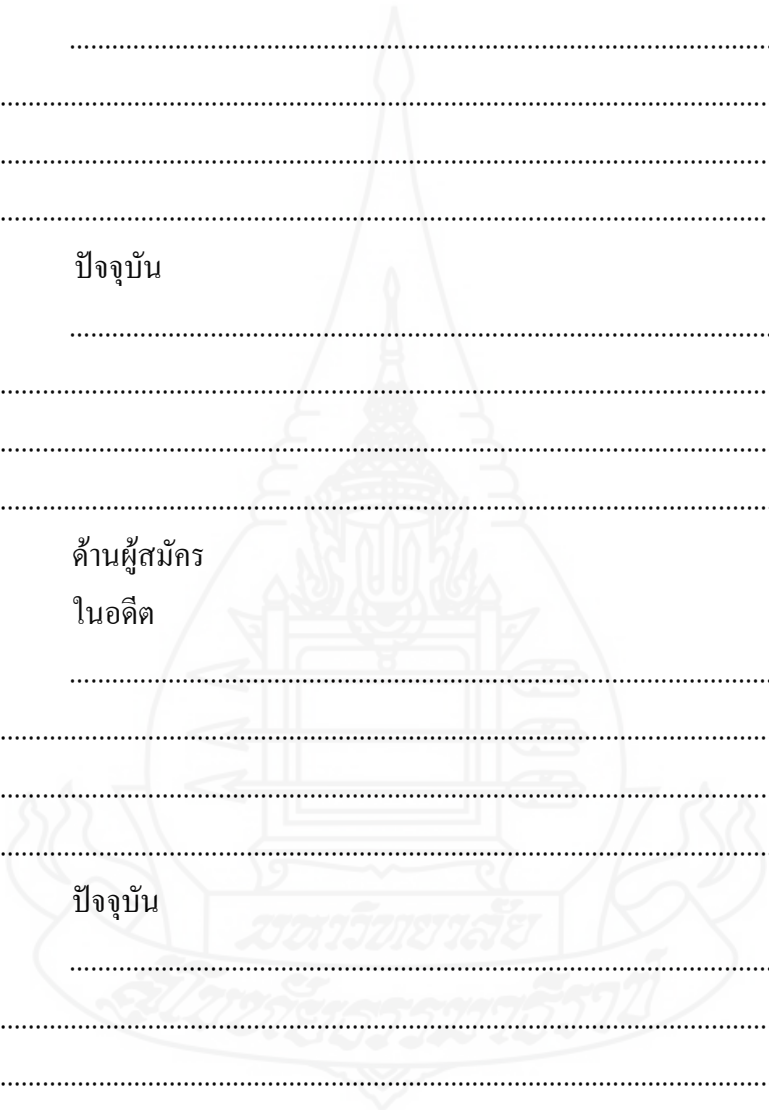
ปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....



คํานนโยบาย

ในอดีต

.....

.....

.....

.....

.....

ปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

คํานการหาเสียง

ในอดีต

.....

.....

.....

.....

.....

ปัจจุบัน

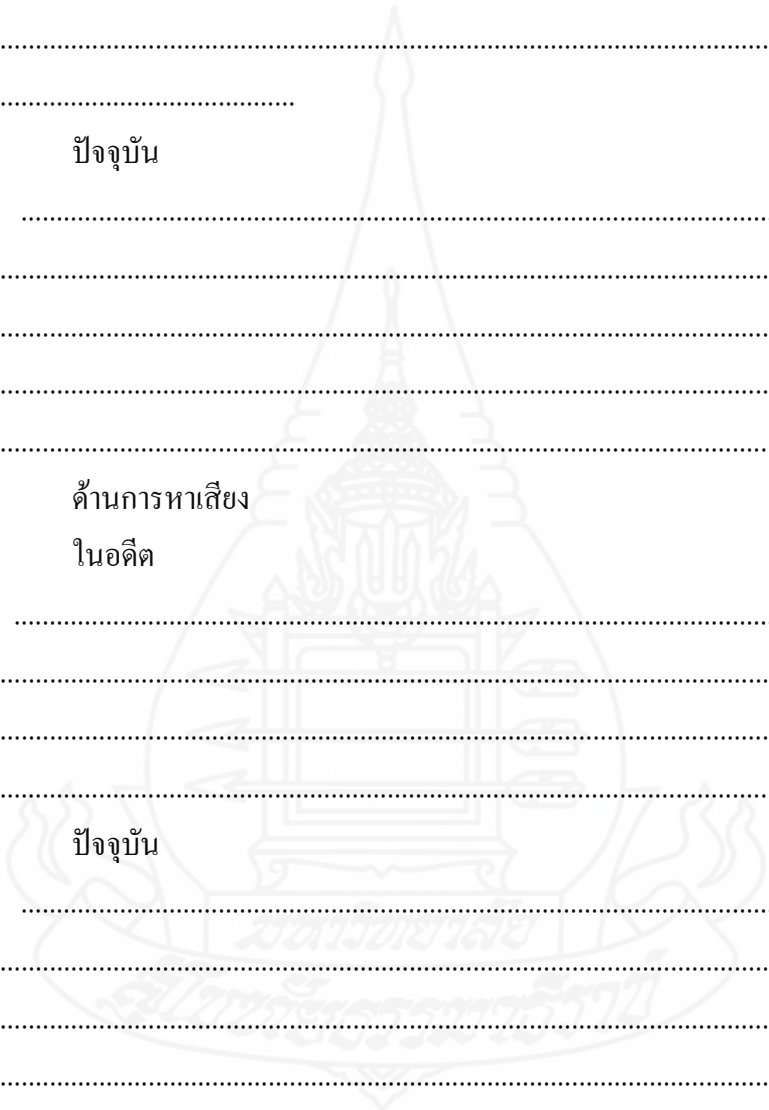
.....

.....

.....

.....

.....



ด้านการเลือกตั้ง

ในอดีต

.....

.....

.....

.....

ปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วม

ในอดีต

.....

.....

.....

.....

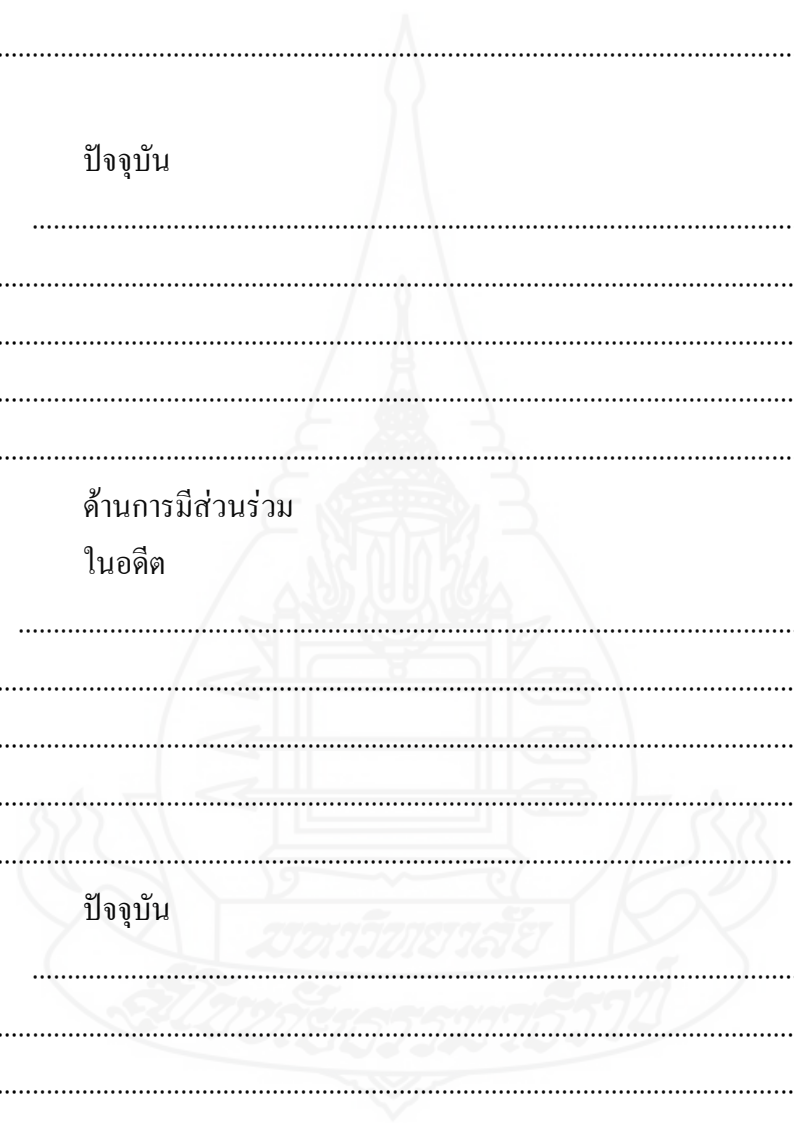
ปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....



ประเด็นที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มทางการเมือง
ท่านคิดว่าแนวโน้มทางการเมืองในอนาคต ตามความคาดหวังหรือมุมมองของ
ท่าน เป็นไปในทิศทางใดในแต่ละด้าน อาทิ

ด้านกลุ่มการเมือง

.....
.....
.....
.....
.....

ด้านผู้สมัคร

.....
.....
.....
.....
.....

ด้านนโยบาย

.....
.....
.....
.....
.....

ด้านการหาเสียง

.....
.....
.....
.....
.....

ด้านการเลือกตั้ง

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....



ปิดการสัมภาษณ์
ขอกราบขอบพระคุณที่ท่านให้ความกรุณา

ภาคผนวก ค

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างการศึกษาวิจัย



รายชื่อกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ผู้เฒ่า) จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ดร.จรูญ คำนวมตา
2. นายประเสริฐ ประดิษฐ์
3. นายคารณี ทองเขียว

คณะกรรมการชุมชน (ป้อมปางล้อ) จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นายประสิทธิ์ เซาว์การ
2. นางปราณี เขตต์มาส
3. นางวนิดา นวลจันทร์

คณะกรรมการชุมชน (ป้อมกาดเก่า) จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นางเทพินท์ พงษ์วดี
2. นางอัญชัญ ไหวดี
3. นางวรรณิณี วิชัยสกุล

คณะกรรมการชุมชน (ป้อมกลางเวียง) จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นางสาวใจ ฝៃปล่อง
2. นางจรยารักษ์ วรรณกุมาร
3. นางอภิณพร แซ่ลี

คณะกรรมการชุมชน (ป้อมคอนเจดีย์) จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นายทุนเจ็ง สุวรรณนิม
2. นายสุรศักดิ์ มูลลา
3. ร.ต.ต.ศิริวัฒน์ ศรีวิชัย

คณะกรรมการชุมชน (ป้อมตะวันออก) จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นายเกษม กองคู่ย
2. นายบัลลังก์ ตรีทอง
3. นายเกษม บุญสงค์

คณะกรรมการชุมชน (ป้อมหนองจอกคำ) จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นางอำไพ ใจตรง
2. นายวิโรจน์ ส่องสอน
3. นายอุดม ชุมภูศรี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายฐานันดร พรหมปัญญา
วัน เดือน ปีเกิด	2 กรกฎาคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2555
สถานที่ทำงาน	หจก.สวยกะสิทธิ์ (SKS)
ตำแหน่ง	ผู้จัดการ

